

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Ungdom og bosituasjon

En studie av deltakelse på ulike fritidsarenaer blant borteboende og hjemmeboende elever i videregående skole i Finnmark.

Roger Lorentsen

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Idrettshøgskolen, UIT – Norges arktiske universitet

Sammendrag

Ungdom og bosituasjon -

En studie av deltakelse på ulike fritidsarenaer blant borteboende og hjemmeboende elever i videregående skole i Finnmark.

Denne studien undersøker deltakelse på ulike fritidsarenaer blant borteboende og hjemmeboende elever i videregående skole i Finnmark. Studien ser også på om det er forskjell mellom samiske og norske ungdommer og om det er forskjeller mellom jenter og gutter sin deltakelse på tre fritidsarenaene: treningsarena, friluftslivsarena og fritidsarena.

For å svare på problemstillingen har jeg brukt data fra Ungdata-undersøkelsen 2014. Dette er en tverrsnittsundersøkelse av ungdom i alderen 16-19 år (N=1819). Data presenteres fordelt etter bosituasjonen, i tillegg til at etniske- og kjønnsforskjeller presenteres. Data analyseres for å se om noen av disse variablene er av stor betydning for deltakelsen på ulike fritidsarenaer. Videre analyser ser på om noen av variablene er viktigere enn andre og om flere variabler har samkorrelasjon.

Resultatene fra studien er sammenlignet med tidligere undersøkelser som har gjort kartlegginger av de samme, eller tilnærmet samme, fritidsarenaene og fritidsaktivitetene.

Bosituasjonen er av liten betydning for ungdommenes deltakelse i de fleste fritidsaktivitetene. Det er bare på enkeltaktiviteter at bosituasjon er av betydning. Dette er for de tre ulike aktivitetene; fottur i skog, fjell og mark, skjermaktiviteter og ha venner hjemme hos seg.

Etnisitet har en betydning for deltakelse på alle tre typene tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som er undersøkt. For deltakelse på alle høstingsaktivitetene er etnisitet en stor avgjørende betydning. På fire av aktivitetene er det av signifikant betydning, og på de to siste aktiviteten er P-verdien så lav at man må kunne si at det er av betydning.

Kjønn er også av stor betydning, men det er ikke noe bemerkelsesverdig i resultatene, siden ungdom i Finnmark ikke skiller seg ut i forhold til ungdommer eller i landet. Variasjonene i deltakelse stemmer med funn i andre undersøkelser som ser på kjønnsforskjeller.

Nøkkelord: Finnmark, ungdom, fritidsarenaer, etnisitet, kjønn, hjemme- og borteboere.

Forord

Jeg vil rette en stor takk til min kone som har stått på, i hus, hjem og jobb, med barn og familie, og hele tiden har oppmuntret meg og gitt meg motiverende komplimenter når jeg har vært i skrivemodus.

Det er et stykke fra Kjøllefjord til Alta, og jeg har fått kjenne litt på hybeltilværelsen mens jeg har vært student. Takk til all familie og venner som har lånt meg rom og seng de dagene og periodene jeg har vært i Alta, og som på den måten har bidratt til at jeg har fått prøve hybellivet, på en veldig hyggelig, gjestfri og lite realistisk måte.

Universitetet i Tromsø, campus Alta hadde fagfolk i referansegruppa for utformingen av de lokale spørsmålene. I sonderingsprosessen i forbindelse med oppstart av masteroppgaveskriving kom det til min store glede fram at det kunne søkes om en avtale om utlevering av data mellom Universitetet i Tromsø, campus Alta og NOVA. Denne kom raskt i orden. En stor takk til alle som gjorde dette mulig.

Jeg vil takke Sam for hyggelige kvelder der Excel og SPSS har vært motivet for å treffes, i en hektisk hverdag.

Jeg vil takke min veileder Kolbjørn Rafoss. Takk for tålmodigheten, innspillene og tipsene som har kommet godt med i den lange, omfattende og lærerike skriveprosessen. Takk til Kjell Hines for ekspertråd på metoden og resultatene.

Kjøllefjord, desember 2015.

Innholdsfortegnelse

<i>Sammendrag</i>	I
Forord	II
Tabelliste	VI
Figurliste.....	VIII
1 Innledning	1
1.1 Problemstilling	4
1.2 Gangen i oppgaven.....	5
2 Empirisk grunnlag og teoretiske perspektiv	7
2.1 Bruk av ulike fritidsarenaer og deltakelse i ulike aktiviteter	7
2.1.1 Treningsarena - treningssammenheng, anleggsbruk og ungdomsaktiviteter ..	8
2.1.2 Friluftslivsarena - tradisjonelle friluftaktiviteter og høstingsaktiviteter.....	10
2.1.3 Hverdagsarenaer	11
2.1.4 Deltakelse på ulike fritidsarenaer	13
2.2 Modernitet og identitet	14
2.3 Ungdom – den nye moderniteten og danning av identitet.....	17
2.5 Analytisk perspektiv.....	20
3 Metode	23
3.1 Datagrunnlag / Utvalg.....	24
3.1.1 Det samiske	25
3.2 Forskningsdesign.....	26
3.2.1 Kvantitativ metode	26
3.3 Klassifisering og operasjonalisering	26
3.3.1 Treningsarena.....	27

3.3.2 Friluftslivsarenaer	28
3.3.3 Fritid / hverdagsarenaer og organisasjonsdeltakelse.....	29
3.4 Analyse av datamaterialet	31
3.4.1 Validitet og reliabilitet	34
3.5 Ethiske dilemma	37
4 Ungdommens deltakelse på ulike fritidsarenaer	38
4.1 Treningsarena.....	38
4.1.1 Fysisk aktivitet.....	38
4.1.2 Treningssammenheng.....	41
4.1.3 Anleggsbruk	43
4.1.4 Ungdomsaktiviteter.....	46
4.1.5 Kort oppsummert	48
4.2 Friluftslivsarena	49
4.2.1 Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter	49
4.2.2 Høstingsaktiviteter	51
4.2.3 Kort oppsummert	54
4.3 Fritidsarena.....	55
4.3.1 Skjermaktiviteter	55
4.3.2 Sosiale, hjemme- og venne-aktivitet	57
4.3.3 Organisasjonsdeltakelse	59
4.3.4 Deltakelse i utvalgte foreninger, lag, klubber eller organisasjoner	61
4.3.5 Kort oppsummert	64
4.4 Sammenfatning	65
5. Den moderne ungdommen og valg av fritidsaktiviteter	68
5.1. Trening som livsstil og identitetsarena.....	68

5.2 Deltakelse i friluftslivsaktiviteter- mellom tradisjon og modernitet	72
5.3 Motsetninger i fritidsaktivitetene i moderne ungdom sitt sosiale og aktive liv	74
6. Studiens svar	82
Referanser.....	84
Vedlegg	87
Vedlegg 1 Spørsmål fra Ungdata 2014	87

Tabelliste

<i>Tabell 1: Svarprosent og antall per klasstrinn og totalt</i>	24
<i>Tabell 2: Utvalget og fordeling etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.....</i>	25
<i>Tabell 3: Treningsarenaen med aktivitet og svaralternativ</i>	27
<i>Tabell 4: Friluftslivsarenaen med aktivitet og svaralternativ.....</i>	28
<i>Tabell 5: Hverdagsarenaene med aktivitet og svaralternativ</i>	29
<i>Tabell 6: Andelen som er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett mer enn en ang i uka, etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.....</i>	39
<i>Tabell 7: Logistisk regresjonsanalyse. Fysisk aktive at de blir andpusten eller svett, en eller flere ganger i uka. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS</i>	40
<i>Tabell 8: Andel som trener i ulike treningsammenhenger fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	42
<i>Tabell 9: Logistisk regresjonsanalyse. Trener minst en gang i uka i ulike sammenhenger, i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.....</i>	42
<i>Tabell 10: Andelen som bruker idrettsanleggene minst en gang i uka i sesongen, etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	44
<i>Tabell 11: Logistisk regresjonsanalyse. Bruker treningsanlegg minst en gang i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengig variabel. (Cox & Snell R Square), SPSS.....</i>	45
<i>Tabell 12: Andel i ungdomsaktiviteter minst en gang i uka i sesongen etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	47
<i>Tabell 13: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i ungdomsaktiviteter minst en gang i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.....</i>	48
<i>Tabell 14: Andelen i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter minst en gang i uka i sesongen etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.....</i>	50
<i>Tabell 15: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.</i>	51

<i>Tabell 16: Andelen som deltar i friluftslivskategorien høstingsaktiviteter en gang i uka eller flere i sesongen etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	52
<i>Tabell 17: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i tradisjonelle høstingsaktiviteter en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengig variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.</i>	53
<i>Tabell 18: Andel som bruker mer enn to timer per dag på skjermaktiviteter utenom skoletid, fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	56
<i>Tabell 19: Logistisk regresjonsanalyse. Tid brukt på skjermaktiviteter i løpet av en dag utenom skoletid, to timer eller mer. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.</i>	56
<i>Tabell 20: Andel som utfører sosiale- venne- og hjemme-aktiviteter minst en gang i uka fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	58
<i>Tabell 21: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i sosiale- venne og hjemme-aktiviteter en eller flere ganger i uka. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.</i>	59
<i>Tabell 22: Andelen er med i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger for øyeblikket etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.</i>	60
<i>Tabell 23: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i organisasjoner, lag, klubber eller foreninger for øyeblikket. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.</i>	61
<i>Tabell 24: Andelen som er aktive i ulike organiserte aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag siste måned fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn. ...</i>	62
<i>Tabell 25: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i ulike organisasjoner en eller flere ganger i måneden. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.</i>	63

Figurliste

<i>Figur 1: Hvor ofte er ungdommene så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett, fordelt etter bosituasjon. N=1395</i>	39
<i>Figur 2: Treningssammenheng ungdommene har drevet mest med det siste året, fordelt etter bosituasjon. N=1488-1509</i>	41
<i>Figur 3: Anleggsbruk på følgende steder i sesongen, en eller flere ganger i uka, fordelt etter bosituasjon. N=1459-1590</i>	43
<i>Figur 4: Ungdomsaktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka i sesongen fordelt etter bosituasjon. N=1456-1571</i>	46
<i>Figur 5: Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka i sesongen fordelt etter bosituasjon. N=1456-1461</i>	49
<i>Figur 6: Høstingsaktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka i sesongen fordelt etter bosituasjon. N=1463-1473</i>	52
<i>Figur 7: Skjermaktiviteter (TV, data, nettbrett og mobil) i løpet av en dag utenom skoletid, etter bosituasjon. N=1534</i>	55
<i>Figur 8: Sosiale, venne- og hjemme-aktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka, etter bosituasjon. N=1511-1516</i>	57
<i>Figur 9: Deltakelse i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger i øyeblikket, etter fylte ti år, etter bosituasjon. N=1257</i>	60
<i>Figur 10: Deltakelse i aktiviteter, møter eller øvelser i ulike organisasjoner, klubb eller lag, en gang eller mer siste måneden etter bosituasjon. N=1166-1273</i>	62

1 Innledning

I denne oppgaven undersøkes bruk av ulike fritidsarenaer blant elever i Finnmark. Nærmere bestemt tar studiet for seg deltakelse og bruk av ulike fritidsarenaer blant hjemmeboende og borteboende elever i videregående skole. Dette undersøkes ved å se om det er ulikheter i bruk av fritidsarenaer ut fra ungdommenes bosituasjon, etnisitet og kjønn. Ved siden av å undersøke hva bosituasjonen betyr for deltakelse, settes det også fokus på om det finns forskjeller i deltakelse mellom samiske og norske skoleelever, og hvilke kjønnsforskjeller som finns mellom gutter og jenter. Det er altså et mål å kunne si noe om hvordan bosituasjon, etnisitet og kjønn påvirker elevenes deltakelse på de ulike fritidsarenaene.

Elever på videregående skole i Finnmark som bor på hybel har en større sannsynlighet for å slutte på skolen enn de som bor hjemme. Grunner til at de slutter er blant annet dårlige boforhold, store borteutgifter og reiseutgifter for å komme hjem en gang i blant, krav til større egeninnsats for å bli kjent med nye folk og mangel på noe å ta seg til i fritiden, er beskrivelser som formidles (Markussen, Lødding, & Holen, 2012). Dette er viktige faktorer som også er av betydning for å forstå de borteboende elevenes situasjon på generelt grunnlag og deltakelse på ulike fritidsarenaer. Relasjonene til medelevene beskrives som gode, det sosiale miljøet på læringsarenaen var ikke en årsak av betydning. Terskelen for å slutte er lavere i Finnmark enn andre steder i landet, og de som slutter har oftest en jobb å gå til (ibid). I Finnmark har det historisk vært tradisjon for et arbeidsmarked og et arbeidsliv der det har vært gode muligheter for å få seg arbeid uten utdanning. Dette har ført til et gjennomsnittlig lavt utdanningsnivå blant foreldregenerasjonen (ibid). Jeg redegjør for Giddens teorier om det moderne samfunnet i teorigrunnet, og spørsmålet er om utdanningsnivået kan sees på som at refleksivitetsprosessene som i følger Giddens er gjennomgående i alle moderne samfunn, ikke er like gjennomgående i Finnmark som de er i andre deler av landet?

Alle elever har i dag rett til videregående opplæring, og det er ingen klausul om at utdanningen må oppfylles eller gjennomføres på hjemstedet eller i hjemkommunen. En studie viser at en av tre elever i videregående opplæring i Finnmark bor på hybel (Markussen et al., 2012). Det finnes begrenset med kunnskap om hvordan bosituasjonen påvirker ungdommenes deltakelse i ulike fritidsaktiviteter. Et mål med studien er derfor å kunne si om bosituasjonen er av betydning for bruk av ulike fritidsarenaer, og i så fall kunne antyde hvor stor betydning

bosituasjonen har i forhold til kjønn og etnisitet, og forhåpentligvis kunne gi et bilde av situasjonen.

De fleste videregående skolene i Finnmark er lokalisert i byer og på tettsteder. I dagens utdanningspolitikk er det ikke slik at elever skal ha et videregående tilbud i lokalmiljøet sitt. (Solstad & Thælin, 2006).

De største videregående skolene i Finnmark ligger i de største byene og tettstedene, og botilbudene til borteboende elever varierer sterkt. Hybeltilbudet som elevene må forholde seg til er derfor svært variabelt. En oversikt i 2015 viser at det er 308 elever som bor på hybelhus som eies av skoleeier, Finnmark Fylkeskommune. I kommunene Kautokeino, Karasjok og Nordkapp finnes det ikke tilbud om hybelhus. På de tre største skolene, Hammerfest, Alta og Kirkenes bodde 12,5 % av elevene på hybelhus. Dette tilsvarer 40 % av de borteboende elevene i Hammerfest, 36 % Alta og 32 % Kirkenes. Oversikten viser at i Lakselv og Vardø bodde litt over 50 % av borteboerne på hybelhus (Markussen et al., 2012). Det betyr at 6 av 10 borteboende elever må leie på det private boligmarkedet, noe som fører til høyere bokostnader enn de som får et hybeltilbud gjennom fylkeskommunen (ibid.).

Det er en klart større andel av elevene som går studieforbereidende som bor hjemme (71 %), mens dette bare gjelder (57 %) av elevene på yrkesfaglig studieretning. Det betyr at det er yrkesfagelevne som i størst grad flytter ut av kommunen og det er også de som flytter lengst hjemmefra for å gå på skole (ibid.). En forklaring på dette flyttemønsteret er at studieforbereidende kurs er mest utbredt og utgjør det største tilbudet på de fleste skolene, mens de mere mannsdominerte yrkesretningene er konsentrert på færre skoler.

Markussen (2012) peker på at det er et større frafall fra videregående utdanning blant borteboende elever enn for elever som bor hjemme. Frafallet er størst på vg1 og på yrkesfag, og mindre blant jenter enn for gutter. Elevene oppgir mangel på motivasjon og feilvalg som hovedårsakene til frafallet.

Ungdom som bor hjemme trives bedre og presterer bedre på skolen enn de som må reise bort og bo på hybel (Markussen et al., 2012). Det at de trives bedre fører til at de også i klart mindre grad slutter enn borteboerne (ibid.). LOSA, «lokal opplæring i samarbeid med arbeidslivet», er en ordning som eksisterer i mange kommuner i Finnmark. Dette er et av tiltakene som er iverksatt for å gi elever tilbud om videregående opplæring på hjemmeplassen i nært samarbeid med lokale bedrifter og institusjoner. Tilpasningen for elevene er god, frafall

er fraværende, samtidig som det fanger opp elever som slutter ved de andre videregående skolene (iFinnmark, 2010).

Vertsfamilieordningen, som Finnmark Fylkeskommune finansierer, er et annet tiltak som er iverksatt for å øke trivselen og minske frafall. Elevene bor hos en vertsfamilie. De må klare seg selv, men kan få hjelp til for eksempel klesvask, å komme seg opp om morgenen og å få servert regelmessige måltider. Erfaringene hittil med ordningen har vært positive (Solstad & Thælin, 2006). På landsbasis består 70 % av elevene videregående opplæring i løpet av fem år. På landsbasis ligger frafallet på 18 % mens 7 % av elevene gjennomfører uten å bestå og 5 % av elevene fortsetter videregående opplæring ut over de rettmessige fem årene (Chaudhary, 2011). I forhold til landet skiller Finnmark seg fra andre fylker. I Finnmark hadde 51 % av elevene bestått videregående opplæring i løpet av fem år, mens frafallet var 29 %. 8 % gjennomførte uten å bestå og 11 % av elevene fortsatte det sjette året. Dette er et av mange kjennetegn på ungdommene i Finnmark (Markussen et al., 2012).

Benevnelsen ungdom på en bestemt gruppe av befolkningen bli brukt på personer i stadig høyere og lavere alder (Seippel, Strandbu, & Sletten, 2011). Dette gjør at barn tidligere enn før blir sett på som ungdommer og blir møtt med og tar til seg forventninger om at de også skal oppføre seg som ungdommer. I tillegg blir unge voksne i tyveårene også tatt med i ungdomsgruppa. Dette innebærer at man slutter med organisert idrett i stadig yngre alder og at man tar til seg, for eksempel skjermvaner, som tidligere var forbeholdt eldre ungdommer (Seippel et al., 2011).

Utviklingen de siste årene er at flere yngre barn blir medlemmer i idrettslag. Mens den aktive perioden som medlem i idrettslag flytter seg nedover i årsklassene starter frafallet fra idretten tidligere. Aktiviteten i idrettslagene har endret seg fra en ungdomsarena til en barnearena (Seippel et al., 2011). Det er et mål å kunne si om ungdommen i Finnmark har valgt bort idrettslaget som treningsarena til fordel for andre arenaer.

På landsbasis er det ikke store forskjellene mellom jenter og gutter når vi ser på organisert fritid og organisasjonstilknytning (Krange & Strandbu, 2004). Noen flere gutter enn jenter er medlemmer, mens tidligere var det slik at noen flere jenter enn gutter var medlemmer.

Jeg skal også se på samiske og norske skoleelever i Finnmark. En studie fra 2015, med samme datamateriale som jeg benytter meg av, så på samiske og norske skoleelever i videregående skole i Finnmark, og bruken av fritidsaktiviteter på ulike fritidsarenaer.

Undersøkelsen konkluderer med at disse ungdomsgruppene er relativt like. Man finner noen

mindre kjønnsforskjeller og noen forskjeller som kan forklares med mangel på anlegg eller tilgjengelighet (Rafoss & Hines, 2015). Samiske elever i videregående skole deltar hyppigere i fysisk aktivitet og friluftsliv. Særlig gjelder dette for aktiviteter som fotturer, skigåing og sykling. Studien viser også forskjeller i bruk av utmark. Samiske elever driver i mye større grad med friluftaktivitetene jakt, fiske og bærplukking (Rafoss & Hines, 2015) (Altaposten, 2015).

Finnmark Fylkeskommune som eier de fleste videregående skolene i Finnmark var initiativtaker til gjennomføringen av Ungdata-undersøkelsen i 2014. På Finnmark Fylkeskommunes nettsider opplyses det om at

«undersøkelsen skal utvide kunnskapsgrunnlaget om helse, livsstil og oppvekstvilkår hos ungdom. Resultatene kan gi god hjelp til kommuner og skoler til å målrette folkehelsearbeidet for barn og unge» (Eriksen, 2015).

De ulike videregående skolene tilbyr i dag ulike fritidstilbud for elevene. Ved Alta videregående skole er det ikke noe tilbud om fritidsaktiviteter eller trening på ettermiddag / kveld for elevene. Ved Honningsvåg videregående skole har elevene tilbud om flere ulike aktiviteter, flere ganger i uka. Skolen har også samarbeid med idrettslag og klubber i Nordkapp kommune. Lakselv videregående skole har også elevorganiserte fritidsaktiviteter i idrettshallen. Jeg er ikke i tvil om at det er et riktig tiltak å tilrettelegge for fritidsaktiviteter, spesielt for borteboere, men også for hjemmeboende elever. Vi vet at ungdom faller fra deltakelse på ulike fritidsarenaer. Finnmark fylkeskommune har muligheten til å bruke kunnskapen fra denne studien for å systematisere innsatsen overfor elevmassen. For elever som flytter på hybel er det viktigst å få i gang skolerutinene, deltakelse i fritidsaktiviteter prioriteres derfor ikke, og det er ofte forbundet med barrierer å skulle oppsøke fremmede fritidsarenaer.

1.1 Problemstilling

Det finnes få studier av ungdom i Finnmark som ser på deltakelse i ulike fritidsarenaer i forhold til bosituasjon. Imidlertid finnes det en god del oppfatninger og myter, blant annet om at ungdom i Finnmark trener mindre organisert enn annen ungdom i landet. En annen oppfatning er at ungdom i Finnmark er mer aktive brukere av naturen og blant annet driver mer med motorisert ferdsel i utmark enn ungdom i andre fylker. Det er derfor et mål med denne studien å bekrefte, eller avkrefte, slike oppfatninger.

I denne studien vil jeg derfor undersøke hva som karakteriserer deltakelse på fritidsarenaer blant hjemmeboende og borteboende skoleelever i videregående skole i Finnmark.

P 0: Bosituasjonens betydning for skolelevenenes deltakelse på ulike fritidsarenaer.

For å kunne belyse og svare på hovedproblemstillingen er det nødvendig å presisere følgende tre underproblemstillinger:

P 1: Hvordan er deltakelsen på ulike fritidsarenaer blant hjemmeboende og borteboende elever i videregående skole i Finnmark?

P2: Hvordan er deltakelsen på ulike fritidsarenaer blant hjemmeboende og borteboende jenter og gutter i videregående skole i Finnmark?

P3: Hvordan er deltakelsen på ulike fritidsarenaer blant hjemmeboende og borteboende samiske og norske elever i videregående skole i Finnmark?

1.2 Gangen i oppgaven

I kapittel 2 **Kunnskapsgrunnlag og teoretiske perspektiv**, presenterer jeg det empiriske grunnlaget og teoretiske perspektiv. Jeg trekker fram tidligere undersøkelser som tar for seg ungdoms deltakelse på ulike fritidsarenaer. Jeg vil gjøre rede for teorier om det moderne samfunnet. Forskning om ungdom, individualisering og identitet blir presentert slik flere forskere ser det.

I kapittel 3 **Metodekapitlet** kommer jeg inn på vitenskapsteorien og på det metodiske verktøyet som ligger til grunn for arbeidet. Jeg kommer grundig inn på Ungdataundersøkelsen og dennes forskningsdesign, datainnsamlingen og databehandlingen. Jeg presenterer her min operasjonalisering av datamaterialet for å forklare hvordan jeg får nyttiggjøre meg av spørsmålene til å svare på problemstillingen. Deretter tar jeg for meg analysemetoder. Avslutningsvis drøftes validitet og reliabilitet i undersøkelsen.

I kapittel 4 **Ungdommens deltakelse på ulike fritidsarenaer** starter jeg med en presentasjon av ungdomsgruppen og deltakelse på de ulike fritidsarenaene som er redegjort for i metodekapitlet, og krysser deretter med variabelen bosituasjon, borteboer / hjemmeboer. Deretter krysser jeg med variabelen samisk / norsk, for til slutt å se på kjønnsforskjeller. Signifikanstester gjøres også for å finne en eventuell korrelasjon mellom disse variablene.

Avslutningsvis gjør jeg lineære regresjonsanalyser for å klargjøre hvilke av disse variablene det er som er mest avgjørende for deltakelse i de ulike fritidsaktivitetene.

I kapittel **5, Den moderne ungdommen og valg av fritidsaktiviteter** drøfter jeg funnene i forhold til andre undersøkelser på de ulike fritidsarenaene. Der jeg finner forskjeller diskuteres disse først generelt og deretter mer spesifikt på bakgrunn av analyser. For å forklare deltakelses mønsteret drøftes funnene i utfra teoretiske perspektiv som er presentert i det empiriske grunnlaget og teoretiske perspektiv.

I **Studiens svar** oppsummerer jeg og presenterer oppgavens svar, før jeg presenterer mine tanker for det videre arbeidet med dette temaet.

2 Empirisk grunnlag og teoretiske perspektiv

For å få frem empiri og teori om temaet ungdoms deltakelse på ulike fritidsarenaer presenterer jeg først tidligere undersøkelser som tar for seg deltakelse blant ungdom på de ulike aktivitetsområdene og fritidsarenaene. Det er særlig relevant å få frem undersøkelser som ser på; utbredelse av de ulike aktiviteter blant ungdom, utvikling av deltakelse over tid, hvordan deltakelsen fordeler seg blant gutter og jenter, oppslutning om aktiviteter blant norske og samiske ungdommer og blant borteboere og hjemmeboere.

I den andre delen av kapitlet fokuseres det på teorier om det moderne samfunn som er relevante for min studie av ungdom. Jeg har valgt å bruke Anthony Giddens (Giddens, 1997) begreper i forhold til å forstå ungdom og det moderne samfunnet. Arbeidene til ungdomsforskerne (Krange & Øia, 2005) har vært sentrale i forhold til å forstå den nye moderniteten og danningen av identitet hos ungdom. .

2.1 Bruk av ulike fritidsarenaer og deltakelse i ulike aktiviteter

Det er en tradisjon at frivillige organisasjoner har hovedansvaret for å aktivisere ulike deler av befolkningen, samtidig som staten har støttet organisasjonene økonomisk. De frivillige organisasjonene blir sett på som viktige aktører i sivilsamfunnet. Et eksempel på hvordan staten støtter opp om en frivillig organisasjon er utbygging av idrettsanlegg.

Svømmeanleggsutbyggingen i perioden 1964 – 1980, og utbyggingen av flerbrukshaller i perioden, 1980-1990 (Mjaavatn, Rafoss, Skille, & Seippel, 2013), førte til flere nye anlegg i Finnmark. Byggingen av kunstgressbaner på 80-tallet, og Hall i Nord-prosjektet 1996-1998, har ført til at de fleste steder i Finnmark har kunstgressbane eller innendørs fotballhall (Rafoss & Tangen, 2008). Men utviklingen innen dagens ungdomsidrett viser at stadig flere trener uorganisert, utenfor tradisjonelle idrettsanlegg, det være seg alene, sammen med venner, familie eller arbeidskolleger (Breivik, 2013). Tidligere var man opptatt av å gi et omfattende tilbud i enkeltidretter. Idrettslagene hadde mange varierte idrettstilbud i både sommer- og vinteridretter, og innendørs og utendørs. Utviklingen har gått mer og mer mot spesialidrettslag, der utøverne er med i en skiklubb eller en fotballklubb. Kartet er ikke helt likt terrenget når man nå er i besittelse av kunnskap om at ungdom i dag ønsker seg mindre styrt aktivitet med mindre press på prestasjoner, i tillegg til at det ikke trenger å være så mange ganger i uka (Arntsen & Kobbeltvedt, 2012).

Selv om organiserte aktiviteter og uorganiserte aktiviteter kan være svært ulike, er det hensiktsmessig å kategorisere disse inn i ulike arenaer, for på den måten lettere å kunne finne mønster og deretter konkludere med grad av deltakelse i de ulike arenaene hos elever på videregående skoler i Finnmark.

2.1.1 Treningsarena - treningssammenheng, anleggsbruk og ungdomsaktiviteter

Ungdom står overfor ulike valg av treningssammenhenger. Det være seg trening i idrettslag, treningsstudio, annen organisert trening og trening på egen hånd. Mange av aktivitetene kan bedrives i tradisjonelle idrettsanlegg, men flere av de nye ungdomsidrettene krever spesialiserte anlegg, mens andre igjen ikke er avhengig av anlegg i det hele tatt.

Flere rapporter om ungdom og fritidsaktiviteter er fra Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA, 2014a). Datamaterialet i rapportene er hentet fra Ung i Norge-1992, Ung i Norge-2002 og Ung i Norge-2010. Det er særlig forskerne Seippel (2011), Strandbu (2011) og Sletten (2011), (Seippel et al., 2011) og Olve Krange (2004), (Krange & Strandbu, 2004), studier av ungdom og trening, og utvikling av deltakelse over tid som er interessante for denne studien.

Siden 1960-tallet har den unge medlemsmassen i idrettslagene vokst sterkt. I 1965 var 15 % under 16 år medlemmer av idrettslag og i 2002 var tallene 45% av guttene og 36 % av jentene (Krange & Strandbu, 2004). Tendensen de siste årene er at medlemsandelen reduseres gradvis gjennom hele ungdomstida. Nedgangen skjer parallelt med at det er kommet flere kommersielle aktører på markedet og det private markedet aktiviserer en økende andel av ungdommen. I perioden 1990 – 2010 har trening på treningssenter økt mest blant ungdom (Seippel et al., 2011).

På tross av frafall er den den frivillige organiserte idretten fortsatt hovedtilbudet for tilrettelegging av treningssammenhenger for barn og unge (Breivik, 2013).

Medlemmer og medlemskap i idrettslag er i grove trekk stabile. Den største endringen i perioden fra 1992 til 2010 har vært blant de som sier de har vært medlemmer før, 85 % sier at de er eller har vært medlemmer. Andelen som aldri har vært medlemmer har aldri vært mindre. Medlemsutviklingen gjennom ungdomsårene har vært lik i hele perioden. Den er høyest på de laveste klassetrinnene og faller jevnt med alder (Seippel et al., 2011).

Idrettslag og idrettsorganisasjoner er den typen av frivillige organisasjoner som aktiviserer flest ungdommer. Studier viser at på 2000-tallet er over halvparten av ungdommene medlemmer av idrettslag ved inngangen til tenårene, men bare 26 % var medlemmer i 19-

årsalderen (Seippel et al., 2011). I Ung i Norge undersøkelsen fra 2010 svarte 45 % i aldersgruppen 13-17 år at de er medlemmer i idrettslag og at de hadde trent i idrettslag den siste uka (Seippel et al., 2011). Trening i idrettslag har holdt seg stabilt på alle nivåer, hvis man ser på antall ganger ungdommene trener per uke i idrettslag. Nesten halvparten sier de har trent i idrettslag, en eller flere ganger siste uken. Hovedforskjellene i utviklingen er at det er færre som aldri trener i 2010 enn tidligere, og det er flere som trener mye, fem ganger i uka eller mer. Treningen i idrettslag faller markant med økende alder (Seippel et al., 2011). Ballspillaktiviteter har hatt en vekst i utvikling fram til 2000, deretter en klar nedgang i deltakelsen (Seippel, 2015).

Den treningsammenhengen som er mest brukt i ungdomsgruppen 15-24 år er private helsestudio / treningsentre. I denne aldersgruppen svarer over 45% at ungdommen at de trener en eller flere ganger i uka på private helsestudio (Breivik & Rafoss, 2012).

Trening på treningssenter og bruk av vekt- og styrkerom har økt kraftig og er nå en vanlig treningsform for ungdom. Trening på egenhånd skjer i flere ulike settinger, men tall fra Norsk Monitor 2011, viser at i aldersgruppen 15-24 år står uorganiserte aktiviteter sterkt. (Seippel et al., 2011). Det som betegnes som egentrening er jogging, løping og langrenn er i vekst (Seippel, 2015). Det store aktivitetsbildet viser at 66 % av ungdommen driver med styrketrening, 57 % med jogging og 53 % går fotturer i skog og mark (Breivik, 2013). Tendensen er den motsatte av hva man ser på idrettslagene; en kraftig økning i trening med økende alder (ibid).

Trening alene, i mindre grupper, som regel hjemme eller i nærmiljøet, på egenhånd er den vanligste måten å trene på. Som på de andre områdene er endringene over tid små, men der man finner endringer er det også her i endene av skalaen, oppgang for de som trener mye, og nedgang for de som trener noe (Krange & Strandbu, 2004),(Seippel et al., 2011).

Studier av anleggsbruk viser at med økende alder synker bruken av anleggstyper som fotballanlegg, svømmehall, alpinanlegg, lysløype, idrettshall, friidrettsanlegg, bortsett fra vekt- og styrkerom hvor andelen brukere øker med stigende alder (Mjaavatn et al., 2013).

Vi har siden tusenårsskiftet kunne observere endringer i valg av aktiviteter blant ungdom. Ungdom ønsker å prøve ut og være med på å utvikle nye og uferdige aktiviteter.

Ungdomsgruppen er innovative i forhold til nye aktiviteter, som for eksempel brettaktiviteter. Dette gjelder særlig å prøve ut nye og grensesprengende aktiviteter. Aktiviteter som kan betegnes; livsstilssport, risikosport og ekstremsport. Disse nye ungdomsidrettene og

aktivitetene styres ofte av ungdommene selv i samarbeid med utstyrsleverandører, sponsorer og media (Breivik, 2013) (Sisjord, 2012). Typiske ungdomsidretter er ulike brettidretter, jibbing, freestyle og frikjøring på ski, kiting, basehopping, hanggliding, paragliding, elvepadling, rafting, terrengsykling, utforsykling, in-line skating og frisbee (Sisjord, 2012).

Ung i Norge undersøkelsen viser at i aldersgruppen 13-19 år kjører hver tredje ungdom snowboard. En annen artikkel viser at det er 17% i denne gruppen som kjører snowboard en eller flere ganger i uka (Krange & Strandbu, 2004). Andre tall viser at i snowboard er det 56 % menn. Tilsvarende tall fra samlekategorien klatring, fallskjermhopping, paragliding, hanggliding, kiting, rafting og dykking var 63 % menn. Her kan det ligge innbyrdes variasjoner. (Sisjord, 2012). Grunnen til at det lages slike samlekategorier er at deltakelsen i de enkelte aktivitetene er lav, og det er vanskelig å få frem pålitelig statistikk, noe undersøkelsene som her er referert til viser.

2.1.2 Friluftslivsarena - tradisjonelle friluftaktiviteter og høstingsaktiviteter

De siste årene er det gjennomført studier som ser på ungdommens bruk av tradisjonelle friluftaktiviteter som fottur i skog, fjell og mark, skitur i skog, fjell og mark og sykkeltur i terreng og fjell, og undersøkt deltakelse i høstingsaktivitetene jakt, fiske i elv, fiske i sjø, isfiske, egg- og soppstaking og bærplukking (Rafoss & Seippel, 2015).

Tall fra 2011 viser at for kategorien friluftaktiviteter deltar 65 % i aldersgruppen 15-24 år, (Breivik, 2013). Det er tradisjon for å hevde at befolkningen i Finnmark er aktive i naturen, også i tradisjonell bruk av natur. Tall fra 2011 viser at Nord-Norge ikke skiller seg nevneverdig ut fra resten av befolkningen i bruk av større utmarksarealer for tur og friluftsliv (Breivik & Rafoss, 2012). Tidligere studier har ikke undersøkt hvorvidt dette også gjelder ungdom i Finnmark, men ungdom som bor på mindre tettsted 37 % og bygd eller grend 48 %, går mer på tur enn ungdom som bor i storby, 21 % eller mellomstor by, 23 % (Krange & Strandbu, 2004).

En studie av bruk av fritidsarenaer og deltakelse i ulike fritidsaktiviteter blant samisk og norsk ungdom, med tall fra Ung i Finnmark 2014, finner at det er signifikante forskjeller mellom samisk og norsk ungdom (Rafoss & Hines, 2015). Det er på høstingsaktiviteter man finner størst forskjeller, og dette er tydeligvis en viktigere handlingsarena for samisk ungdom enn for norsk ungdom (ibid.). For samisk ungdom må dette kunne betegnes som allmengjørende aktiviteter.

Studier viser at tradisjonell bruk av natur til ulike former for friluftsliv har gått markert ned. I aldersgruppen 13-19 år, i 1992 svarte 27 % at de aldri eller nesten aldri drev med friluftsliv. I 2002 var denne gruppen økt til 55 %. Men det er 15 % av som sa at de gikk turer i marka, 12 % skitur i skog og mark, 10 % fisketur og 4 % bær- og soppturer en eller flere ganger i uka (Krange & Strandbu, 2004).

De tradisjonelle friluftslivsaktivitetene har ulik deltakelse i forhold til kjønn og alder. I en undersøkelse svarer 14-15% av ungdom at de går på tur en eller flere ganger i uka (Krange & Strandbu, 2004). I samme undersøkelse svarer 15 % av guttene at de drar på fisketur en eller flere ganger i uka, mens det bare gjelder for 5 % av jentene. Fisketur er en gutteaktivitet (ibid). Kvinner går oftere fotturer og plukker mer bær og er på kortere turer i nærområdet, mens jakt og fiske er mer mannsdominerte aktiviteter (ibid.).

Den siste publikasjonen på dette friluftslivsfeltet er gjort av Rafoss og Seippel (2015). Her er det tydelig at stadig større deler av befolkningen deltar i friluftslivsaktiviteter. Oppslutningen om de lite krevende aktiviteter øker så sterk at det her må betegnes som en allmenngjøring av friluftslivet. Mens mer spesialiserte og krevende aktiviteter har mindre økning i deltakelsen (Rafoss & Seippel, 2015). De forklarer dette med at fotturer i skog og mark er blitt mer sosialt utbredt i befolkningen. Det er snakk om at demokratiseringsprosessene har ført til en spesielt sterk vekst i aktiviteten i de gruppene der deltakelsen tidligere var relativt lav. Oppslutningen om alle typer fotturer har økt og befinner seg i en særstilling ved høy deltakelse, denne allmenngjøringen finner vi spesielt i aktiviteter i fjellområder – fotturer og skiturer i fjellet. Denne økte oppslutningen og sosiale utbredelsen kan sees på som et nasjonalt særtrekk (Rafoss & Seippel, 2015).

2.1.3 Hverdagsarenaer

Skjermaktiviteter er en viktig del av barn og unges fritid. Barn og unge er ofte innovatører i bruk av ny teknologi, noe man kan se på hvor mye av fritiden barn og ungdom bruker på ulike skjermaktiviteter (Seippel et al., 2011).

Ungdom som ikke trener bruker en stadig større del av fritiden på skjermaktiviteter, mens vi finner at de som driver med organisert trening bruker mindre tid på skjermaktiviteter. Seippel sine funn, som er overførbare til ungdom i hele landet, sier at skillet mellom de som driver organisert trening og de som ikke trener blir større, og skaper et skille i ungdomskulturen (Seippel et al., 2011). Ungdom i Finnmark skiller seg ikke fra ungdom i resten av landet (NOVA, 2014a, 2014b).

Seippel ser på typiske passive fritidsaktiviteter som det å være med venner og skjermaktiviteter opp mot treningsprofil (Seippel et al., 2011). Han finner at de som trener i idrettslag ser mindre på tv / serier, og bruker mindre tid på internett og sosiale medier. Av ungdom i videregående skole brukte 74 % av inaktiv ungdom, 63 % av de som bruker treningssenter og 61 % av de som trener i idrettslag, to timer eller mer foran PC (ibid.). I gjennomsnitt brukte 71 % av begge kjønn uavhengig av om de var inaktive eller trent i idrettslag, treningssenter eller på egenhånd, tre timer eller mer hver dag på sosiale medier. (NOVA, 2014a).

Det å være sammen med venner er viktig. Opp mot halvparten av alle ungdommene i vg1 har brukt to eller flere hele kvelder siste uke sammen med venner. Her svarer 30 % av ungdommen at de bruker mer enn tre timer om dagen på skjermaktiviteter mens 16 % bruker mellom to og tre timer (NOVA, 2014a).

Skjermaktiviteter og det å være med venner, ser med andre ord, i økende grad ut til å utgjøre en betydelig del av ungdoms fritid. Et annet forhold som kan henge sammen med tid brukt framfor skjerm utenom skoletid er elevenes bosituasjon. Elever som bor på hybel kan oppleve at de har mer alenetid, mindre grensesetting fra voksne og større behov for å kommuniserer med familie og venner på hjemmeplassen.(Markussen et al., 2012).

Organisasjonsdeltakelse kan gi en god antagelse på elevenes bruk av fritid. Tall fra 2002 viser at bare omtrent 7 % av alle ungdomsskoleelever aldri har vært medlem i en klubb, lag, forening eller organisasjon (Rossow, 2003). I 2012 utga Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning en rapport som omhandlet elever i videregående skole i Finnmark. Rapporten ser på elevenes utgangspunkt før de startet i videregående opplæring. De ser på alle kjente og ukjente faktorer som i varierende grad kan innvirke på gjennomføringen av videregående opplæring (Markussen et al., 2012). I studien ble elevenes bruk av fritid delt inn i fire indeksvariabler: (1) venneorientert med kategoriene fritidsklubb, ungdomshus eller ungdomskafe, (2) nett, musikk og pc-orientert med kategoriene er på internett sosialt, Facebook, Skype osv., (3) hjemmekjær med kategoriene leser en bok, ikke skolebok eller er hjemme alene eller sammen med familie hele kvelden og (4) organisert virksomhet med kategoriene trener eller deltar i idrettskonkurranse, er på møte i en organisasjon, forening lag eller lignende. Resultatene viser at det er nettbruk, pc og musikk som elevene bruker mest tid på. Deretter kommer hjemmekjære aktiviteter, venneorienterte aktiviteter og til slutt organisert virksomhet som elevene driver minst med på fritiden (Markussen et al., 2012).

Studien avdekket videre at det er signifikante forskjeller mellom jenter og gutter for alle fire fritidsindeksene. Jentene er mer hjemmekjære enn guttene, mens guttene er mer venneorienterte, mer dataorienterte og mer orientert mot organisert virksomhet (ibid).

Elevenes fritidsaktiviteter sett i forhold til bosituasjon eller forskjeller mellom samiske og norske elever kommer rapporten ikke inn på.

2.1.4 Deltakelse på ulike fritidsarenaer

Trening og medlemskap i idrettslag har gått ned blant ungdom, men i grove trekk har medlemsmassen vært stabil. Dette henger sammen med at det er flere barn som er medlemmer i dag, mens det var flere ungdommer tidligere. Tendensen er at medlemskapene synker med stigende alder. Hovedforskjellene blant ungdom er at det er færre som aldri trener, mens det er flere som trener mye.

Vi finner at i ungdomsgruppen er det private helsestudio og treningsstudio som blir brukt mest, andelen som deltar i uorganiserte aktiviteter står sterkt. Mange ungdommer driver med styrketrening og jogging ved siden av at mange også går fotturer i skog og mark. Fellestrekket med disse aktivitetene er at de drives alene eller med venner. En annen trend er en synkende andel ungdom som bruker tradisjonelle konkurranseidrettsanlegg. Andelen som trener på treningssenter har vært i vekst i 25 år, fra 17 til 42 prosent (Seippel, 2015).

Av ungdomsidrettene er det snowboard som bedrives mest, samtidig som det er mest gutter og unge menn som driver med idretter i denne kategorien (Sisjord, 2012).

Den gjengse oppfatningen har vært at tradisjonell bruk av natur til ulike former for friluftsliv har gått markert ned siden 1992. Men nyere publikasjoner viser at dette ikke stemmer. En stadig større del av befolkningen deltar og store folkeaktiviteter som, skitur i skog og mark, fottur i fjellet er allmenngjorte aktiviteter (Rafoss & Seippel, 2015).

Skjermaktiviteter er viktig for ungdom. Ungdom som deltar på organisert trening bruker mindre tid på skjermaktiviteter. Det å være sammen med venner er viktig. Halvparten av ungdommen bruker to eller flere kvelder i uka sammen med venner. Dagens ungdommer er en sosial og hjemmekjær generasjon (NOVA, 2014a).

Blant videregående elever i Finnmark varierer fritidsbruken mellom gutter og jenter. Jentene er mer hjemmekjære enn guttene, mens guttene er litt mer venneorienterte, mer dataorienterte og mer orientert mot organisert virksomhet (Rafoss & Hines, 2015).

2.2 Modernitet og identitet

I «Modernitetens konsekvenser» innleder Giddens med at vi står ved inngangen til en ny æra som samfunnsvitenskapene må reflektere. De fleste samfunnsviterne viser seg ikke positive til fremveksten av et nytt samfunnssystem (Giddens, 1997). Sosialteorien og sosiologiens oppgave er å forstå og forklare menneskers handlinger og sosiale institusjoner. Nye begreper er nødvendig for å kunne forstå den moderne verden. Dette kan ikke gjøres så lenge sosialteorien sitter fast i over hundre år gamle teorier (Kaspersen, 2001).

Flere samfunnsforskere (Giddens, 1997; Kaspersen, 2001) understreker endringer i det moderne samfunnets moderne karakter. Endringene blir også kalt for bestemte «brudd». Dette er endringer av større betydning, og menes at samfunnet endrer seg meget raskt (Giddens, 1997). Giddens omtaler moderne institusjoner i vestlige politiske system som virksomhetsproduksjon med høy grad av kommersialisering og urbanisering. Med en produksjonen / industrialiseringen menes ikke bare forhold knyttet til produksjon og kapitalisme, men også til sosiale relasjoner (Giddens, 1997; Kaspersen, 2001). Et eksempel på denne typen brudd, der kommersialisering og urbanisering bryter seg inn i ungdommenes aktivitets- og treningsvaner er endringen i ungdommenes trenings og aktivitetsvaner. På relativt kort tid velger flere ungdommer å gå fra trening i idrettslag til trening i private trenings- og helsesenter.

Endringenes rekkevidde betegner Giddens som brudd nummer to. Det innebærer at områder på jorden kobles sammen, slik at de forandringer som gjør seg gjeldende, bølger av samfunnsforandring, strekker seg praktisk talt over hele jorden. Et eksempel kan være den store bruken av private trenings- og helsesenter og vekt- og styrkerom, som har spredd seg til større og mindre steder i Norge, og er blitt et aktivitetstilbud uansett hvor du bor eller hvor du kommer fra.

Det tredje forholdet Giddens retter oppmerksomheten mot er moderne institusjoners indre natur. Enkelte moderne samfunnstrekk finnes rett og slett ikke i tidligere historiske epoker. Et eksempel på dette er moderne urban bybebyggelse. Bybebyggelsene i dag kan se ut som den bare har spredd seg ut fra de tradisjonelle byenes områder. I virkeligheten er moderne urbanisme ordnet etter helt andre prinsipper enn de prinsippene som i tidligere perioder skilte byen fra førmoderne by og landet. Dette er spesielt sosiale faktorer men også fysiske trekk.

Hva er det så som skaper dynamikken i endringer i moderne samfunn? I følge Giddens er det flere dynamikker som er avgjørende.

Adskillelsen fra tid og rom er en. Hele familier kan nå være spredd i tid og rom. Likevel er det mulig å interagere og samhandle med hverandre på tvers av tid, men også på tvers av rom. Dette gjøres effektivt gjennom felles interaktive «rom», men der man ikke befinner seg på samme sted (Kaspersen, 2001). Dette er vanlig på de fleste arenaene man agerer i, men det er nok viktigst for ungdommene som vokser opp. Man kan se for seg at ungdommer er aktive brukere eller medlemmer av bestemte nettsted eller nettsider, som for eksempel magicseaweed.com, der surfing er temaet. Eller nettsider der det snakkes om, skapes forventninger og oppdateres om snøforhold i nærmeste alpínsenter. Ungdommer kan skaffe seg informasjon, dele informasjon, være en del av et fellesskap og planlegge aktiviteter på tvers av tid og rom. I det moderne samfunn må ungdom kunne håndtere avstanden i tid og rom, for ikke å falle utenfor (ibid.).

De såkalte «disembedding» - mekanismene er den andre, også betegnet som utleiring. Dette kan forklares med at institusjoner og handlinger mister sin forankring i det lokale samfunnet. Man tar med seg ekspertsystemer og handlinger i forflytningene sine i tid og rom helt naturlig (Kaspersen, 2001). Den typen utleiringsmekanisme omtaler Giddens slik:

«Med ekspertsystemer mener jeg systemer av teknisk art eller faglig ekspertise som organiserer store områder av det materielle og sosiale miljøet vi lever i i dag.» «Et ekspertsystem utleirer på samme måte som symbolske tegn, ved å «garantere» innfrielsen av forventninger på tvers av utstrakt tid og rom...I tillegg finnes det ofte regulerende instanser for og over faglige sammenslutninger som skal beskytte forbrukerne av ekspertsystemer» (Giddens, 1997, p. 28).

Private trenings- og helsestudioer er en typisk kommersialisert aktivitet der man omgir seg med faglig ekspertise i form av store treningssenterkjeder, utdannede instruktører med diverse ulike sertifiseringer. Kundene blir garantert ulike typer resultater som for eksempel vektreduksjon eller oppstramming på ulike kroppsdeler. Bransjen har et system for kvalitetsvurdering, både formelt og uformelt, der det hele tilslutt egentlig er avhengig av om forbrukerne har tillitt til opplegget de går inn som deltakere i (Giddens, 1997). Tillitten er avhengig av at adgangsportene virker tillitsfulle, ved at de som jobber på denne typer treningssentre som møter kundene, utstråler tillitt, profesjonalitet og sikkerhet i forhold til faget og miljøet.

Modernitetens refleksive karakter er den tredje. Denne refleksivitetsprosessen foregår på to måter. Den ene, er et allment trekk ved all menneskelig handling, når vi handler foretar vi oss konstant en refleksiv handlingsregulering. Den andre, som er i størst fokus, er et særegent trekk ved moderniteten. Dette er den refleksivitetsprosessen som foregår konstant i det moderne samfunnet, denne foregår på et institusjonelt og et personlig nivå. Et eksempel som nevnes er tillitt til moderne systemer (Giddens, 1997). Refleksivitet defineres av Giddens som regelmessig bruk av viten, som vi også bruker som betingelser for samfunnets organisasjon og forandringer. Denne økte refleksjonen kommer blant annet som en følge av kommunikasjonsmidlenes utvikling, der kunnskapsinnhenting og bruk av ny viten er sentralt, og hvor det handles i kraft av denne kunnskapen (Kaspersen, 2001).

«Den moderne samfunnslivs refleksivitet består i at sosiale praksiser konstant undersøkes og omformes i lys av innkommende informasjon om de samme praksiser, og følgelig endrer sin karakter på grunnleggende vis.» (Giddens, 1997, p. 35).

Tidligere var det tradisjonene som i stor grad avgjorde menneskets handlinger. I det moderne samfunnet reflekteres det over tradisjonen, men det handles kun i overensstemmelse med denne hvis det kan legitimeres i refleksiviteten og den nye kunnskapen (ibid).

Moderniteten tilsidesetter viten basert på tradisjon til fordel for viten basert på fornuft. Vår refleksivitet medfører en grunnleggende usikkerhet om den nye vitens sannhet. Vi opplever til stadighet vitenskapelige oppdagelser som avkrefter relativt nye sannheter (Kaspersen, 2001). Den ene uken er det stort inntak av karbohydrater og trening over lang tid med moderat intensitet som gjelder, mens det i neste uke anbefales å bare spise fettholdig mat. Det skapes stadig ny viten, og forskningen kommer med ny informasjon og ungdommene kan liksom aldri helt føle seg trygg på når den rette sannhet blir revidert og endret. En grunnleggende utrygghet ligger i bunnen, alt kan oppfattes annerledes (Giddens, 1997).

Giddens redegjør videre for tillit til abstrakte systemer og ekspertise. Med abstrakte systemer menes troverdighet som angår symbolske tegn og ekspertsystemer. Troverdighet mellom individer som kjenner hverandre godt er lett å forklare og forstå. Tillitt til moderne institusjoner og disses beskaffenhet er derimot forbundet med mekanismer for tillitt til abstrakte systemer. Under modernitetens betingelser er fremtiden alltid åpen i kraft av kunnskapens refleksivitet som sosiale praksiser er organisert i forhold til. Konsekvensen av tillitten som vanlige aktører må ha, i en situasjon der mange aspekter av moderniteten er blitt globalisert, er at ingen kan melde seg helt ut av disse abstrakte systemene.

Ungdommene blir satt i kontinuerlige valgsituasjoner. Dette samspillet mellom tillitt og risiko preger refleksiviteten (Giddens, 1997). Dette kan eksemplifiseres med ungdommens mange muligheter i forhold til tradisjon. Tidligere løp man ingen risiko når man hørte på tidligere generasjoners kunnskaper og erfaringer om fangst og fiske. Nå forventes det nærmest at ungdommene konstant undersøker og omformer sosiale praksiser når ny informasjon og viten tilsier dette.

«Tillitten er uttrykk for en kalkulering av fordeler og risikoer i situasjoner hvor ekspertviten ikke bare tilveiebringer selve beregningen, men faktisk skaper, eller reproducerer universet av begivenheter som et resultat av den uavbrutte refleksive anvendelsen av den samme viten.» (Giddens, 1997, p. 65).

2.3 Ungdom – den nye moderniteten og danning av identitet

Ungdomstid handler om overgangen fra barndom til voksen alder, en overgang alle må igjennom (Krange & Øia, 2005). Flere norske forskere har jobbet med modernitet og identitetsdanning i sitt arbeid med ungdom og samfunn. Her blir ungdom fremstilt som svært mottakelige for hva som rører seg i tiden og hvilke vinder som blåser. Ungdom innstiller seg raskest til nye trender, moteretninger og tegn i tida. I ungdomsårene skjer det en intens produksjon av meninger og holdninger som danner en personlig identitet og utvikler ungdomskulturer. En konsekvens er utvikling av felles tankegods, livsstiler og felles forståelse ungdom imellom. Dette varierer fra sted, sosial klasse, kjønn og etnisitet (ibid.).

Ungdommer må altså forholde seg til store og raske endringer på områder som utdanning og arbeidsliv, politikk og moral, fritid og livsstiler og til familie og venner. Dette innebærer at dagens ungdommer og deres liv ikke lar seg sammenligne med noen andres ungdomstid, historisk, eller sosialt. Konsekvensen er økt avstand mellom generasjonene. På denne måten innvirker ikke foreldrenes erfaringer, livserfaring, innsikt og kunnskap på noen særlig relevant måte på de unges liv. (Krange & Øia, 2005).

«.framtida i dag framstår som mer uoversiktlig og risikopreget enn noen gang før. Grunnen er at de institusjonelle determinantene som rammet inn tidligere generasjoners overgang fra barn til voksne, langt på vei har sluttet å virke. Konsekvensen blir at ungdom, uansett sosial bakgrunn, møter helt andre utfordringer enn det deres foreldre i sin tid gjorde». (Krange & Øia, 2005, p. 35).

Utviklingen av identitet er en individuell og relasjonell prosess på samme tid. Hvordan dette utvikles hos den enkelte eller i en gruppe er avhengig av svært mange faktorer. Kulturer kan

ofte miste lokalt fotfeste. Dette vises ofte i ungdomskulturer der musikksmak og moter ofte gir uttrykk for identiteter som kan være helt uten referanser til det stedet hvor den enkelte unge bor (Krange & Øia, 2005). Det samme gjelder for fritidsaktiviteter, der noen ungdommer står på for å få bygget ramper, hopp eller klatrevegger, fordi de er de første som noensinne har drevet med denne typen aktivitet på hjemlassen. Dette er en beskrivelse som passer best for ungdomsidrettene, der utøverne selv styrer og legger premissene for utfoldelsen. På denne måten kan vi si at samfunnet preges i dag av at identiteten blir mangfoldig, skiftende, personlig og åpen for innovasjon (Giddens, 1997). Ungdommene som velger både å styre egne aktiviteter, og driver med aktivitetene har sammensatte motiver. Det er snakk om individuelle opplevelser og kollektive fellesskap, med eller uten konkurranse, som i sterkere grad enn annen organiserte aktiviteter er identitetsskapende i dagens moderne samfunn (Sisjord, 2012).

Mennesker i modernitetens sene faser er i større grad enn tidligere ansvarlige for å konstruere sin egen selvidentitet. Aktørene må i større grad enn tidligere selv velge og aktivt lage og konstruere hvordan de vil fremstå og hvilket liv de vil leve (Beck, 1997). Dette vises på dagens ungdommer i Norge, og deres bruk av kommersielle treningssenter og det denne treningsformen fører med seg av livsstil, identitet og status. Individualisering kan også sees på som en kulturell norm, der individualisme er blitt en ideologi som medfører at folk har et ønske om å være nettopp individualister. Denne subjektive oppfattede løsrivelsen fra sosiale bånd og normen om individualitet medfører at valg av livsstil blir viktig. Fritidsarenaen blir en arena for å vise frem sin individualitet og identitet (Langseth, 2012). Gjennom valg av livsstil uttrykker en sin «individualitet». Risikosporter er et tydelig signal til omverdenen om hvem en er og hvem en vil være. Å være en soppunker sender ikke like attraktive signaler. Normen er at man må være oppfinnsom og kreativ, og driver man med soppunking eller tradisjonelle fjellturer på ski oppfører man seg ikke som en ekte individualist. Da representerer man det tradisjonelle, det en må bryte med. Bryter man med tradisjonen, da er man «seg selv» (ibid.). Ungdom slites mellom det moderne og det tradisjonelle, og det er i identitetsbyggingen deres at valgene gjøres. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter drives mest av ungdom i lag med foreldrene, før ungdommene har utarbeidet en egen personlig identitet (Krange & Øia, 2005).

Den verden som ungdom skaffer seg erfaringer i er i stadig endring. Vi snakker her om individualisering, refleksivitet, globalisering, utleiring av tid og rom, nye former for risiko, omstrukturering av arbeidslivet, økt behov for utdannet arbeidskraft, en vitenskap som har

svekket autoritet, endrede og svekkede familieformer og nye rammer rundt oppvekst. Ungdom må i stor grad selv forme livene sine. Et refleksivt liv er derfor en forutsetning (Krange & Øia, 2005). Det innebærer at:

«...ungdommene må leve sitt liv under betingelser som i sterk grad undrar seg deres kontroll, i et globalt rom av usikkerhet, uten at de har entydige tradisjoner å forholde seg til. Overleverte livsoppskrifter og rollestereotyper svikter. De må samtidig bearbeide store mengder til dels, motstridende informasjon. Ingen handling kan legitimeres kun ved å henvise til tradisjon.» (Krange & Øia, 2005, p. 111)

Moderniteten gir ungdommene en ny måte og mulighet til å forme livene sine (ibid.). Den moderne ungdomstiden representerer et brudd med foreldregenerasjonen. Bruddet går på kjønn, tradisjon, etnisitet og klasse, og det er naturlig å se på denne identitetsutformingen og ungdom som en mulighet til å forstå ungdom og deres valg (Krange & Øia, 2005).

Det moderne velferdssamfunnet har løst de fleste materielle basisbehovene for, i alle fall den vestlige befolkningen, og størstedelen av befolkningen, kommer behovene for mer menneskelighet, varme, mykere verdier og demokrati tydeligere fram (ibid.). På denne måten vil dagens unge verdsette en selvrealisering, kreativitet og mykere verdier enn den eldre generasjonen, samtidig som ungdomstida kjennetegnes ved en tid der nye ting prøves ut, testes og grenser brytes (Krange & Øia, 2005).

Denne individualiseringen sees på som et av flere av modernitetens kulturelle kjennetegn. De har samtidig større ansvar for eget liv, og ungdom slites nok derfor mellom foreldrenes formaninger og deres eget kollektive urbane ungdomsmiljø og befinner seg:

«... i en fase hvor den enkelte kaster om på tilværelsen, hvor noen handlingsmønstre forlates og andre legges til, blir relasjonen til de kollektive rammene rundt oppvekst særlig viktig.» (Krange & Øia, 2005, p. 47).

Dette bekreftes i Frønes' individualiseringstese. Frønes hevder at moderniteten gir ungdom økt liberal frihet. Ungdom står i sterkere grad enn tidligere i en fri og ubundet relasjon til den sosiale (mennesker) og kulturelle (samfunnet) sammenhengen / konteksten som omgir de unges liv.

Flyttingen blant ungdommene i Finnmark som skal ta videregående skole er tenåringspreget, er oftest fra mindre tettsted til litt større tettsted eller småbyer, og hvorvidt dette kan defineres bort fra begrepet urbant er jeg ikke sikker på. Dette er et klart mønster blant ungdommene i

Finnmark. Frønes har også sett på noe han kaller for den ungdommelige urbaniseringen (Frønes & Brusdal, 2000).

«Urbant forstås som ungdommelig men ikke tenåringspreget.». *«Urbanisering knyttes ofte sammen med en flyttebevegelse til bykjernen.»* (Frønes & Brusdal, 2000, pp. 98-99)

Frønes trekker flere momenter som spiller en rolle i ungdomsfasen:

«I kunnskapssamfunnet vil ungdomsfasen bli særlig viktig som en periode for valg og kvalifisering». *«Internett og moderne reisemuligheter de siste årene har skapt nye internasjonale ungdomsgenerasjoner, en utvikling som vi hittil bare har sett begynnelsen på»* (Frønes & Brusdal, 2000, p. 42 and 68).

Dette er et av modernitetens mange trekk. Press på ungdommen for at de skal ta de rette valgene og kvalifisere seg gjennom skolearbeidet, vil nok alltid ligge der for de som flytter på hybel og får økonomisk støtte hjemmefra, samt urbanisering, opphevelse av tid og rom og at avstander blir mindre.

2.5 Analytisk perspektiv

En kort sammenfatning av mitt analytisk perspektiv kan klargjøre et utgangspunkt for analysen av mitt empiriske materiale. Giddens introduserer begreper som er nødvendig for å forstå den moderne verden. Større endringer av betydning blir kalt for brudd. Brudd nummer en er der virksomhetsproduksjonen er kommersialisert, moderne og urban. Disse trekkene gjelder også for sosiale relasjoner. Brudd nummer to er at områder på jorden kobles sammen og bølger av samfunnsendring strekker seg over hele jorden. Det tredje bruddet er at enkelte moderne samfunnstrekk ikke finnes i tidligere historiske epoker.

Giddens peker videre på flere dynamikker i det moderne samfunnet. Adskillelsen fra tid og rom er en. Familier er spredd i tid og rom, men klarer likevel å samhandle og interagere med hverandre på tvers av tid. «Disembedding» -mekanismene er den andre dynamikken, som går på at institusjoner og handlinger mister sin lokale forankring. Man tar med seg systemer og handlinger i forflytningene sine i tid og rom. Modernitetens refleksive karakter, er den tredje dynamikken, og foregår på to måter. Det ene er et allment trekk ved all menneskelig handling, der vi konstant foretar en refleksiv handlingsregulering. Den andre måten er refleksivitetens prosessen som foregår konstant i det moderne samfunnet. Refleksjonen defineres

av Giddens som regelmessig bruk av viten. Denne økte refleksjonen kommer på grunn av kommunikasjonsmidlenes utvikling, kunnskapshenting og bruk av ny viten, der det da handles i kraft av denne kunnskapen. Vår refleksivitet medfører en grunnleggende usikkerhet om den nye vitens sannhet.

Den tillitten vanlige aktører har til ekspertsystemene er uttrykk for en kalkulering av fordeler og risikoer i samhandling og interaksjon i situasjoner med ekspertkunnskap. Konsekvensene av dette er at ingen helt kan melde seg ut av disse abstrakte systemene som moderniteten og moderne systemer fører med seg.

Danning av identitet hos moderne ungdom kan ikke sammenlignes med prosesser i tidligere generasjoner, historisk, eller sosialt. Foreldrenes erfaringer, livserfaring, innsikt og kunnskap er ikke særlig relevant for ungdommene. Ungdom innstiller seg raskt etter nye trender, retninger og tegn i tida. Det skjer en intens produksjon av meninger og holdninger som er med og utvikle en personlig identitet. Dette bidrar til nye kulturer, livsstiler og felles forståelser ungdommer imellom. Dette varierer fra sted til sted, sosial klasse, kjønn og ut fra etnisitet. Økt avstand mellom generasjonen er en konsekvens.

Utviklingen av identiteten er en individuell og rasjonell prosess. Dagens ungdom vil som en følge av at de materielle behovene er dekket, verdsette selvrealisering, kreativitet og i langt større grad vektlegge mykere verdier enn tidligere generasjoner.

3 Metode

I denne studien er det brukt datamateriale fra en Ungdata-undersøkelse. Undersøkelsen i Finnmark tok for seg ungdommer som er under videregående opplæring. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og De regionale kompetansesentrene for rusfeltet (KoRus), var faglig ansvarlig for gjennomføringen av undersøkelsen (Bakken & Ungdata, 2013). Ungdata er et kvalitetssikret system for gjennomføring av lokale standardisert spørreskjema-undersøkelser, en såkalt tverrsnittstudie. Undersøkelsene er gjennomført over flere år i mange byer og kommuner, i tillegg til noen fylker. Det er opp til den enkelte kommune, fylkeskommune eller fylke å bestemme hvorfor undersøkelsen skal gjennomføres, hvordan og å finansiere gjennomføringen. I Finnmark var det Finnmark Fylkeskommune som initierte undersøkelsen og det var den enkelte videregående skole i kommunene som var ansvarlig for den praktiske gjennomføringen. Spørreskjemaet var tilgjengelig elektronisk, via en nettside, og slik at elevene svarte i skoletiden. Fylkeskommunene og kommunene stod for informasjon, avtale med skolene, ledelsen ved skolene og lærerne. Elever på videregående skole kunne selv samtykke om de ville delta i undersøkelsen (NOVA, 2013). Ungdata finansieres av Helsedirektoratet, Barne- og likestillings-, og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. NOVA har det juridiske ansvaret for-, og det tekniske ansvaret for gjennomføringen, samt ansvaret med lagring og bearbeiding av data. Når dataene er samlet inn fra kommuner og fylker, sammenfatter NOVA resultatene og kommer med en presentasjon av funnene på landsbasis, der de blant annet sammenligner fylker, landsdeler og kommunetyper mot hverandre (NOVA, 2014a).

På skolene delegerte ledelsen videre til oppnevnte koordinatorene ansvaret for den konkrete gjennomføringen, som fant sted på noe ulike tidspunkt fra skole til skole. Ifølge Ungdata-rapporten fra Finnmark 2014, ble undersøkelsene gjennomført fra uke 10, 3.mars, til uke 22, 26.mai. Fristen for gjennomføringen ble utvidet på grunn av litt liten svarprosent når den første fristen nærmet seg. Etter puring og utvidet frist ble svarprosenten relativt akseptabel (NOVA, 2014b).

Alle Ungdataundersøkelser består av en lengre grunnmodul med obligatoriske spørsmål som alle må ha med i sitt spørreskjema. Dette gjør det mulig å sammenligne egne resultater med andre kommuner og fylker i tillegg til sammenligning med nasjonale tall (NOVA, 2014a).

I tillegg til denne obligatoriske spørsmålspakken, som inneholder spørsmål om foreldre og venner, skole og framtid, fritid, helse og trivsel, tobakk og rus og spørsmål om lovbrudd, vold og annen risikoatferd, kan man velge mellom flere valgfrie spørsmål, som er «standardiserte», fra NOVA, og organisert i ulike tema.

I tillegg er det muligheter for å ta med egenkomponerte spørsmål, slik det ble gjort i undersøkelsen i Finnmark. Egenkomponerte spørsmål som jeg benytter meg av er spørsmål knyttet til ungdommenes deltakelse i ulike fritidsaktiviteter.

Det uttalte målet med undersøkelsen var at skoleeieren, Finnmark Fylkeskommune, ønsket å finne ut hvordan elevene i Finnmark trives, både hjemme, på fritiden og ikke minst med skolegangen og på skolen (Skolemiljøutvalget, 2013). Resultatene er ment å gi informasjon om den lokale oppvekstsituasjonen til ungdommene, og kunnskapen bør være godt egnet som grunnlag for kommunalt og fylkeskommunalt plan- og utviklingsarbeid, knyttet til folkehelse og forebyggende arbeid overfor ungdom, og for best mulig å vite hvor det er mest hensiktsmessig å sette inn en forebyggende innsats.

3.1 Datagrunnlag / Utvalg

Alle ungdommer som var registrert med skoleplass i videregående opplæring i Finnmark ved kartleggingstidspunktet var aktuelle respondenter. Skoleeier, Finnmark Fylkeskommune oppgav antall elever til å være 2793 personer. Inklusjonskriteriet var at respondentene var tilstede på sin videregående skole, i det aktuelle tidsrommet da kartleggingen fant sted. De faktiske respondenter fremstilles i tabellene nedenunder:

Tabell 1: Svarprosent og antall per klassetrinn og totalt

	Videregående trinn 1	Videregående trinn 2	Videregående trinn 3	Totalt
Svarprosent på trinnet	68,47%	68,50%	52,25%	67,46%
N	N=1199	N=1016	N=578	N=2793

I tabell 1 ser vi at videregående trinn 3 skiller seg ut med lavere deltakerprosent enn trinn 1 og trinn 2, som har lik deltakerprosent.

I denne studien utgjør gruppa, etter at NOVA var ferdige med grovsortering og utelukkning av svar, som etter deres standarder ikke er brukbare, og blir satt i kategorien, «tullesvar», et antall på 1819. Dette utgjør i % slik det framkommer i tabellen og noe som i følger faglitteraturen er en akseptabel deltakerprosent i et materiale (Jacobsen, 2005). Deltakelsen på de enkelte skolene varierte fra 53 % til 83 %.

Når det gjelder den delen av ungdommene som ikke er med i denne aldersgruppen, viser tall fra skoleåret 2010 at denne gruppa, med det som i litteraturen betegnes som sluttere, utgjør 9 % av de som begynte på videregående opplæring høsten 2010. Dette betyr at Ungdataundersøkelsen teoretisk har truffet 91 % av ungdom i denne gruppen i Finnmark. (Markussen, Lødding, & Hole, 2011) (Markussen et al., 2012).

Størrelse på det faktiske utvalget er totalt 1534 elever, med en sammensetning slik det fremkommer i tabell 2. Grunnen til at antallet her er nede i 1534, skyldes at det på de enkelte spørsmålene er noen som ikke svarer fullstendig og derfor blir deres svar utelukket fra statistikken. Dette forekommer også på enkeltspørsmål og antallet respondenter kan derfor variere en god del fra variabel til variabel.

Tabell 2: Utvalget og fordeling etter bosituasjon, etnisitet og kjønn

			Bosituasjon		Total
			Bor på hjemlplassen	Bor på hybel/internat	
Etnisk bakgrunn					
Norsk morsmål	Er du gutt eller jente?	Gutt	382	130	512
			74,6%	25,4%	100%
	Jente	424	115	539	
			78,7%	21,3%	100%
Samisk bakgrunn	Er du gutt eller jente?	Gutt	148	75	223
			66,4%	33,6%	100%
	Jente	188	72	260	
			72,3%	27,7%	100%
Total			1142	392	1534
			74,4 %	25,6 %	100%

De med annet morsmål i registreringene, og de som ikke har svart på spørsmålene om kjønn, bosituasjon og etnisitet er følgelig ikke med i dette utvalget.

Når det gjelder utvalget som er borteboere ser vi at det er totalt 25,6 %, 392 elever. Disse fordeler seg på 52,3 %, gutter og 47,7 % jenter.

Som vi ser av tabellen er utvalget av samiske gutter som er borteboere 36,6 % av alle borteboende gutter, mens det er 38,5 % av alle borteboende jenter som er samiske.

3.1.1 Det samiske

Skoleelevene som har svart på spørsmålet om de har samisk som morsmål faller i Ungdataundersøkelsen inn i kategorien samisk.

I Finnmark og ellers i landet er det ikke slik at alle som bor de samiske majoritetskommunene, Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger og Nesseby, eller andre samiske majoritetsområder er samisk. Det samme gjelder for norske skoleelever, ikke alle som bor i de norske majoritetskommunene i Finnmark er norske. Samisk språk er her sentralt for å defineres som samisk ungdom.

3.2 Forskningsdesign

Ungdata-undersøkelsen kan betegnes som en kartlegging, og denne typen kartlegginger kalles for tverrsnittsundersøkelser, man får svar på spørsmål som er formulert på forhånd. Disse kan da beskrive virkeligheten slik den opptrer på et gitt tidspunkt i et gitt utvalg. Dette kan endre seg til neste gang (Jacobsen, 2005; Rafoss & Seippel, 2015; Ringdal, 2001)

3.2.1 Kvantitativ metode

Det er mange ulike metoder man kan benytte seg av for å svare på samme problemstillinger. Mulighetene er mange, og i mitt tilfelle er følgende spørsmål betimelig. Hvorfor en kvantitativ kartleggingsundersøkelse? En deduktiv datainnsamling, fra teori til empiri, er formelen for den klassiske studien. I mitt tilfelle har jeg formulert spørsmål i forhold til ulike aktivitetsarenaer som ungdom er aktive på, med et ønske om å beskrive dagens situasjon. Beskrivelsen kan bare være gjeldende for slik situasjonen var på undersøkelsestidspunktet. Deretter går man ut og samler inn empiri for å se om det er mulig å få svar på spørsmålene man har konstruert, og dermed besvare problemstillingen. Forventningene, og eventuelle hypoteser, er her blitt dannet på bakgrunn av tidligere forsknings empiriske funn (Jacobsen, 2005), og tidligere teorier (Ringdal, 2001). Kvantitative metoder slik som Ungdata-undersøkelsen, må i stor grad være deduktive da de baserer seg på at informasjonen er kategorisert av forskeren før undersøkelsen iverksettes, spørsmålene er faste og svaralternativene er gitt. Valg av en slik tilnærming medfører at det kan være begrensende for informasjonen som samles inn, (Jacobsen, 2005). Dette betegnes som lukkede spørsmål og en lukket tilnærming (Ringdal, 2001).

3.3 Klassifisering og operasjonalisering

For at datamaterialet skal bli presentert hensiktsmessig og operasjonalisert deles fritidsaktivitetene inn i typiske fritidsarenaer, som er vanlig å være deltager i for ungdom generelt og elever i videregående skole. Dette er en måte å presentere en befolkningsgruppes deltakelse i ulike fritidsarenaer som Breivik (2013) benytter seg av. Breivik deler inn ungdommenes ulike former for fysisk aktivitet i seks ulike kategorier. Dette gjøres for å gjøre

det noe mer oversiktlig og enklere å presentere mangfoldet av aktiviteter (Breivik, 2013). I tillegg er dette gjort på tilnærmet samme måte av Rafoss og Hines i en artikkel som ser på bruk av fritidsarenaer og deltakelse i fritidsaktiviteter blant samisk og norsk ungdom (Rafoss & Hines, 2015). De deler inn ungdommenes bruk av ulike fritidsarenaer ved å gruppere de enkelte aktivitetene i overordnede kategorier. Fokus i min operasjonalisering er på arenaer der ungdom er deltakere. På denne måten mener jeg å kunne klare å fremstille arenabruk i forhold til aktiviteter. Jeg har kommet fram til en inndeling i følgende arenaer.

3.3.1 Treningsarena

Tabellen viser oversikt over alle aktivitetene og hvor de kommer inn i treningsarenaen. Fysisk aktivitet der variabelen er hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett.

Treningssammenheng der det spørres om i hvilke sammenhenger utfører du trenings eller trimaktiviteter. Anleggsbruk der det spørres om hvor mange ganger i uka bruker du følgende anlegg i sesongen. Ungdomsidrettene der det også spørres om hvor mange ganger i uka driver du med følgende aktiviteter i sesongen.

Tabell 3: Treningsarenaen med aktivitet og svaralternativ

Arena	Kategori / aktivitet	Variabel					
Trenings-arena	Fysisk aktivitet	Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?					
	Trenings-sammenheng	Trenings- eller helsestudio	Trener / trimmer på egenhånd	Idrettslag	Annen organisert trening		
	Anleggsbruk	Vekt- og styrke-treningsrom	Privat trenings/helsestudio	Fotball-anlegg	Idretts-hall	Lysløype	Andre
	Ungdoms-aktiviteter	Skate, snowboard, slalom, twin-tip	Sykkeltur i terreng eller fjell	Klatring	Padling	Kiting på snø / vann	

På fysisk aktivitet har jeg valgt å bruke respondentenes svar på variabelen; Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? Svaralternativene var her aldri, sjelden, 1-2 ganger i måneden, 1-2 ganger i uka, 3-4 ganger i uka og minst 5 ganger i uka. Dette brukes for å kunne se på hvem som er fysisk aktive. Jeg har kategorisert svaralternativene slik at jeg får ut hvem som er aktive en eller flere ganger i uka. I tillegg er det avgjørende at andre bruker denne kategoriseringen, blant annet Gunnar Breivik, i «Jakten på et bedre liv»

(Breivik, 2013). Jeg har her ingen intensjoner om å komme inn på i hvilken grad ungdommene er aktive i forhold til nasjonale anbefalinger, det er en annen oppgave.

Treningssammenhenger menes det i hvilken sammenheng man utfører treningen. Her ligger trening i idrettslag, treningsstudio, annen organisert trening og på egen hånd. Svarfordelingen presenteres etter variabelen. Hvilke sammenhenger har du drevet mest med det siste året? I de ulike spørsmålene var det nevnt alle de sammenhengene som kommer frem her. Jeg har operasjonalisert svarfordelingen slik at det kommer frem hvor mange som driver med hver enkelt kategori en eller flere ganger i uka.

Følgende anlegg er med i kategorien anleggsbruk. Vekt og styrkerom, private trenings- og helsestudio, fotballanlegg, svømmehall, alpinanlegg, lysløype, idrettshall, friidrettsanlegg. Svarfordelingen presenteres etter variabelen: Hvor ofte driver du idrett eller fysisk aktivitet på følgende steder i sesongen? I de ulike spørsmålene var det nevnt alle de typene idrettsanlegg som kommer fram her. Jeg har operasjonalisert svarfordelingen slik at det kommer fram hvor mange som faktisk bruker de aktuelle idrettsanleggene en eller flere ganger i uka.

Ungdomsaktivitetene er plukket ut etter Sisjord sin kategorisering (Sisjord, 2012), og er valgt tatt med under kategorien ungdomsaktiviteter.

I dette materialet gjelder det variabelen der respondentene har svart på variabelen. Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? Klatring, kiting, padling, snowboard/slalåm/twin-tip, sykkel i terreng eller fjell. Jeg har operasjonalisert svarfordelingen slik at det kommer fram hvor mange som faktisk har drevet med de aktuelle ungdomsaktivitetene en eller flere ganger i uka i løpet av sesongen.

3.3.2 Friluftslivsarenaer

Nedenfor presenteres friluftslivsarenaene skjematisk slik at det kan være lettere å få oversiktlig over de enkelte aktivitetene som er med og de ulike variablene.

Tabell 4: Friluftslivsarenaen med aktivitet og svaralternativ

Arena	Aktivitet	Variabel					
Friluftslivsarena	Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter	Fottur i terreng eller fjell	Skitur i skog, fjell og mark	Sykkeltur i fjell og terreng			
	Høstingsaktiviteter	Fiske med stang i elv / vann	Isfiske	Sjøfiske med stang, juksa eller garn	Bærplukking	Jakt med våpen	Egg, sopp-sanking

Tabellen viser oversikt over alle aktivitetene og hvor de kommer inn under kategoriene tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og høstingsaktiviteter. Variablene var hvor mange ganger i løpet av siste hele sesong har du drevet med følgende aktiviteter.

Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som er tatt med under denne arenaen og kategorien er fottur i skog, fjell og mark, skitur i skog, fjell og mark og sykkeltur i terreng eller fjell. På denne arenaen, benyttes respondentenes svar på variabelen, hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? Fottur i skog, fjell og mark. Skitur i skog fjell og mark. Sykkeltur i terreng eller fjell. Jeg har operasjonalisert svarfordelingen slik at det kommer fram hvor mange som faktisk har drevet med de aktuelle friluftslivsaktiviteter en eller flere ganger i uka i løpet av sesongen.

Høstingsaktiviteter har som mål å skaffe mat av ulikt slag. Jeg velger å ikke lage underkategorier der fangstaktivitetene og sankingsaktivitetene blir adskilt, selv om dette er vanlig i slike undersøkelser, da dette ikke synes nødvendig eller hensiktsmessig i forhold til min undersøkelse.

Her benyttes respondentenes svar på variabelen, hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? Jakt- med våpen (har tatt jegerprøven), fiske med stang i elv og vann, sjøfiske med stang, juksa eller garn, isfiske, eggsanking og-/eller soppsanking, bærplukking. Jeg har operasjonalisert svarfordelingen slik at det kommer fram hvor mange som faktisk har drevet med de aktuelle høstingsaktivitetene en eller flere ganger i uka i løpet av sesongen.

3.3.3 Fritid / hverdagsarenaer og organisasjonsdeltakelse

Nedenfor presenteres de ulike aktivitetene som ligger under hver av de enkelte hverdagsarenaene skjematisk, slik at det kan være lettere å få oversiktlig over de enkelte variablene og aktivitetene som er med under den enkelte variabelen.

Tabell 5: Hverdagsarenaene med aktivitet og svaralternativ

Arena	Aktivitet	Variabel					
Hverdagsarena	Skjermtid	Hvor lang tid bruker du på aktiviteter framfor en skjerm i løpet av en dag. Utenom skoletid.					
	Sosiale aktiviteter	Aktivitet med mor / far	Med venner hjemme hos meg	Med venner generelt	Med venner hos dem	Hjemme hele kvelden	
	Organisasjonsdeltakelse	Ja, er med nå	Nei, har vært med tidligere	Nei, har aldri vært med			

	Deltakelse i ulike, klubber, foreninger, lag og organisasjoner	Idrettslag	Annen organisasjon, lag eller forening	Fritids- ungdoms- klubb	Religiøs forening	Kultur- musikk- skole	Korps, kor, orkester
--	--	------------	--	-------------------------	-------------------	-----------------------	----------------------

Tabellen viser en oversikt over de ulike hverdagsarenaene. Disse er skjermtid, med variabelen hvor lang tid har skolelevne brukt på aktiviteter framfor en skjerm i løpet av en dag, utenom skoletid. Sosiale aktiviteter der det spørres om hvor mange gang i løpet av de siste syv dagene har du drevet med disse aktivitetene. Organisasjonsdeltakelse der det spørres etter om skolelevne er medlemmer nå, har vært med tidligere eller om de aldri har vært med. Til slutt spørres de etter deltakelse i ulike klubber, foreninger, lag og organisasjoner.

Skjermtid er en betydelig «arena» der ungdom bruker mye tid. Dette er tid man bruker på eller framfor, ved hjelp av, eller med en skjerm. De typene skjermer som nevnes konkret i denne variabelen er; TV, data, nettbrett og/eller mobil, og burde derfor dekke opp det meste av det som ungdom bruker skjerm til i løpet av en dag, utenom skoletiden vel å merke. Her presenteres de som ikke bruker tid, de som bruker mindre enn en time, de som bruker 1-2 timer og de som bruker mer enn to timer.

Sosiale hjemme- og venne-aktivitet. I denne kategorien finner vi respondentenes svar på om hvor mange ganger har du drevet med følgende aktivitet i løpet av den siste uka. Hjemme hele kvelden, med venner hos dem, med venner hos meg, med venner generelt, aktivitet med mor og/eller far.

Organisasjonsdeltakelse er et viktig moment i beskrivelsen av ungdom i Finnmark sine fritidsaktiviteter. I denne kategorien presenteres respondentenes svarfordeling på spørsmålet; Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år? Svarkategoriene, er ja jeg er med nå, nei men jeg har vært med tidligere og nei jeg har aldri vært med. Under organisasjonsdeltakelse spørres det også etter deltakelse i ulike klubber, foreninger, lag og organisasjoner. Svaralternativene her er idrettslag, annen, organisasjon, lag eller forening, fritids- ungdomsklubb, religiøs forening, kultur- musikkskole og korp, kor eller orkester.

3.4 Analyse av datamaterialet

Datamaterialet er både omfattende, innholdsrikt og interessant på mange områder. Når man skal bruke data og beregne statistiske analyser, se sammenhenger, variasjoner og avhengighet, må datamaterialet behandles og organiseres først. Nedenfor vil jeg forklare og vise med eksempler fra datamaterialet hvordan dette er gjort i mitt prosjekt.

Målet med min oppgave er å kunne si noe om det er sammenheng mellom det å være borteboer og deltakelse på ulike fritidsarenaer.

De spørsmålene jeg benytter meg av i undersøkelsen ordnes som uavhengige og avhengige variabler. Hvis det å være borteboer fører til mindre deltakelse på noen fritidsarenaer vil denne være årsaken til deltakelsen, da settes det å være borteboer som uavhengig variabel (Halvorsen, 2009). Den variabelen som da vil bli forklart, for eksempel deltakelse i ungdomsidretten klatring, settes klatring som avhengig variabel (ibid).

De uavhengige variablene er på nominalnivå, enhetene klassifiseres i gjensidig utelukkende kategorier. Egenskapen nasjonalitet / etnisitet brukes ofte som eksempel i litteraturen (Hellevik, 2003) side 177, på variabler på nominalnivå. I samme kategori kommer også borteboer / hjemmeboer og jente / gutt.

De avhengige variablene har en rangert organisering av svaralternativene. Her vil svaralternativene kunne kategoriseres i stigende rekkefølge slik de er i spørreskjemaet. Variablene var her opprinnelig på ordinalnivå. Denne organiseringen tar bare stilling til hvilken enhet som har høyest verdi, ikke stilling til hvor mye høyere (Hellevik, 2003). Videre ble svaralternativene i de avhengige variablene kodet om til dummyvariabler, det vil si at de ble kategorisert i to verdier, 1 = ja og 0 = nei. Dette er nødvendig for at de skal kunne brukes som avhengige variabler i logistiske regresjonsanalyser senere (Hellevik, 2003).

Svaralternativene på de fleste avhengige variablene var delt inn i fem svaralternativer. Aldri, sjeldnere enn en gang i måneden, en eller et par ganger i måneden, omtrent en gang i uka og mer enn en gang i uka. Siden jeg er interessert i om ungdommene benytter seg av de ulike arenaene har jeg valgt å slå sammen de to kategoriene, omtrent en gang i uka og mer enn en gang i uka, til en eller flere ganger i uka. På andre variabler var svarkategoriene noe annerledes igjen, og her har jeg slått sammen flere kategorier som er satt sammen til samlekategorien en eller flere ganger i uka. Når jeg foretok logistiske regresjonsanalyser der jeg så etter styrken og retning mellom de uavhengige variablene mine, bosituasjon, etnisitet og kjønn, på for eksempel enkeltvariabelen, tid brukt foran skjerm, måtte jeg kode om

svaralternativene til dikotome variabler, da dette er nødvendig for å kunne benytte disse statistiske teknikkene (Hellevik, 2003). Ved å gjøre om variabelenes målenivå fra nominale og ordinale til dikotomier faller spørsmålet om målenivå bort og vi står da fritt til å velge statistiske teknikker uansett hvilket målenivå de forutsetter (ibid.). Slik var det mulig å utføre logistiske regresjonsanalyser med mitt materiale.

Statistikkprogrammet SPSS er brukt til å analysere datamaterialet. Jeg har lært å bruke flere av programmets mange muligheter og bruker SPSS til å regne ut og presenterer den deskriptive statistikken, der respondentenes frekvensfordeling av den enkelte variabelen kommer fram fordelt etter bosituasjon som uavhengig variabel. Et eksempel er forskjellen i deltakelse i ulike organisasjoner mellom de skoleelevene som bor borte og de som bor hjemme.

Jeg foretok Kji-kvadrattester for å undersøke signifikansen mellom de som bor borte og de som bor hjemme, for å finne ut om en sammenheng mellom variablene er tilfeldig eller ikke. Kji-kvadrattesten kan brukes uten hensyn til variabelenes målenivå (Hellevik, 2003). Jeg forholder meg til testen som har som utgangspunkt at det ikke er forskjell mellom grupper, i min undersøkelse borteboere og hjemmeboere, og dette kalles for en null-hypotese (Hellevik, 2003). Kji-kvadratet brukes til å teste hvor sannsynlig det er at denne null-hypotesen er riktig. Kji-kvadrattesten viser om det er forskjeller mellom gruppene, og om jeg evt. må foreta en forkastelse av nullhypotesen, og innfinne meg med hypotesen om at det ikke er tilfeldig forskjell mellom gruppene, noe forskere, og jeg, som regel ønsker (Jacobsen, 2005).

Utrekning av signifikansnivået mellom de uavhengige variablene, bosituasjon, etnisitet og kjønn, ble gjort for å sjekke om resultatene tilsier at jeg skal beholde nullhypotesen, eller ikke.

Nullhypotesen, H_0 : Det er ingen sammenheng mellom elevenes bosituasjon og deres deltakelse på ulike fritidsarenaer.

H_1 Det er sammenheng mellom elevenes bosituasjon og deres deltakelse på ulike fritidsarenaer.

Finner jeg sterk sammenheng mellom variablene jeg tester for vil jeg måtte forkaste nullhypotesen. Dette regnes ut ved formelen for utregningen av Kjikvadrat (Hellevik, 2003). For å avgjøre om den verdien jeg har funnet for Kjikvadrat er så høy at nullhypotesen kan forkastes brukes det en tabell for sannsynlighetsfordelingen for Kjikvadrat. Tabellen angir kritiske verdier for utvalgte signifikansområder (ibid.). Disse utregningene gjør

dataprogrammet SPSS. Det jeg må passe på er å finne de riktige tallene for utregningene og bestemme signifikansnivået.

Signifikansnivået må bestemmes på forhånd, og det vanlige er at signifikansnivået ligger på 0,01 eller 0,05 (Hellevik, 2003), og jo lavere signifikansnivået er, desto større tiltro kan man sette ved de påviste sammenhengene. Med et signifikansnivå, P-verdi på 0,01, er det 1 % risiko for å forkaste nullhypotesen når den er riktig. I metodelitteraturen heter det at et vanlig valg på signifikansnivå ligger på 0,05 (Ringdal, 2001), et nivå jeg bruker i mine analyser.

Resultatpresentasjonen gjøres etter inndelingen som er skissert i problemstillingen og med utgangspunkt i kategoriseringen i de ulike fritidsarenaene. Det er de uavhengige variablene som er utgangspunktet for presentasjonen. Først vil det være en deskriptiv del der presentasjonen viser frekvensfordelingen på de avhengige variablene som er kategorisert i / under de ulike fritidsarenaene. På denne måten vil jeg kunne få et mål på elevenes deltakelse på de enkelte fritidsarenaene, i forhold til om de er borteboere eller hjemmeboere, gutt eller jente og om elevene er samisk eller norske.

Korrelasjonsanalyser blir gjennomførte ved å kjøre disse resultatene mot hverandre, for å se hvorvidt det er korrelasjon mellom de uavhengige variablene, bosituasjon, etnisitet og kjønn og hver enkelt av de avhengige variablene, elevenes deltakelse på de ulike fritidsarenaene. Dette ble gjort i SPSS ved bivariat-korrelasjonsanalyse. En slik analyse gjør det mulig å få frem resultater som kontrollerer for effektene av bosituasjon, morsmål og kjønn hver for seg.

For å se om det finnes eventuell korrelasjon og / eller statistisk samvariasjon mellom de uavhengige variablene og hver enkelt avhengig variabel, gjennomførte jeg logistisk regresjonsanalyser i SPSS.

Formålet ved å gjøre det på denne måten er å undersøke for eksempel sammenhengen mellom bosituasjon og deltakelse / bruk av skjermaktiviteter (Hellevik, 2003). Det er viktig å ha med seg at den ene variabelen ikke uten videre er årsak til den andre variabelen. Et annet moment er oppsettet på variablene. I min undersøkelse er årsaksvariablene, som jeg antar påvirker enhetenes verdi på en annen variabel, bosituasjon, etnisitet eller kjønn, min(e) uavhengige variabler. Effektvariabelen, den variabelen som jeg antar påvirkes, for eksempel deltakelse / bruk av skjermaktiviteter, er mine avhengige variabler (Hellevik, 2003; Ringdal, 2001).

Logistiske regresjonsanalyser krever som jeg var inne på tidligere, i mitt datamateriale, en omkoding av de avhengige variablene til dikotomier, eller såkalte dummy-variabler (Jacobsen, 2005). Det vil si at verdiene i de ulike svaralternativene blir satt til verdien 1 eller

verdien 0. Mine uavhengige variabler har i utgangspunktet bare to verdier, dikotomier, og kan derfor enkelt benyttes i denne typen regresjonsanalyser (Jacobsen, 2005). De avhengige variablene derimot må omkodes slik at de får dikotome verdier. Svaralternativene på variabelen fotballanlegg brukes som eksempel. Her er i utgangspunktet svaralternativene aldri, sjeldnere enn en gang per måned, en eller et par ganger i måneden, en eller to ganger i uka, 3-4 ganger i uka, 5 eller flere ganger i uka. For å få omkodet variabelen fotballanlegg til en dikotom variabel, settes svaralternativene fra aldri til 3-4 ganger i uka til verdien 0, og svaralternativet 5 eller flere ganger i uka til verdien 1.

De logistiske regresjonsanalysene gjøres med regelmessig utøvelse av de forskjellige aktivitetstypene som avhengig variabel. De uavhengige variablene er bosituasjon, etnisitet og kjønn. Borteboer er brukt som referansekategori for om skolelevne bor borte eller hjemme. Gutt er brukt som referansekategori på kjønn, og etnisitet er referansekategori for samiske skoleelever. Konstant er den antatte verdien fra / av vitenskapen, når alle andre verdier er 0. R-Square angir størrelsen av variansen i den avhengige variabelen, som kan forklares av de uavhengige variablene, bosituasjon, etnisitet og kjønn. Dette er en overordnet verdi på styrken på sammenheng. Verdien på R-Square sier hvor stor del av variasjonen mellom de avhengige variablene som de uavhengige variablene forklarer. Er verdien på R-Square .014 betyr dette at 1.4 % av variasjonene mellom de avhengige variablene kan forklares gjennom de uavhengige variablene.

Målet er å kunne si noe om årsaksvariablene og effektvariablene, i forhold til hverandre, ikke å si noen om årsakene til funnene. Jeg er klar over at jeg ikke kan være kategorisk i konklusjoner, men at jeg ønsker å si noen om tendenser, for eksempel om det er slik at de som bor borte bruker mer tid på skjermaktiviteter utenom skoletid, enn de som bor hjemme. Jeg ser at jeg kan trekke slutninger om elevgruppen i videregående skole i Finnmark som er med i undersøkelsen, men alltid i slike undersøkelser med et forbehold, da man aldri her kan si noe med 100 % sikkerhet.

3.4.1 Validitet og reliabilitet

Resultatenes gyldighet avhenger av kvaliteten i hele arbeidet som er gjort. (Hellevik, 2003). I tillegg er resultatenes gyldighet avhengig av om jeg klarer å få en sammenheng mellom funnene som avdekkes i undersøkelsen og min forståelse av disse funnen der jeg trekker inn tidligere undersøkelser og teorier som kan være med å forklare.

Validiteten i undersøkelsen er avhengig av at empirien, Ungdata-undersøkelsen som skal beskrive hvordan virkeligheten faktisk ser ut (Jacobsen, 2005), er relevant og gyldig i forhold til det den skal brukes til. Som jeg har vært inne på tidligere er Ungdata-undersøkelsen en erfaren, veldokumentert og gjennomarbeidet vitenskapelig undersøkelse, der all erfaring tilsier at validiteten er høy.

Ekstern gyldighet dreier seg om i hvilken grad funnene fra undersøkelsen kan generaliseres (Jacobsen, 2005). I undersøkelser er det oftest slik at informasjon hentet fra et mindre utvalg skal med en viss grad av sikkerhet, være med å si noe om en større populasjon. Dette kalles statistisk generalisering og gjelder i hovedsak for kvalitative undersøkelser (ibid.) I mitt tilfelle mener jeg at jeg ligger godt innenfor i og med at på bakgrunn av en kartlegging av skoleelevers deltakelse på ulike fritidsarenaer, ønsker jeg å si noe om nettopp skoleelevenes deltakelse i ulike fritidsarenaer. Det er i min undersøkelse hverken nødvendig eller et mål om å generalisere funnene til en annen gruppe (ibid.) Jeg skal sammenligne mine resultater fra andre undersøkelser på tilsvarende grupper for hele landet eller andre deler av landet.

Med gyldighet og relevans mener vi at vi faktisk måler det vi har tenkt å måle. Dataenes validiteten er med andre ord dataenes egnethet for å belyse problemstillingen (Hellevik, 2003).

I tillegg er det slik ved denne typen kvalitative datainnsamlinger at alle de variablene jeg benytter meg av må være operasjonalisert. Dette betyr å gjøre variablene målbare, jeg må få ut informasjonen jeg er ute etter gjennom respondentenes svar på enkeltspørsmål. (Jacobsen, 2005). Måler vi det vi tror vi måler, og når man bruker spørreskjemaet, må de spørsmålene som stilles, faktisk kunne besvare det teoretiske fenomenet vi vil vite noe om.

Kan vi for eksempel si noe om Finnmarksungdommenes deltakelse i organiserte fritidsarenaer gjennom å stille spørsmålet; Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag? Det er mulig at noen velger å krysse av for flere eller alle alternativene, mens noen ikke krysser av for noen, fordi deres aktivitet(er) har pause /opphold / ferie, vedkommende kan ha en pause, eller vedkommende kan være skadet. I tillegg kan de som svarer på spørsmål huske feil (Hellevik, 2003).

Operasjonalisering av variablene jeg benytter meg av, vil si å gjøre variabelen målbare. Spørreskjemaet som ble benyttet var stort, men det kan sees på som en samling av oppdelte momenter og begreper som kan gjøres om til målbare enheter. Variabelen som er brukt over

kan være med å eksemplifisere dette. Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?

Svaralternativene, er teoretiske begreper, og var her delt opp i mange alternativer. idrettslag, annen organisasjon, lag eller forening, fritids-ungdomsklubb, religiøs forening, kultur-musikkskole eller korps, kor og orkester. Svaralternativene her burde ikke gi rom for feiltolkninger, på denne måten kan vi måle deltakelse i ulike fritidsarenaer, empiriske indikatorer. Det som gjøres målbart er enkeltbegreper i spørsmålene. Det er mulig at noen velger å krysse av for flere eller alle alternativene. Ved å gjøre det på denne måten vil man få informasjon om mange ulike aktiviteter. I tillegg er det også brukt kjente begreper og vanlige aktiviteter for denne respondentgruppen. På denne måten kan skolelevne som svarer på undersøkelsen lett se hva det spørres etter og hva de selv skal svare. På denne måten kan vi videre gjennom operasjonaliseringen få målbare tall på denne typen sosiale forhold. Type interesse og aktiviteter kan vi ved å operasjonalisere gjøre om til empiriske undersøkelser, selv om vi snakker om mer abstrakte fenomen, slik som interesser og sosiale forhold (Ringdal, 2001).

Intern gyldighet er spørsmålet om vi har dekning i våre data for de konklusjonene vi ender opp med. Hvis vi her følger opp spørsmålet i eksemplet over. Kan en prosentvis oversikt over hvilke organisasjoner, klubber og lag elevene i videregående deltar i, si noe om bruken av organiserte fritidsarenaer i denne gruppen i Finnmark.(Ringdal, 2001).

Dette må gjøres for at tolkningene av dataene skal være mulig, og at det er mulig å sammenligne dataene med andre undersøkelser. Ved en operasjonalisering som er god vil denne være nøyaktig nok og sikker nok i måleøyemed til å kunne si noe om skoleelevnes ulike fritidsaktiviteter. Jeg har tidligere vært inne på hvordan jeg har operasjonalisert svaralternativene i de fleste spørsmålene. Som et eksempel kan vi se på spørsmålet om hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett. Jeg har her valgt å slå sammen svaralternativene slik at jeg får vite hvor mange som bedriver dette en eller flere ganger i uka. Grunnen til dette er at jeg på forhånd hadde bestemt det var dette jeg ville vite noe om. Dette er begrunnet tidligere og går på faktisk aktivitet og andre undersøkelser. Men jeg er også klar over, og har akseptert, at jeg ikke vil få vite hvilke typer aktiviteter det her dreier seg om.

Ekstern gyldighet og relevans går på om de resultatene man for eksempel finner i eksempelet over også er overførbart til andre ungdomsgrupper eller områder i Finnmark (Hellevik, 2003; Jacobsen, 2005). I første omgang er oppgaven å si noe om elever i videregående skole i Finnmark og deres bruk av ulike fritidsarenaer og se om det er mulig å finne et mønster.

Når man skal vurdere spørreskjemaets oppbygging og formuleringer må man se på tidligere erfaringer fra samme spørreskjema, slik det er mulig i nettopp Ungdata sitt tilfelle. Mange av formuleringene er benyttet i tidligere års spørreskjema, og i og med at dette er en større nasjonal kartlegging bør vi kunne forvente at spørreskjemaets reliabilitet er høy.

Under gjennomføringen er det ingen kontakt mellom de som gjennomfører undersøkelsen og respondentene. Men det er faktisk slik at det i klasserom der undersøkelsene ble gjennomført var ulike personer tilstede, i alle fall på de ulike skolene. Dette kan føre til at de ulike kan gi forskjellige uttrykk som kan ha påvirket respondentene, om enn i liten grad. Et annet moment er det at de ulike respondentene kan ha ulike oppfatninger av ulike uttrykk, for eksempel, mosjon, fysisk aktivitet og intensitet. Dette kan påvirke resultatene slik at dataene får svekket validitet, men også dette momentet mest sannsynlig bare i liten grad.

I Ungdata-undersøkelsen vil jeg nok driste meg til å betegne reliabiliteten og validiteten som høy i forhold til det jeg ønsker å finne noe ut av. Et annet moment er at undersøkelsen satser på å nå hele populasjonen man ønsker å kartlegge, og her i mine tall vil man ha en deltakerprosent, 67 %, som ligger langt over det litteraturen mener man må ha for å ha valide data (Jacobsen, 2005).

3.5 Etiske dilemma

Jeg må være bevisst min rolle som forsker, spesielt når man forsker på mennesker og datamaterialet er på lokalnivå. Datamaterialet gir oss faktisk tilgang til følgende opplysninger om en tenkt respondent: Jente på andre klassetrinn, har samisk som morsmål, som er elev på Lakselv videregående skole på studiespesialisering. Hvis man da i tillegg ser på enkelte fritidsaktiviteter med liten oppslutning, for eksempel klatring, kan det være at man på mindre steder vil kunne spore dataene tilbake til enkeltelever.

Det stilles klare forventninger til at jeg følger forskningsetiske retningslinjer, regler og normer i mitt arbeid.

4 Ungdommens deltakelse på ulike fritidsarenaer

I kapitlet presenteres resultatene fra deltakelse på ulike fritidsarenaene. Først treningsarenaen som ser på hvordan bosituasjon, kjønn og etnisitet har betydning for deltakelse i fysisk aktivitet. Ulike treningssammenhenger etter sammenhengene idrettslag, trenings-helsestudio, annen organisert trening eller på egenhånd. Bruk av idrettsanlegg etter følgende anlegg; vekt- og styrketreningsrom, private treningssenter / helsestudio, fotballanlegg, idrettshall, lysløype, svømmehall, alpinanlegg og friidrettsanlegg. Deltakelse i ungdomsidrettene skate / snowboard / slalom / twin-tip, sykkeltur i terreng eller fjell, klatring, padling eller kiting på snø / vann. Deretter presenteres deltakelse i friluftlivskategoriene; tradisjonelle friluftslivsaktiviteter med fottur i terreng eller fjell, skitur i fjell, skog og mark, sykkeltur i fjell og terreng, og høstingsaktiviteter med aktivitetene egg- soppsanking, jakt med våpen, bærplukking, sjøfiske med stang, juksa eller garn, isfiske og fiske med stang i elv / vann. Avslutningsvis resultater fra fritidsarenaen som tar for seg ungdommens tid brukt framfor skjermaktiviteter og sosiale- og hjemmekjære aktiviteter der de ulike aktivitetene er aktiviteter med mor / far, med venner hjemme hos meg, med venner generelt, med venner hos dem, hjemme hele kvelden. Deretter om ungdommene er medlemmer i organisasjoner i dag og om de har vært med tidligere eller om de aldri har vært med, og hvilke typer lag, foreninger og klubber skolelevne er aktive i fordelt etter følgende; idrettslag, annen organisasjon, lag eller forening, fritids- ungdomsklubb, religiøs forening, kultur- musikkskole eller korps, kor, orkester.

Under hver av fritidsarenaene presenteres først respondentenes fordeling etter bosituasjon. Deretter presenterer jeg i tabellform en tilsvarende fordelingen hvor også etnisitet og kjønn er tatt med. Her viser Kji-kvadrattesten om det er en sammenheng for hver enkelt av de tre uavhengige variablene. Til slutt under hver av de ulike fritidsarenaene presenteres tabeller hvor resultater etter logistiske regresjonsanalyser mellom de uavhengige variablene, bosituasjon, etnisitet og kjønn, og for hver enkelt av de avhengige variablene kommer fram. Etter hver fritidsarena oppsummerer jeg de viktigste resultatene. Avslutningsvis i kapitlet drar jeg sammen de viktigste resultatene fra de ulike fritidsarenaene i forhold til problemstillingene.

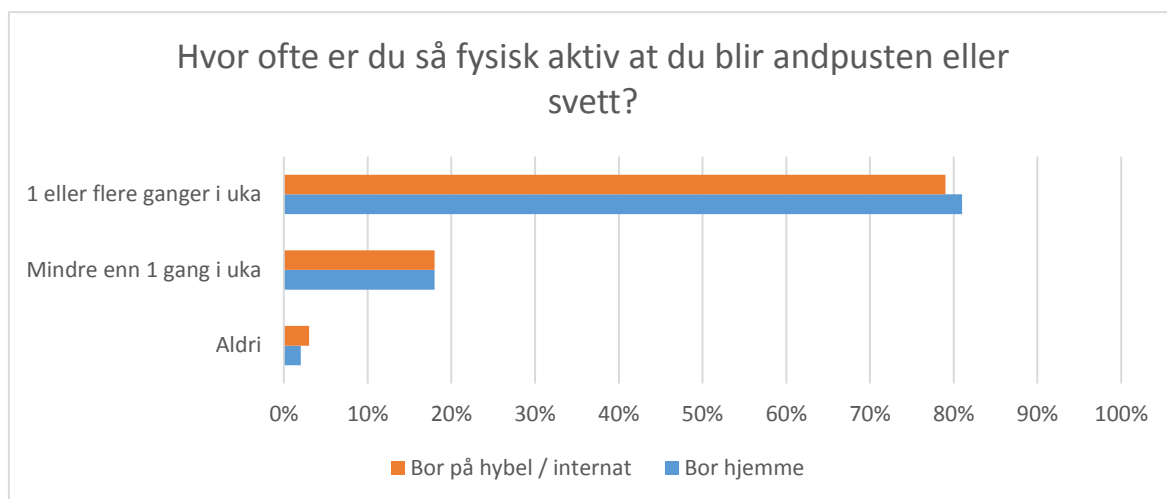
4.1 Treningsarena

4.1.1 Fysisk aktivitet

Respondentene svarte på flere spørsmålet; Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett? Her var det flere svaralternativer fra aldri og sjelden, til mer enn 5 ganger i uka.

Jeg har slått sammen de svaralternativene som bekrefter at de er aktive en eller flere ganger i uka. Dette gjøres for å kunne fremstille, og skille mellom de som er aktive og de som er passive.¹

Figuren viser svarfordelingen på spørsmålet om hvor ofte skoleelevene er så fysisk aktiv at de blir andpustne eller svette blant borteboende og hjemmeboende.

Figur 1: Hvor ofte er ungdommene så fysisk aktive at de blir andpusten eller svette, fordelt etter bosituasjon. N=1395

Det er små forskjeller i forhold til fysisk aktivitet. Vi ser at 81 % av de som bor hjemme og 79 % av de som bor borte er så fysisk aktive at de blir andpustne eller svette en eller flere ganger i uka. Dette er signifikante forskjeller. Det er 18 % som sier at de mindre enn en gang i uka er så fysisk aktive at de blir andpustne eller svette.

Tabell 6: Andelen som er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svette mer enn en gang i uka, etter bosituasjon, etnisitet og kjønn

Fysisk aktivitet	Bosituasjon N=1649		Chi-square	Etnisitet N=1572		Chi-square	Kjønn N=1687		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Fysisk aktiv andpusten eller svett	81%	79%	.091	79%	82%	.811	78%	82%	.000**	1282

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

¹ En slik inndeling er valgt siden andre bruker denne kategoriseringen, blant annet Gunnar Breivik i «Jakten på et bedre liv» (Breivik, 2013) og i boka «Idrett og anlegg i endring» skrevet av Kolbjørn Rafoss og Gunnar Breivik (Rafoss & Breivik, 2012).

Tabellen viser at over 80 % av alle skolelever i Finnmark, uavhengig av bosituasjon, etnisitet og kjønn, er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett, mer enn en gang i uka. Det er bare på kjønn, vi finner signifikans, P-verdi .000, og kjønn er dermed bestemmende for deltakelsen i andpusten og svetteaktivitetene. Vi finner en større andel gutter som er fysisk aktive.

For bosituasjonene er forskjellene mellom hjemmeboende og borteboende ikke signifikant. Dette kan brukes som en av faktorene som kan være med å beskrive hva som karakteriserer skoleelever i Finnmark sin fritid, og ikke minst og en indikasjon på hvor fysisk aktive ungdommene i Finnmark er. Videre ser vi at 82 % av de norske skoleelevene, og 79 % av de samiske er så fysisk aktive. Det er henholdsvis 18 % av de samiske og 16 % av de norske skoleelevene som sier at de mindre enn en gang i uka er så fysisk aktive at de blir andpustne eller svette. Det framkommer klart at de aller fleste er fysisk aktive en eller flere ganger i uka. Når denne variabelen settes sammen med de andre variablene vil den være en viktig faktor i beskrivelsen av fritidsaktivitetene til ungdom i Finnmark.

Tabell 7: Logistisk regresjonsanalyse. Fysisk aktive at de blir andpusten eller svett, en eller flere ganger i uka. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Fysisk aktivitet	Fysisk aktivitet, en eller flere ganger i uka	Fysisk aktivitet, 5 eller flere ganger i uka
Konstant	3.983**	.209**
Borteboer	1.087	.740
Etnisitet	.825	1.009
Gutt	1.353	1.718**
R Square	.005	.014
N	1523	1523

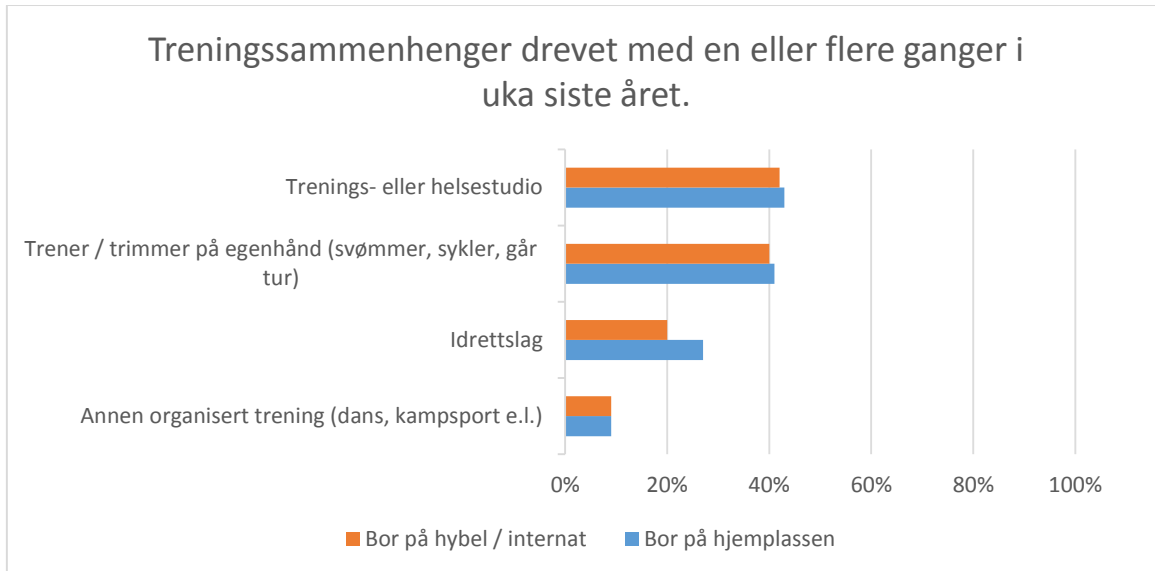
*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at deltakelse i aktiviteter hvor elevene er så aktive at de blir andpusten eller svett, en eller flere ganger i uka, og fem ganger eller flere ganger i uka. Bosituasjon er ikke den variabelen som påvirker mest eller er signifikant i forhold til fysisk aktivitet. Det samme gjelder også for etnisitet. Vi ser derimot at kjønn er mest bestemmende for fysisk aktivitetsnivå. Blant de som trener fem eller flere ganger er det en tydelig forskjell mellom gutter og jenter.

Videre viser analyser at det ikke er noen av de uavhengige variablene som samkorrelerer.

4.1.2 Treningssammenheng

Figuren viser i hvilke treningssammenhenger elevene i videregående skole i Finnmark har benyttet det siste året. Elevene har svart på om de trener eller driver med aktiviteten en eller flere ganger i uka.

Figur 2: Treningssammenheng ungdommene har drevet mest med det siste året, fordelt etter bosituasjon. N=1488-1509

Det er relativt små forskjeller mellom de som bor borte og de som bor hjemme. Vi ser at for trening i idrettslag er forskjellen størst. Blant de som bor hjemme trente 27 % i idrettslag, mens blant borteboerne trente 20 %.

Nedenfor presenteres deltakelsen i de forskjellige treningssammenhengene. Horisontalt i tabellen, med klassifisering etter elevenes bosituasjon, etnisitet og kjønn. Tall på signifikansen ved Kji-kvadrattesten i forhold til enkeltvariablene bosituasjon, etnisitet og kjønn er også med.

Tabell 8: Andel som trener i ulike trenings sammenhenger fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn

Trenings-sammenheng	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Trenings-helse-studio	43%	42%	.272	43%	44%	.445	46%	39%	.007	1230
På egen hånd	41%	40%	.729	44%	39%	.460	44%	37%	.000**	1244
Idrettslag	27%	20%	.007	23%	27%	.203	23%	29%	.000**	1240
Annen organisert trening	9%	9%	.876	9%	9%	.194	11%	9%	.585	1229

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Det fremgår av tabellen at trenings- og helsestudio er den mest benyttede trenings sammenhengen blant ungdommen tett fulgt av trening på egenhånd. Det er ikke signifikante forskjeller mellom de som bor hjemme og de som bor borte i forhold til hvilke trenings sammenhenger som benyttes. Mens det heller ikke er signifikante forskjeller mellom samiske og norske ungdom ser vi at det er signifikante forskjeller mellom jenter og gutter. Det vil si at det er kjønn som bestemmer om man trener på egenhånd eller om man trener i idrettslag. Jentene trener mest på egenhånd, mens guttene trener mest i idrettslag.

Nedenfor vises logistisk regresjonsanalyse for hver enkelt av de ulike trenings sammenhengene.

Tabell 9: Logistisk regresjonsanalyse. Trener minst en gang i uka i ulike sammenhenger, i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Trenings-sammenheng	Trenings-helsestudio	På egen hånd	Idrettslag	Annen organisert trening
Konstant	.886	.748	.318	.114
Borteboer	1.019	.986	.685	.958
Etnisitet	.972	1.225	.825	.953
Gutt	.745*	.715*	1.530**	.767
R Square	.005	.009	.014	.419

N	1493	1509	1512	1488
---	------	------	------	------

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

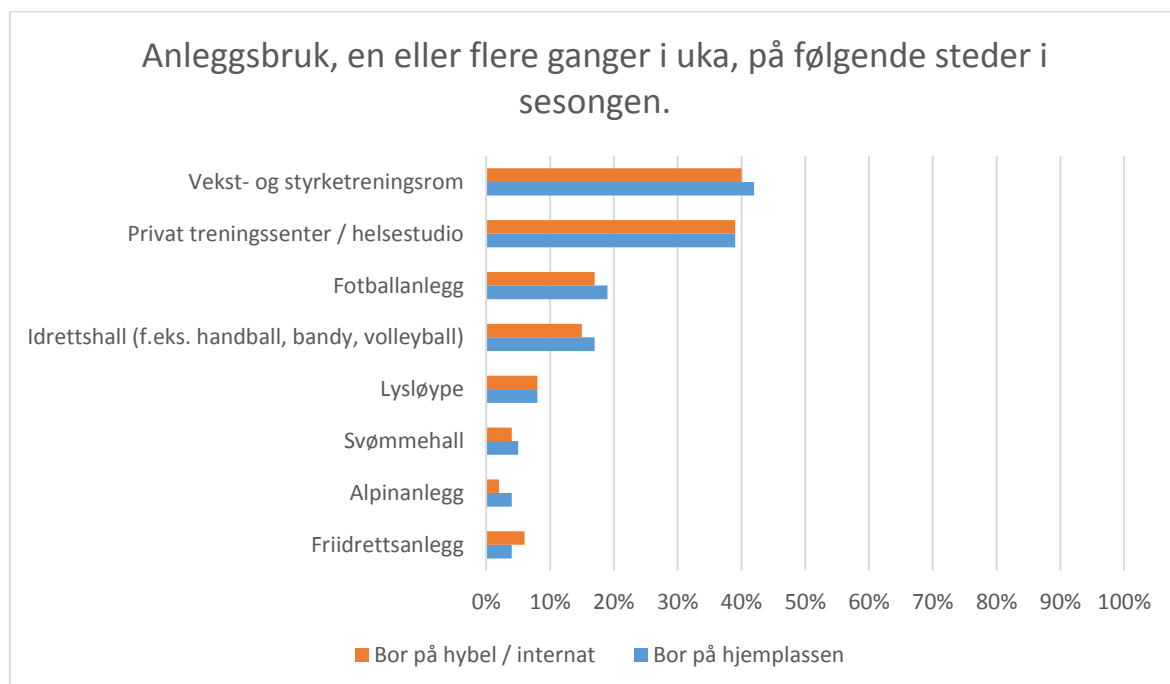
Tabellen viser hvilke treningssammenhenger skoleelevene driver med en eller flere ganger i uka. Bosituasjon har liten betydning for valg av treningssammenheng. Det gjør heller ikke etnisitet. Imidlertid fremgår det at kjønn har stor betydning for trening i idrettslag. I idrettslag er det flere gutter enn jenter. For bruk trenings- og eller helsestudio og trening på egenhånd er kjønn avgjørende, men her ser vi at det å være jente har størst betydning for deltakelse.

Videre viser analyser at for treningssammenhengene i idrettslag er det, som tidligere nevnt, korrelasjon mellom bosituasjon og kjønn, der gutter som bor hjemme trener mest i idrettslag. For de andre treningssammenhengene er det ingen samkorrelasjon.

4.1.3 Anleggsbruk

Ungdommene ble spurt hvilke type anlegg de benyttet seg av en eller flere ganger i uka i løpet av sesongen: fotballanlegg, svømmehall, alpinanlegg, lysløype, idrettshall og friidrettsanlegg.

Hvor ofte driver du idrett eller fysisk aktivitet på følgende steder i sesongen? Jeg har slått sammen svarfordelingen slik at det kommer fram hvem som faktisk bruker de aktuelle idrettsanleggene en eller flere ganger i uka, gradert etter svarfordeling. Figuren nedenfor viser svarfordelingen fordelt på bosituasjon.

Figur 3: Anleggsbruk på følgende steder i sesongen, en eller flere ganger i uka, fordelt etter bosituasjon. N=1459-1590

Det fremgår av figuren at bruken av de ulike anleggstypene, fordelt mellom de som bor hjemme og de som bor borte varierer lite. Som det fremkommer er bruken ikke overraskende klart størst bruk av private treningssenter og helsestudio og minst på de tradisjonelle, gammeldagse idrettsanleggene, lysløype, svømmehall, alpinanlegg og friidrettsanlegg. Disse siste anleggene er tradisjonelle individuelle idretter, bortsett fra muligens alpinanlegg, der de fleste anleggene er moderne og oppgraderte og det utøves moderne individuelle aktiviteter. Vi ser at idrettshallene og fotballanleggene benyttes i relativt stor grad, og dette er nok mest sannsynlig til organiserte lagidretter. Som det fremkommer i figuren er fordelingene på de enkelte anleggene rimelig lik. Utenom på private treningssenter / helsestudio der 44 % av jentene mot 32 % av guttene er regelmessige brukere. På fotballanlegg der fordelingen er 11 % jenter og 27 % gutter. På turløyper / tursti der fordelingen 14 % jenter og 8 % gutter. På alle de andre anleggstypene er det bare 1 - 2 % som skiller.

Nedenfor presenteres bruken av de forskjellige idrettsanleggene etter elevenes bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Tabell 10: Andelen som bruker idrettsanleggene minst en gang i uka i sesongen, etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Anleggs-bruk	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Vekt- og styrke-treningssrom	42 %	40 %	.732	42 %	42 %	.935	42 %	41 %	.166	1209
Privat treningssenter / helsestudio	39 %	39 %	.321	36 %	41 %	.179	44 %	32 %	.000**	1202
Fotballanlegg	19%	17%	.148	17%	19%	.193	11%	27%	.000**	1240
Idrettshall	17%	15%	.073	16%	17%	.243	16%	16%	.105	1203
Lysløype	8%	8%	.180	11%	8%	.047	8%	8%	.025	1244
Svømmehall	5%	4%	.930	5%	4%	.512	5%	5%	.424	1230
Alpinanlegg	4%	2%	.089	4%	4%	.964	2%	5%	.096	1229
Friidrettsanlegg	4%	6%	.138	4%	3%	.755	4%	5%	.098	1195

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at det er de individuelle og tildelt kommersialiserte idrettsanleggene vekt – og styrkerom og private treningssenter / helsestudio som klart brukes mest. Deretter kommer fotballanlegg og idrettshall. Dette gjelder om elevene bor borte eller hjemme eller er samiske eller norske. Det er signifikante forskjeller mellom gutter og jenter. Lysløype brukes i noe mindre grad igjen, mens de resterende anleggene, friidrettsanlegg, alpinanlegg og svømmehaller benyttes i minst grad. Det er ingen signifikante forskjeller mellom bosituasjonen til elevene eller om elevene er samiske eller norske. Det er bare på bruken av de kommersielle private treningssenter / helsestudio, der jentene bruker anlegget signifikant mer enn guttene, og fotballanlegg at det er signifikante forskjeller mellom gutter og jenter, der gutter bruker fotballanlegget signifikant mer enn jentene. På alle anleggstypene er det bare 1 - 2 % som skiller.

Det er også på kjønn at vi ser at det er lavest P-verdi på flere anlegg, men ikke god nok signifikans, men det kan muligens være med å antyde en retning om at det er kjønn som er med å påvirke grad av bruk av ulike anleggstyper, og ikke bosituasjon og etnisitet.

Tabell 11: Logistisk regresjonsanalyse. Bruker treningsanlegg minst en gang i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengig variabel. (Cox & Snell R Square), SPSS

Anleggs- bruk	Vekt- og styrke- trening -srom	Privat trening -senter helse- studio	Fotball- anlegg	Svøm- mehall	Alpin- anlegg	Lys- løype	Idretts- hall	Fri- idretts- anlegg
Konstant	.716	.267	.127**	.035**	.031**	.087**	.207**	.022**
Borte- boer	.925	1.049	.793	.995	.472	.960	.873	1.437
Etnisitet	1,022	.786	.949	1.586	1.162	1.408	.945	1.439
Gutt	1.058	1.790* *	3.082* *	.926	1.818	.905	.972	1.641
R Square	.001	.267**	.044	.002	.006	.002	.001	.004
N	1469	1463	1590	1471	1465	1464	1460	1450

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

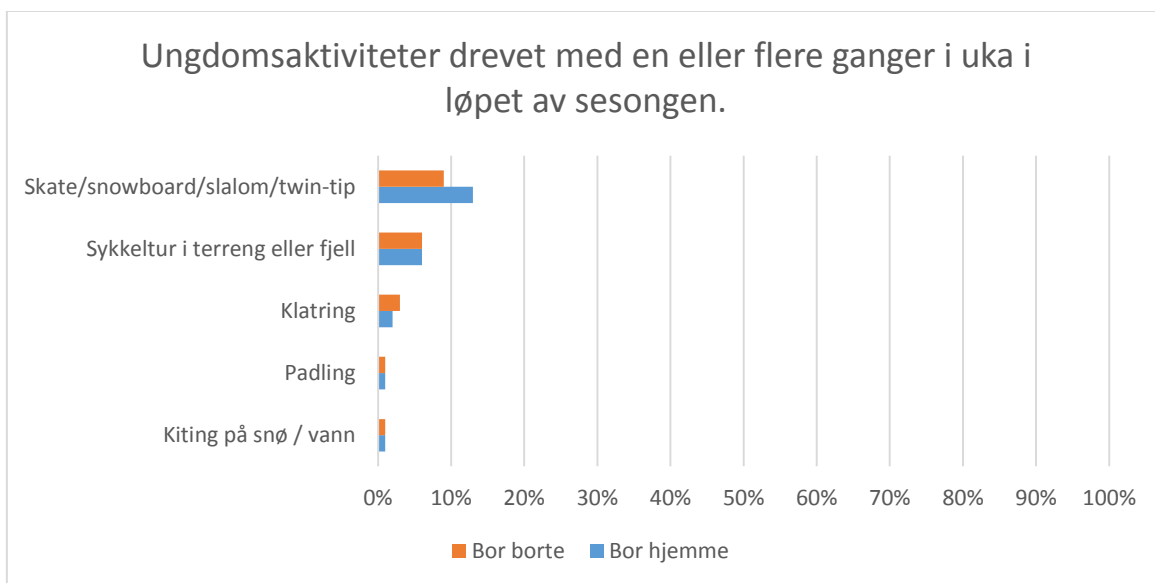
Tabellen viser deltakelse og bruk av ulike idrettsanlegg minst en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon er ikke den variabelen som påvirker mest og viser ikke signifikans til

bruken av noen av idrettsanleggene. Det gjør heller ikke etnisitet. Vi ser at det er kjønn som er mest bestemmende for bruken av fotballanlegg, og det er guttene som er brukerne.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for bruken av alpinanlegg er det samkorrelasjon mellom kjønn og etnisitet, der norske gutter som bor hjemme er de som bruker anlegget mest. For alle de andre anleggene finner vi ikke andre funn en de som er presentert tidligere.

4.1.4 Ungdomsaktiviteter

Ungdommene har svart på spørsmål om hvilke og hvor mange ganger de drev med klatring, kiting, padling, snowboard/slalåm/twin-tip, sykkel i terreng eller fjell siste sesong? Den prosentvise fordeling på de ulike ungdomsaktivitetene fremgår av figuren nedenfor.

Figur 4: Ungdomsaktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka i sesongen fordelt etter bosituasjon. N=1456-1571

Vi ser at det er små forskjeller i deltakelse mellom borteboere og hjemmeboere.

Oppslutningen om disse ungdomsaktivitetene er forholdsvis lav i forhold til andre trenings- og mosjonsaktiviteter. Det er en stor gruppe som driver med brettaktiviteter og vi ser at en større andel som bor hjemme driver med skate / snowboard / slalom / twin-tip.

I tabellen nedenfor presenteres bruken av de forskjellige ungdomsaktivitetene etter elevenes bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Tabell 12: Andel i ungdomsaktiviteter minst en gang i uka i sesongen etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Ungdoms-aktiviteter	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Skate / snowboard / slalom / twin-tip	13%	9%	.142	7%	6%	.765	11%	13%	.035	1216
Sykkeltur i terreng eller fjell	6%	6%	.639	7%	5%	.006	5%	7%	.043	1203
Klatring	2%	33%	.095	3%	2%	.291	1%	3%	.003*	1206
Padling	1%	1%	.651	2%	1%	.048	1%	1%	.032	1201
Kiting på snø / vann	1%	1%	.322	2%	0%	.027	1%	1%	.343	1201

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Vi ser at bosituasjon ikke er en signifikant påvirkningsfaktor, og at det samme gjelder for etnisitet. Men det er relativt lave, men ikke signifikante P-verdier på kiting .027, padling .048 og sykkelstur.006.

Vi ser at for klatring er kjønn en avgjørende faktor med en P-verdi på .003. Videre ser vi utfra tabellen at kjønn kan tendere mot å være en avgjørende faktor, også for deltakelse i padling, snowboard og sykkelstur, men disse er ikke signifikante.

Det er de samiske ungdommene som deltar mest på alle ungdomsaktivitetene. Forskjellene her er tydelige, men ikke signifikante. Forskjellene er små, men prosentforskjellene i forhold til hverandre er store på grunn av at det er så små tall på aktivitetene. På kiting der 2 % av de samiske skoleelevene driver med dette og ingen av de norske. På aktiviteten sykkelstur i terreng eller fjell er også forskjellen på 2 %. På padling, klatring og skate / snowboard / slalom / twin-tip er det en forskjell på 1 %.

Det er lik fordeling på aktivitetene padling og kiting mellom gutter og jenter. Det er flere gutter enn jenter som driver med aktivitetene skate / snowboard / slalom / twin-tip, sykkelstur i terreng eller fjell og klatring. Kjønnforskjellene her er tydelige, men det er bare klatring som er signifikant.

Tabell 13: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i ungdomsaktiviteter minst en gang i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Ungdoms-aktiviteter	Klatring	Kiting på vann / snø	Padling kano / kajakk	Skate / snowboard / slalom / twin-tip	Sykkeltur i terreng
Konstant	.006	.002	.004	.048	.034
Borteboer	1.925	1.194	.412	.743	.991
Etnisitet	1.826	4.454	2.418	1.235	1.669
Gutt	2.927	2.239	2.896	2.027**	1.799
R Square	.008	.006	.005	.008	.007
N	1462	1456	1457	1471	1458

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Vi ser at det å være gutt er mest bestemmende for trening og deltakelse i ungdomsaktivitetene skate, snowboard, slalom, twin-tip, og det er guttene som er brukerne. Bosituasjon og etnisitet påvirker lite deltakelse i ungdomsaktiviteter.

Videre finner vi kun for ungdomsaktiviteten sykkeltur i terreng en korrelasjon både for kjønn og etnisitet, der samiske gutter er mest aktive. For alle de andre ungdomsaktivitetene finner vi ikke andre funn en de som er presentert tidligere.

4.1.5 Kort oppsummert

Vi ser at for deltakelse på treningsarena har bosituasjonen svært liten betydning. Det å være fysisk aktiv, bruke idrettsanlegg, delta i ungdomsaktiviteter eller ulike treningssammenhenger påvirkes ikke av bosituasjonen.

Vi finner at kjønn er bestemmende for fysisk aktivitet. Det er flere gutter som er fysisk aktive. For treningssammenheng finner vi forskjeller ved at gutter trener mer i idrettslag og jenter oftere på trenings- og helsestudio og på egenhånd.

Bruken av idrettsanlegg varierer lite mellom kjønnene med unntak av fotballanlegg. Her er kjønnsforskjellen markant ved at langt flere gutter trener i fotballanlegg. Trening på private trening- helsesteder brukes signifikant mer av jenter.

Kjønn og gutt er mest bestemmende for trening og deltakelse i ungdomsaktiviteten skate, snowboard, slalom, twin-tip.

Etnisitet er ikke en variabel som påvirker signifikant for deltakelse hverken i fysisk aktivitet, ulike treningssammenheng, anleggsbruk eller noen av ungdomsaktivitetene.

Generelt:

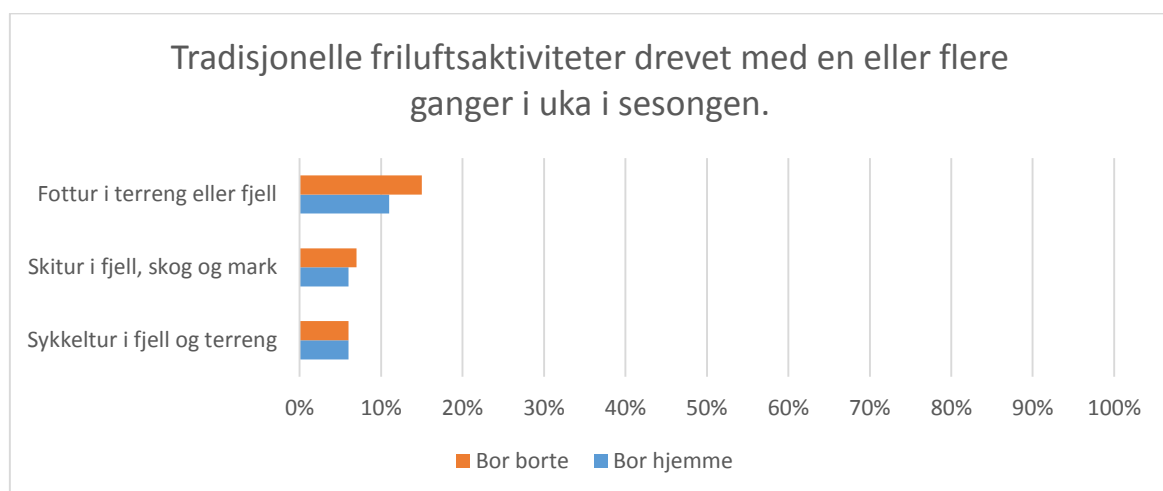
Minst 80 % av alle skoleelever i Finnmark uavhengig av bosituasjon, kjønn og etnisitet, er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett mer enn en gang i uka. Trenings- og helsestudio er den mest benyttede treningssammenhengen, mens trening på egenhånd er nesten like mye brukt. Idrettsanleggene trenings- og helsesenter og private trenings- og helsestudio er de som brukes mest. Ungdomsaktivitetene som er mest brukt er skate / snowboard / slalom / twin-tip, med en deltaker prosent på 13 %. Det er forholdsvis lav prosentvis deltakelse på alle ungdomsaktivitetene, og relativt like verdier mellom alle gruppene.

4.2 Friluftslivsarena

Friluftaktivitetene er mangfoldige og dekker de fleste områdene. De ulike aktivitetene strekker seg fra rene rekreasjonsaktiviteter til typiske høsting av naturen- aktiviteter.

4.2.1 Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter

Nedenfor er figuren som viser prosentfordeling på de tradisjonelle friluftslivskategoriene fordelt etter bosituasjon. Her benyttes respondentenes svar på variabelen, hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? Fottur i skog, fjell og mark. Skitur i skog fjell og mark. Sykkeltur i terreng eller fjell.

Figur 5: Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka i sesongen fordelt etter bosituasjon. N=1456-1461

Det er størst forskjeller på fottur-aktiviteten, med 4 % større deltakelse blant de som bor borte, her er også forskjellen signifikant. Det er lik fordeling på friluftaktiviteten sykkeltur i fjell og

terreng mellom de som bor borte og de som bor hjemme. På den siste aktiviteten, skitur i fjell skog og mark, er det 1 % forskjell, det er de som bor borte som er mest aktive.

Nedenfor presenteres deltakelsen i de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene horisontalt i tabellen, med klassifisering etter elevenes bosituasjon, etnisitet og kjønn. Tall på signifikansnivået på bosituasjon, etnisitet og kjønn er også tatt med.

Tabell 14: Andelen i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter minst en gang i uka i sesongen etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Fottur i skog, fjell og mark	11%	15%	.003*	14%	11%	.034	12%	11%	.000**	1205
Sykkeltur i terreng eller fjell	6%	6%	.693	7%	5%	.006	5%	7%	.043	1203
Skitur i skog, fjell og mark	6%	7%	.950	7%	6%	.015	6%	6%	.001**	1204

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at bosituasjon er en signifikant påvirkningsfaktor når det gjelder fottur i skog, mark og fjell, med en P-verdi på .003, og kan dermed forklare deltakelsen i denne aktiviteten, dette er også den største aktiviteten, mens sykkelturer og skiturer må kunne betegnes med lav deltakelse. Etnisitet er ikke en signifikant faktor, men det er relativt lave P-verdier, fottur .034, skitur .015 og sykkeltur .006, og kan muligens være med å angi en retning. Tallene for alle de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene viser at det er de samiske skoleelevene som er mest aktive. Sykkeltur i fjell og terreng 2 % mer enn de norske skoleelevene. På skitur i fjell, skog og mark, 1 %, og fottur i terreng eller fjell, 3 %.

På de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene er det variasjon i aktiviteten mellom kjønnene. Guttene driver mest med sykkeltur i fjell og terreng 2 % mer enn jentene. Jentene driver mest med fottur i fjell, skog og mark. Mens gutter og jenter driver tilsynelatende like mye med skitur i fjell, skog og mark. Kjønn er en signifikant avgjørende faktor med en P-verdi på .000 på fottur og en P-verdi på .001 på skitur.

Tabell 15: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter	Fottur i skog, mark og fjell	Skitur i skog, mark og fjell	Sykkeltur i terreng eller fjell
Konstant	.109**	.067**	.034**
Borteboer	1.357	.954	.991
Etnisitet	1.326	1.066	1.669
Gutt	.986	.913	1.799
R Square	.004	.000	.007
N	1461	1460	1458

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

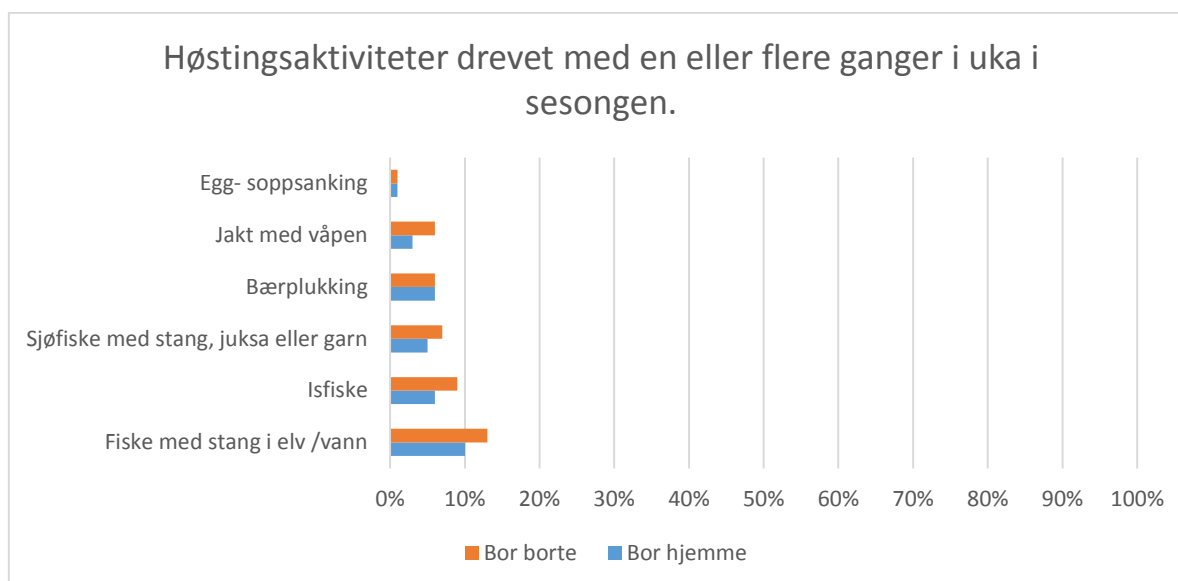
Tabellen viser deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon er ikke den variabelen som påvirker mest og viser ikke signifikans til deltakelse i noen av friluftslivsaktivitetene. Etnisitet er den faktoren som påvirker mest for deltakelse i de fleste friluftslivsaktivitetene. Vi ser at kjønn ikke er en avgjørende faktor for deltakelse i de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for deltakelse i friluftslivsaktiviteten; sykkeltur i terreng eller fjell, er det samkorrelasjon mellom kjønn og etnisitet, der samiske gutter er de som deltar mest. For de andre friluftslivsaktivitetene finner vi ikke andre funn en de som er presentert tidligere.

4.2.2 Høstingsaktiviteter

Denne typen aktiviteter har som mål å skaffe mat av ulikt slag. Jeg velger å ikke lage underkategorier der fangstaktivitetene og sankingsaktivitetene blir adskilt da dette ikke synes nødvendig eller hensiktsmessig i forhold til min undersøkelse.

Her benyttes respondentenes svar på variabelen, hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong? Jakt- med våpen. Fiske med stang i elv og vann. Sjøfiske med stang, juksa eller garn. Isfiske. Eggsanking og-/eller soppstaking. Bærplukking. Fordelt etter elevenes bosituasjon.

Figur 6: Høstingsaktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka i sesongen fordelt etter bosituasjon. N=1463-1473

Vi ser at det er gjennomgående større deltaking i de tradisjonelle høstingsaktivitetene blant de som bor borte. Det er bare egg- soppstaking og bærplukking elevene deltar på i like stor grad. På de andre høstingsaktivitetene deltar de som bor borte i klart størst grad, fiske med stang i elv/vann, 13 % mot 10 %. Isfiske 9 % mot 6 %. Sjøfiske med stang, juksa, garn 7 % mot 5 %.

Tabell 16: Andelen som deltar i friluftslivskategorien høstingsaktiviteter en gang i uka eller flere i sesongen etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Høstings-aktiviteter	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Fiske med stang i elv / vann	10%	13%	.160	17%	8%	.000**	4%	17%	.001**	1216
Isfiske	6%	9%	.666	13%	5%	.008	4%	9%	.000**	1203
Sjøfiske m/stang, juksa / garn	5%	7%	.193	9%	4%	.002*	3%	8%	.571	1206
Bærplukking	6%	6%	.007	7%	4%	.012	6%	3%	.000**	1201
Jakt med våpen	3%	6%	.194	6%	3%	.000**	0%	6%	.000**	1201
Egg / soppstaking	1%	1%	.037	3%	0%	.000**	1%	1%	.000**	1208

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Av tabellen ser vi at bosituasjonen til skoleelevene i Finnmark er ikke bestemmende for om de deltar i noen av de tradisjonelle høstingsaktivitetene av friluftslivet. Vi ser at det er store forskjeller mellom de samiske og de norske skoleelevene og at det er gjennomgående større deltaking i de tradisjonelle høstingsaktivitetene blant de samiske skoleelevene. Vi fant også her signifikans på fire av seks aktiviteter. På sjøfiske og bærplukking der det ikke var signifikans, ser vi likevel at de samiske elevene deltar henholdsvis 5 % mer og 3 % mer enn de norske skoleelevene. Videre ser vi at høstingsaktiviteter under kategorien friluftsliv har totalt sett forholdsvis liten deltakelse i alle kategorier. Det er fiske med stang i elv eller vann som er den klart største aktiviteten, deretter følger isfiske og sjøfiske. De resterende aktivitetene har liten deltakelse, mellom 0 -6%.

Kjønnsforskjellene ser relativt store ut. Samtidig som andelen som er aktive på friluftsområdet totalt sett, ser ut til å være noe lav. Høyeste prosentvise fordeling på enkeltaktivitet er blant guttene, fiske med stang i vann eller elv, på 17%, der jentene ligger på 4 %. På de fleste av friluftaktivitetene som presenteres her er det guttene som deltar mest, bortsett fra på aktiviteten bærplukking der jentene deltar mest.

Både etnisitet og kjønn er bestemmende for om de deltar i de aller fleste høstingsaktivitetene. For deltakelsen i egg- sopp-sanking, jakt med våpen og fiske med stang i elv eller vann er både kjønn og etnisitet bestemmende for deltakelsen. For bærplukking og isfiske er det signifikante forskjeller mellom kjønnene, og for sjøfiske med stang, juksa eller garn er etnisitet bestemmende for deltakelsen.

Tabell 17: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i tradisjonelle høstingsaktiviteter en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengig variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Høstings-aktiviteter	Egg- sopp-sanking	Jakt med våpen	Bær-plukking	Sjøfiske	Ifiske	Stangfiske i elv / vann
Konstant	.002**	.003**	.039**	.020**	.029**	.029**
Borteboer	.928	1.373	1.278	1.393	1.349	1.211
Etnisitet	13.584**	2.295*	2.134*	2.257**	2.822**	2.437**
Gutt	.848	22.347**	.676	2.888**	2.376**	1.093**
R Square	.012	.050	.008	.023	.031	.066
N	1464	1473	1472	1472	1471	1463

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser deltakelse i tradisjonelle høstingsaktiviteter en eller flere ganger i uka i sesongen. Bosituasjon er ikke den variabelen som påvirker mest og viser ikke signifikans til deltakelse på noen av høstingsaktivitetene. Etnisitet er derimot den faktoren som påvirker mest for deltakelse i alle høstingsaktiviteter. For alle typene høstingsaktiviteter er kategorien etnisitet med samisk som faktor, signifikant den mest påvirkende faktoren. Vi ser videre at kjønn er en klart avgjørende faktor for deltakelse i høstingsaktivitetene, jakt, sjøfiske, isfiske og stangfiske i elv og vann. Gutt er den avgjørende kategorien for deltakelse, bortsett fra på bærplukking.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for deltakelse i ulike høstingsaktiviteter at for; jakt med våpen, fiske i elv, sjøfiske, isfiske og bærplukking er det samkorrelasjon mellom kjønn og etnisitet, der samiske gutter er de som deltar mest. Bortsett fra på bærplukking der det er samiske jenter som deltar mest. For egg-soppsanking finner vi ikke andre funn en de som er presentert tidligere.

4.2.3 Kort oppsummert

Vi ser at for deltakelse på friluftslivsarenaer har bosituasjonen signifikant betydning for den tradisjonelle friluftslivsaktiviteten fottur. For høstingsaktiviteter er ikke bosituasjon en variabel som påvirker signifikant og er ikke bestemmende for deltakelse her.

Kjønn er en signifikant faktor for deltakelse på de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene fottur og skitur. Det er store forskjeller mellom kjønnene. Guttene deltar klart mest, og det er bare på aktiviteten bærplukking og egg- og soppsanking at jenter deltar mest.

Det som karakteriserer deltakelse på friluftslivsarenaer blant samiske og norske elever er for tradisjonelle friluftslivsaktiviteter er ikke etnisitet en signifikant faktor, men tallene viser at de samiske elevene er mest aktive.

For høstingsaktivitetene er det store forskjeller mellom de samiske og de norske skolelevne, med en klart større deltaking blant de samiske. Her finner vi signifikans på alle typene av høstingsaktivitetene.

Generelt er å si at fottur i skog fjell og mark er den største aktiviteten, mens sykkelturner og skiturer har liten deltakelse. Høstingsaktivitetene har generelt liten deltakelse med fiske med stang som den klart største aktiviteten, deretter følger isfiske og sjøfiske, ellers er det liten deltakelse. Etnisitet og kjønn er mer bestemmende enn bosituasjonen for deltakelse i de aller fleste høstingsaktivitetene.

4.3 Fritidsarena

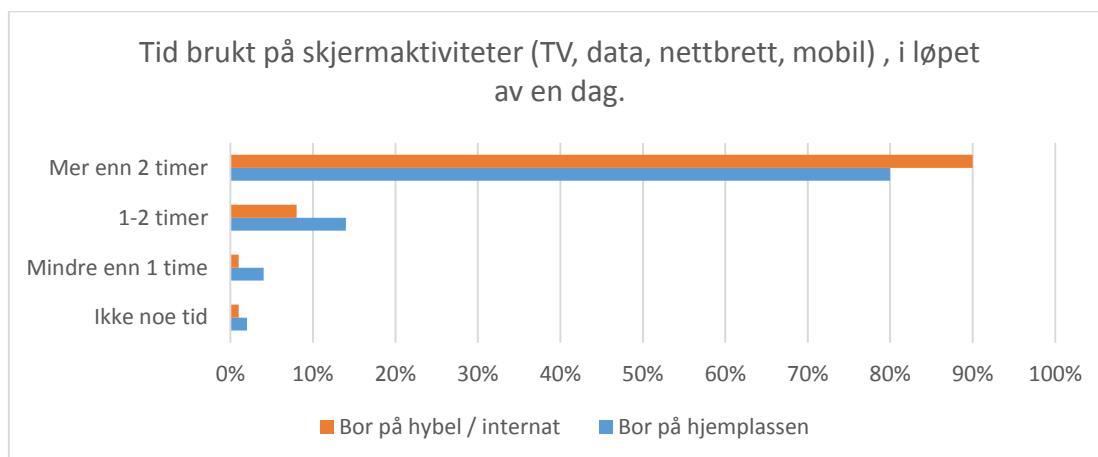
Når det gjelder uorganiserte aktiviteter, finnes det en omfattende mengde av ulike aktiviteter som ungdom kan drive med. I denne undersøkelsen er det gjort et lite utvalg av det som er antatt å være de aktivitetene som bedrives mest utfra tidligere Ungdata-undersøkelser.

Utvalget inneholder både aktive og passive aktiviteter, utpregede sosiale aktiviteter, mindre sosiale aktiviteter og aktiviteter som kan ligge innenfor alt dette, men som samtidig kan betegnes som hjemmeaktiviteter.

4.3.1 Skjermaktiviteter

Skjermer er en betydelig «arena» der ungdom bruker mye tid. Dette er tid man bruker på, eller framfor, ved hjelp av, eller med en skjerm. De typene skjermer som nevnes konkret i denne variabelen er; TV, data, nettbrett og/eller mobil, og burde derfor dekke opp det meste av det som ungdom bruker skjerm til i løpet av en dag, utenom skoletiden. På denne variabelen har jeg kategorisert svarkategoriene. Disse var i utgangspunktet alternativene; Ikke noe tid, mindre enn 1 time, 1-2 timer, 3-4 timer, 4-5 timer og 6 timer eller mer. Ut fra figurene kommer det fram hvordan dette er endret.

Nedenfor viser figuren der tid brukt på skjermaktiviteten i løpet av en dag er fordelt på bosituasjonen.

Figur 7: Skjermaktiviteter (TV, data, nettbrett og mobil) i løpet av en dag utenom skoletid, etter bosituasjon. N=1534

Vi ser av figuren at 90 % av de som bor på hybel bruker mer enn to timer om dagen på ulike skjermaktiviteter, mot 80 % av de som bor hjemme. Forskjellen er signifikant. På de andre svaralternativene ser vi naturlig nok at de som bor hjemme har større fordeling. 14 % på 1-2 timer, mot 8 % for borteboere. Mindre enn 1 time og ikke noe tid er svart av til sammen 6 % av hjemmeboerne og 2 % av borteboerne.

Tabell 18: Andel som bruker mer enn to timer per dag på skjermaktiviteter utenom skoletid, fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Skjermaktivitet	80%	90%	.003*	85%	82%	.195	80%	85%	.004*	1280

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at både bosituasjonen og kjønn er signifikante påvirkningsfaktorer i forhold til hvor mye skoleelever driver med skjermaktiviteter utenom skoletiden. De aller fleste skoleelevene i Finnmark, uavhengig av bosituasjon, kjønn og etnisitet bruker mer enn to timer om dagen på skjermaktiviteter. Vi ser videre at av de som er samisk bruker 85 % mer enn to timer om dagen på ulike skjermaktiviteter, mot 82 % av de norske skoleelevene.

Fordelingen av skoleelevene mellom gutter og jenter viser at for guttene bruker 85 % mer enn to timer om dagen på ulike skjermaktiviteter, mot 80 % av jentene. Rundt 85 % av alle respondentene befinner seg i gruppa som bruker mer enn to timer per dag på skjermaktiviteter, uavhengig av bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Tabell 19: Logistisk regresjonsanalyse. Tid brukt på skjermaktiviteter i løpet av en dag utenom skoletid, to timer eller mer. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Fritid	Skjermaktivitet
Konstant	3.431**
Borteboer	2.105**
Etnisitet	1.133
Gutt	1.362
R Square	.017
N	1534

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

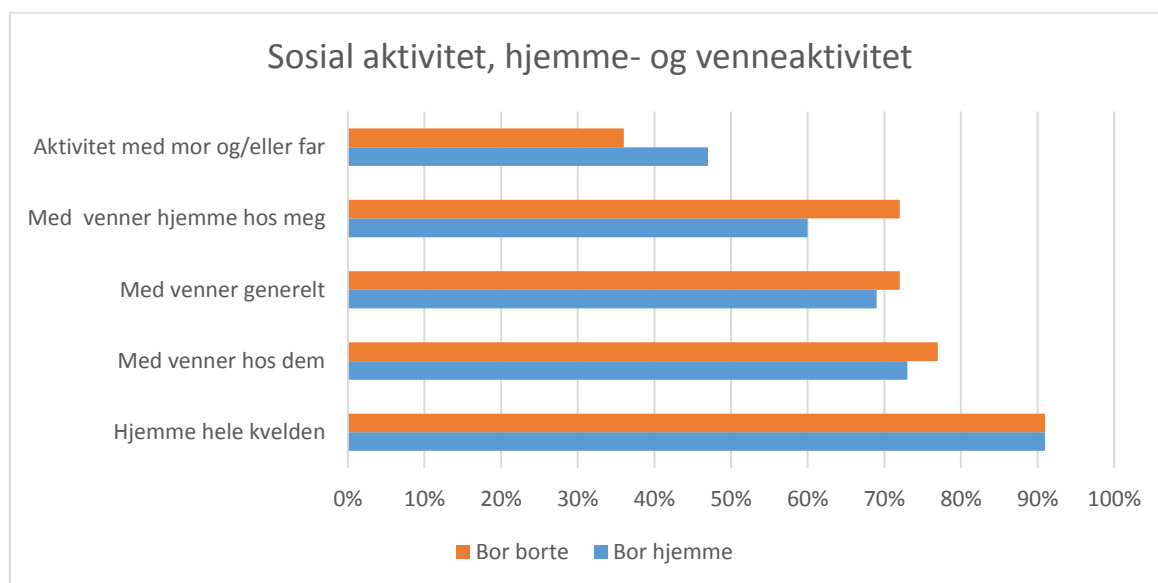
Tabellen viser at bosituasjonen er den mest avgjørende faktoren som påvirker elevenes bruk av tid framfor skjerm i løpet av en dag. Etnisitet og kjønn er ikke avgjørende.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for tid brukt på skjermaktiviteter er det samkorrelasjon mellom kjønn og bosituasjonen, der gutter som bor på hybel er de som bruker mest tid.

4.3.2 Sosiale, hjemme- og venne-aktivitet

Er en meget utbredt aktivitet blant dagens ungdommer (NOVA, 2014a). Aktivitetene som er tatt med er typiske sosiale aktiviteter.

Figuren viser svarfordelingen på ulike fritidsaktiviteter ungdommene har drevet med en eller flere ganger i uka med svaralternativene: Hjemme hele kvelden, med venner hos dem, med venner hos meg, med venner generelt, aktivitet med mor og/eller far fordelt etter bosituasjon.

Figur 8: Sosiale, venne- og hjemme-aktiviteter drevet med en eller flere ganger i uka, etter bosituasjon. N=1511-1516

Det er signifikante forskjeller for aktiviteten med venner hjemme hos meg, der de som bor borte er de mest aktive. Vi ser at 91 % av elevene uavhengig av bosituasjonen svarer at de er hjemme hele kvelden, en eller flere kvelder i uka. For de neste fritidsaktivitetene, med venner hos dem, med venner generelt og med venner hjemme hos meg, er det de som bor borte som er mest aktive på. Det er kanskje naturlig at de som bor hjemme også deltar mer i aktiviteter sammen med mor og / eller far, 47 %, mot de som bor borte 36 %.

Tabell 20: Andel som utfører sosiale- venne- og hjemme-aktiviteter minst en gang i uka fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Sosiale, hjemme- og venne-aktiviteter	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Med mor og eller fra	47%	36%	.019	45%	43%	.777	50%	41%	.006	1216
Hjemme hos meg	60%	72%	.000**	65%	63%	.214	64%	62%	.756	1203
Med venner generelt	69%	72%	.269	70%	71%	.889	69%	69%	.090	1206
Med venner hos dem	73%	77%	.020	74%	75%	.639	76%	74%	.591	1201
Hjemme hele kvelden	91%	91%	.550	91%	91%	.522	93%	90%	.075	1201

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at bosituasjonen viser signifikans på aktiviteten, med venner hjemme hos meg, med en P-verdi på .000. Når det gjelder bosituasjonen finner vi også lave P-verdier på aktivitetene, med mor / far P-verdi .019, Med venner generelt P-verdi .020, men dette er ikke signifikante verdier. Det er tydelig at disse sosiale aktivitetene drives det på med i stor grad. Det er bare aktiviteter med mor og eller far som har en deltakelsesprosent på i underkant av 50 %. De andre aktivitetene ligger fordelt oppover til nærmere 80 %. Når det gjelder det å være hjemme hele kvelden er dette den aktiviteten som har størst deltakelse, over 90 % blant skolelevne i Finnmark.

Etnisitet er ikke en signifikant bestemmende faktor for sosial hjemme- og venneaktiviteter. Vi ser at det også her er 91 % av de samiske og de norske skolelevne som svarer at de er hjemme hele kvelden, en eller flere kvelder i uka. De neste fritidsaktivitetene har en rimelig lik fordeling mellom gruppene. Med venner hos dem og med venner generelt er det de norske skolelevne som er noe mer aktive på. Med venner hjemme hos meg og aktivitet med mor / far er det de samiske skolelevne som er noe mer aktive på.

Kjønn er ikke signifikant for noen av aktivitetene, men på aktiviteten med mor / far er P-verdien på .006. Vi ser at det her er 90 % guttene og 93 % av jentene som svarer at de er hjemme hele kvelden, en eller flere kvelder i uka. De neste fritidsaktivitetene er en anelse jentedominerte, bortsett fra med venner generelt der både gutter og jenter ligger på 69 %.

Tabell 21: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i sosiale- venne og hjemme-aktiviteter en eller flere ganger i uka. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Sosiale, venne- og hjemme-aktiviteter	Med mor / far	Med venner hjemme hos meg	Med venner generelt	Med venner hos dem	Hjemme hele kvelden
Konstant	.292**	.584**	.805	1.027	2.252**
Borteboer	.773	1.956**	1.063	1.249	1.089
Etnisitet	1.165	1.160	1.029	.986	.949
Gutt	.698	.985	.849	.991	1.116
R Square	.008	.023	.002	.002	.001
N	1512	1515	1511	1514	1516

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

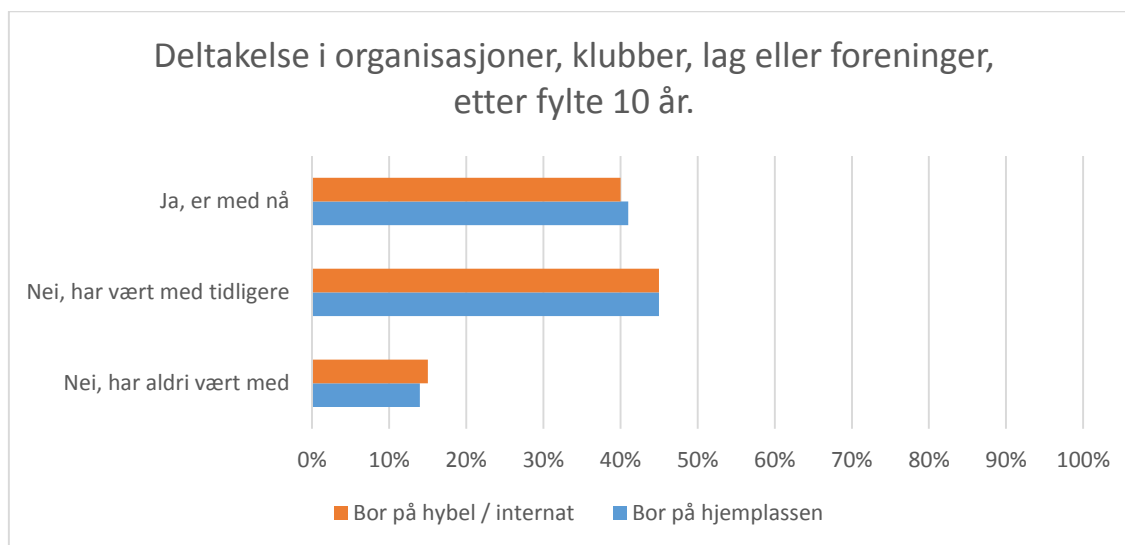
Tabellen viser deltakelse i utvalgte typiske, sosiale, venne og hjemme-aktiviteter en eller flere ganger i uka. Bosituasjon er den variabelen som påvirker mest og viser signifikans til det å være med venner hjemme hos meg. Etnisitet påvirker ikke for deltakelse i noen av de sosiale, venne eller hjemme-aktivitetene. Vi ser videre at kjønn ikke er en avgjørende faktor for deltakelse i aktivitetene.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for deltakelse i sosiale-, venne- og hjemmekjære aktiviteten; gjort noe med mor eller far, samkorrelerer mellom kjønn og bosituasjon, der jenter som bor hjemme er de som driver mest med denne aktiviteten. For alle de andre sosiale aktivitetene finner vi ikke andre funn en de som er presentert tidligere.

4.3.3 Organisasjonsdeltakelse

Deltakelse i ulike organisasjoner er en grei måte å beskrive en gruppes bruk av fritid og et viktig moment i beskrivelsen av ungdom i Finnmark sine fritidsaktiviteter. I denne sammenhengen ser vi på deltakelse i øyeblikket, samt at det spørres etter om man har vært med tidligere. Samtidig får man vite om hvor mange som aldri har vært med.

Figuren viser svarfordelingen på spørsmålet; Er du, eller har du tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år? etter elevenes bosituasjon.

Figur 9: Deltakelse i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger i øyeblikket, etter fylte ti år, etter bosituasjon. N=1257

Vi ser av figuren at det er relativt lik fordeling på alle svarkategoriene. 40 % av de som bor borte er med nå, mot 41 % av de som bor hjemme. 45 % i begge gruppene oppgir at de har vært med tidligere. 15 % av borteboerne har aldri har vært med, og 14 % de som bor hjemme.

Tabell 22: Andelen er med i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger for øyeblikket etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Deltakelse i organisasjoner	41%	40%	.624	40%	42%	.177	38%	41%	.034	1282

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at det er mellom 38 % og 40 % av skoleelevene i Finnmark som er med i organisasjoner, klubber lag eller foreninger nå. Det er ikke signifikans på hverken bosituasjon, etnisitet eller kjønn og dette er ikke bestemmende for om man er med, har vært med, eller aldri har vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter fylte 10 år.

Vi ser av tabellen at det er relativt lik fordeling på alle svarkategoriene, men det kan se ut som de norske skoleelevene er litt mer med i organiserte aktiviteter enn de samiske skoleelevene. 42 % av norske er med nå mot 40 % av de samiske. Videre har 46 % av de norske og 44 % av de samiske vært med tidligere.

Den største forskjellen finner vi mellom jenter og gutter. 38 % av jentene er aktive, mot 41 % av guttene. 59 % av jentene og 49 % av guttene har vært med tidligere.

Tabell Logistisk regresjonsanalyse av deltakelse i organisasjoner og fordeling på om de er med i organisasjoner, lag, klubber eller foreninger nå. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er brukt som uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS.

Tabell 23: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i organisasjoner, lag, klubber eller foreninger for øyeblikket. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

	Deltakelse i organisasjoner
Konstant	.690**
Borteboer	.932
Etnisitet	.893
Gutt	1.183
R Square	.003
N	1525

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

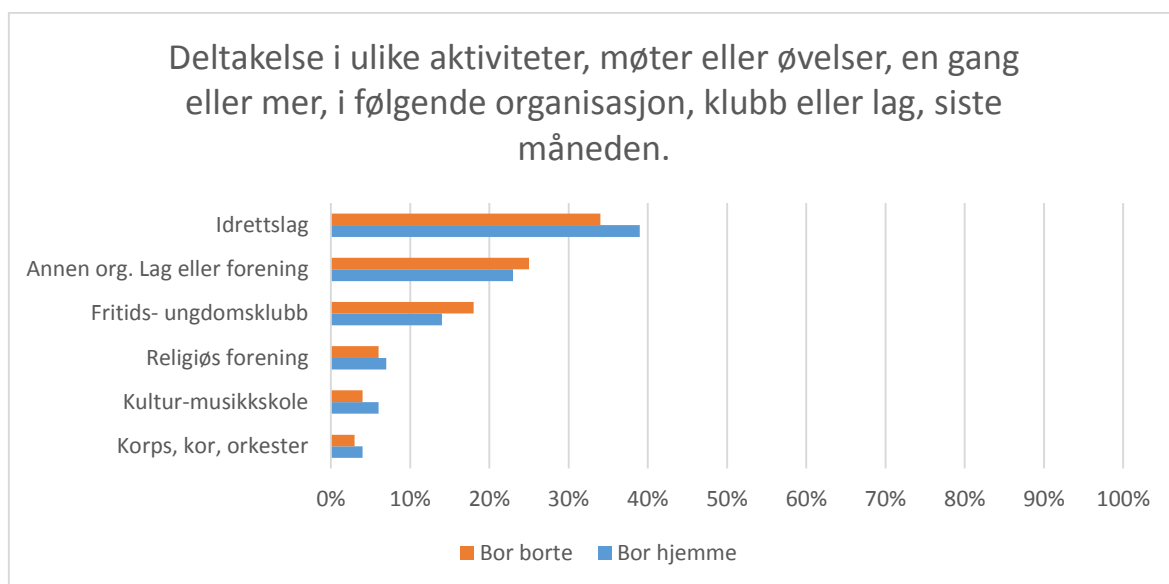
Tabellen viser deltakelse i frivillige, lag, organisasjoner, klubber eller foreninger akkurat nå. Bosituasjon har ingen betydning og viser ikke signifikans til om man er med i organisasjoner nå. Etnisitet og kjønn har heller ingen betydning og påvirker heller ikke for deltakelse. Ingen av disse variablene en avgjørende enkeltfaktorer for deltakelse i organisasjoner nå.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for deltakelse i organisasjoner er det ikke andre funn en de som er presentert tidligere.

4.3.4 Deltakelse i utvalgte foreninger, lag, klubber eller organisasjoner

Det er mange ulike lag, organisasjoner og foreninger som det spørres om her. Det spørres om idrettslag, andre organisasjoner, lag eller foreninger, fritidsklubber og ungdomsklubber, religiøse foreninger, kulturskole eller musikkskole og korps, kor eller orkester.

Figuren viser hvor mange ganger den siste måneden ungdommene har vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag, etter bosituasjon.

Figur 10: Deltakelse i aktiviteter, møter eller øvelser i ulike organisasjoner, klubb eller lag, en gang eller mer siste måneden etter bosituasjon. N=1166-1273

Figuren viser at de som bor hjemme deltar mest i idrettslag, 39 %, mot de som bor borte på 34 %. I andre organisasjoner, lag eller foreninger deltar 25 % av de som bor borte og 23 % av de som bor hjemme. Deltakelsen i fritids- og ungdomsklubber er størst blant de som bor borte, 18 % mot 14 % av de som bor hjemme. På de siste tre lag og foreningene er det noen forskjeller, deltakelsen er lav og ligger på + - 5%.

Tabell 24: Andelen som er aktive i ulike organiserte aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag siste måned fordelt etter bosituasjon, etnisitet og kjønn.

Organisasjon, klubb, lag eller forening	Bosituasjon		Chi-square	Etnisitet		Chi-square	Kjønn		Chi-square	N of Valid Cases
	Hjemme	Borte		Samisk	Norsk		Jente	Gutt		
Idrettslag	39%	34%	.008	38%	37%	.235	35%	43%	.209	1273
Annen organisasjon, lag eller forening	23%	25%	.639	23%	23%	.535	25%	24%	.393	1255
Fritids- ungdomsklubb	14%	18%	.017	14%	15%	.632	17%	18%	.813	1233
Religiøs forening	7%	6%	.459	7%	6%	.669	8%	6%	.072	1223
Kultur - musikk-skole	6%	4%	.181	6%	5%	.060	6%	6%	.988	1221
Korps, kor eller orkester	4%	3%	.372	3%	4%	.603	3%	4%	.469	1228

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser at bosituasjonen muligens er en faktor av betydning i forhold til deltakelse i idrettslag med en P-verdi på .008, og på fritids- og / eller ungdomsklubb med en P-verdi på .017, men det er ikke signifikante forskjeller. Idrettslag er den type lag, forening, klubb og organisasjon som ungdommene i Finnmark er mest deltakere i, mellom 35 – 43 %. Andre organisasjoner, lag eller foreninger kommer deretter med en oppslutning på rundt 24 %. Det er ikke signifikans hverken på bosituasjon, etnisitet eller kjønn, med tanke på deltakelse i noen av de ulike utvalgte organiserte fritidsarenaene.

Tabellen viser at det er rimelig lik fordeling på de fleste ulike lag og foreningene mellom de samiske og de norske. De som er samisk deltar mest i idrettslag, 38 %, mot de norske skoleelevene 37 %. I andre organisasjoner, lag eller foreninger deltar 23 % av de samiske og norske skoleelevene. Deltakelsen i fritids- og ungdomsklubber er størst blant de norske 14 % og 13 % av de samiske skoleelevene. På de siste tre lag og foreningene er deltakelsen lav, det ligger på + - 5%.

Tabellen viser også at guttene deltar mest i idrettslag, 43 %, og jentene 35 %. I andre organisasjoner, lag eller foreninger deltar 25 % av jentene og 24 % av guttene. Deltakelsen i fritids- og ungdomsklubber er størst blant guttene på 18 % og 17 % på jentene. På de siste tre lag og foreningene er deltakelsen lav, det ligger på + - 5%.

Tabell 25: Logistisk regresjonsanalyse. Deltakelse i ulike organisasjoner en eller flere ganger i måneden. Bosituasjon, etnisitet og kjønn er uavhengige variabler. (Cox & Snell R Square), SPSS

Organisasjon klubb, lag eller forening	Idrettslag	Annen organisasjon, lag eller forening	Fritids- ungdoms-klubb	Religiøs forening	Kultur musikk-skole	Korps, kor eller orkester
Konstant	.537**	.289**	.137**	.074**	.047	.034**
Borteboer	.754	1.149	1.554	.990	.768	.990
Etnisitet	1.092	1.002	1.035	1.280	1.361	.914
Gutt	1.351	.981	1.060	.580	1.068	1.217
R Square	.008	.001	.005	.005	.001	.000
N	1472	1458	1432	1425	1418	1427

*= sig. 0.05 **=sig. 0.01

Tabellen viser deltakelse i ulike organisasjoner, en eller flere ganger i måneden. Bosituasjon har ingen betydning for deltakelse i noen av organisasjonene, lagene eller klubbene. Etnisitet har heller ingen betydning for deltakelse i noen av disse foreningene. Vi ser til slutt at kjønn heller ikke betydning for deltakelse i noen av disse organisasjonene.

Videre finner vi ved ytterligere analyser at for deltakelse i ulike organisasjoner, klubber lag eller foreninger ikke er andre funn en de som er presentert tidligere.

4.3.5 Kort oppsummert

Vi ser at for deltakelsen på ulike fritidsarenaer har bosituasjonen signifikant betydning for om ungdommene bruker to timer eller mer om dagen på skjermaktiviteter. Dette gjelder 90 % av de som bor borte og 80 % av de som bor hjemme.

For sosiale, venne- og hjemmekjære aktiviteter er bosituasjonen signifikant bestemmende for aktiviteten, med venner hjemme hos meg. Bosituasjonen ser ut til å kunne innvirke på deltakelsen for aktiviteten, med mor / far og for aktiviteten med venner generelt.

For medlemskap / deltakelse i organisasjoner nå, er ikke bosituasjon av betydning. For deltakelse i ulike lag, forening, klubb eller organisasjon kan bosituasjonen være av noe betydning for deltakelse i idrettslag og for deltakelse i fritids- ungdomsklubb.

Det som karakteriserer deltakelse på ulike fritidsarenaer er at kjønn er signifikant bestemmende for tid brukt på skjermaktiviteter.

Kjønn er ikke en avgjørende faktor for sosiale, venne- og hjemmekjære aktiviteter, men kan ha en påvirkning for aktiviteten med mor / far, med en P-verdi på.006.

Kjønn ikke bestemmende for medlemskap / deltakelse i organisasjoner nå, eller for deltakelse i ulike lag, foreninger, klubber eller organisasjoner Organisasjonsdeltakelsen varierer noe mellom skoleelevene i Finnmark, men det er ingen signifikante forskjeller.

Etnisitet er av svært liten betydning for noen av de kartlagte fritidsaktivitetene. For tid brukt på skjermaktiviteter, for deltakelse på sosiale, venne- og hjemmekjære aktiviteter, for medlemskap / deltakelse i organisasjoner nå og for deltakelse i ulike lag, foreninger, klubber eller organisasjoner er ikke etnisitet en variabel som påvirker til deltakelse i noen av organisasjonene.

Generelt kan vi si at de aller fleste skoleelevene i Finnmark, 80 %, bruker mer enn to timer per dag på skjermaktiviteter De aller fleste skolelever i Finnmark, 90 %, uavhengig av bosituasjonen, etnisitet og kjønn, må kunne betegnes som sosiale og hjemmekjære.

Organisasjonsdeltakelsen varierer noe mellom skoleelevene i Finnmark. Det er relativt lik fordeling men ingen signifikante forskjeller. Idrettslag er den typen lag, forening, klubb eller organisasjon som skoleelevene er mest med i, 35 – 43 %, andre organisasjoner kommer deretter på rundt 24 %.

4.4 Sammenfatning

Under treningsarenaen er bosituasjon ikke avgjørende for fysisk aktivitet. Det er ikke etnisitet heller. Kjønn er signifikant avgjørende med en P-verdi .000. Nesten 80% av alle ungdommene blir andpusten og/eller svett av fysisk aktivitet og idrett, en eller flere ganger i uka. 23% av jentene og 18% av guttene er derimot aldri eller sjelden så aktive at de blir andpustne eller svette.

Bosituasjon er ikke avgjørende for deltakelsen i de ulike treningssammenhengene. Det er ikke etnisitet heller. Kjønn derimot er signifikant avgjørende for deltakelsen på trening/trimming på egenhånd og trening i idrettslag. Det å trene på egenhånd, benyttes mer av jentene. Trening i idrettslag benyttes mer av guttene. Trening- og helsestudio og trening på egenhånd er de sammenhengene ungdommene driver mest med fysisk aktivitet og idrett, 44-46% av jentene og 37-39% av guttene.

Bosituasjon er avgjørende for bruken av alpinanlegg til fysisk aktivitet og trening. Det er også etnisitet. Gutter som bor hjemme driver klart mest med aktivitet i dette anlegget. Det er private treningssenter / helsestudio og vekt- og styrketreningsrom som brukes signifikant mest, og av flere jenter enn gutter. Av de tradisjonelle, idrettsanleggene er det flest brukere av fotballanlegg, og her er kjønn en signifikant avgjørende faktor, P-verdi .000, det er guttene som er i flertall.

Bosituasjon er ikke en avgjørende faktor for deltakelse i ungdomsaktiviteter. Det er ikke etnisitet heller. Bare for aktiviteten sykling i terreng er samiske gutter mest aktive. Kjønn er signifikant faktor på ungdomsaktiviteten klatring. Gutter driver mer med skate, snowboard, slalom og twin-tip og sykkelturner. Gutter som bor hjemme driver mest med skat, snowboard, slalom og twin-tip. De samiske skoleelevene driver noe mer med alle typer av disse ungdomsaktivitetene.

På friluftslivsarenaene er bosituasjon en signifikant avgjørende faktor for deltakelse i den tradisjonelle friluftslivsaktiviteten fotturer. Kjønn er signifikant avgjørende for deltakelse på fotturer og skiturer. Samiske gutter driver mer med denne aktiviteten og er signifikant.

Bosituasjon er ikke en signifikant påvirkningsfaktor for noen av høstingsaktivitetene. Etnisitet er signifikant avgjørende for deltakelse i alle høstingsaktivitetene. Kjønn er signifikant avgjørende for deltakelse i egg-soppsanking, jakt med våpen og fiske med stang i elv eller vann og på isfiske. Det er de samiske guttene som er mest aktive på høstingsaktivitetene, bortsett fra bær- og sopp-sanking de de samiske jentene er mest aktive.

På fritidsarenaene viser det seg at bosituasjon og kjønn er signifikant avgjørende for tid brukt på skjermaktiviteter. Borteboende gutter driver signifikant mer tid på skjermaktiviteter enn andre ungdommer. Mer enn 80% av ungdommene er skjermaktive to timer eller mer hver dag, og guttene i tillegg mer enn jentene.

Bosituasjonen er eneste signifikante avgjørende faktor på sosiale- og venne- og hjemme-aktiviteten, å ha venner hjemme hos seg selv. Fritidsaktivitetene som bedrives mest har en klar sosial profil. 90 % av alle skolelevne er med familie og venner hjemme og hos andre, en eller flere ganger i uka. Jenter som bor hjemme deltar signifikant mer i aktiviteter med mor og far.

Bosituasjonen er ikke avgjørende for organisasjonsdeltakelsen. Det er ikke etnisitet eller kjønn heller. Deltakelsen ligger på rundt 40 % i alle gruppene, noe mer for de som har vært med tidligere. 12-15 % har aldri vært med tidligere. Det er flest gutter som deltar i organisasjoner, klubber lag eller foreninger.

5. Den moderne ungdommen og valg av fritidsaktiviteter

Vi finner at hver tredje ungdom i Finnmark flytter hjemmefra når de begynner på videregående utdanning. Det store bildet viser at ungdom som flytter opprettholder deltakelsen på de ulike fritidsarenaene på lik linje med hjemmeboende ungdom. Dette bildet må imidlertid nyanseres. For å belyse og nyansere problemstillingene beskrives ungdommens deltakelse på fritidsarenaene generelt. I kapitlet drøftes derfor først funnene i undersøkelsen i forhold til tidligere undersøkelser om ungdoms deltakelse på ulike fritidsarenaer. Deretter drøfter jeg funnene med utgangspunkt i teorier om identitetsutvikling og modernitet. Presentasjonen av de ulike fritidsarenaene følger samme rekkefølgen som i forrige kapittel.

5.1. Trening som livsstil og identitetsarena

Fire av fem ungdom, uavhengig av bosituasjon, kjønn og etnisitet, er så fysisk aktive at de blir andpusten eller svett mer enn en gang i uka. NOVA har publisert en foreløpig rapport etter den nasjonale Ungdata-undersøkelsen i 2014. I rapporten konkluderes det med at ungdom i Finnmark ikke skiller seg nevneverdig ut fra ungdom i resten av landet når det gjelder fysisk aktivitet (NOVA, 2014a).

Det er ikke forskjeller i aktivitetsnivået mellom de som bor borte og de som bor hjemme, eller de som er samiske eller norske. Det er forskjell i aktivitetsnivå blant jenter og gutter. Det er en større andel gutter som trener en eller flere ganger i uka og kjønnsforskjellen er enda større blant ungdom som trener fem eller flere ganger i uka. Om guttene bor borte eller hjemme, er samiske eller norske har ingen betydning for aktiviteten.

Medlemsandelen i idrettslag reduseres gjennom hele ungdomstida. Mønsteret viser allikevel at ungdom i Finnmark som trener i idrettslag uavhengig av bosituasjon, etnisitet og kjønn gjør det i like stor grad som ungdom i resten av landet (Seippel et al., 2011). Her finner vi også samkorrelasjon mellom bosituasjonen og kjønn. De guttene som bor hjemme, trener mer i idrettslag enn de borteboende guttene. Hvorfor det er slik er vanskelig å forklare.

Hjemmeboende slipper å måtte starte opp med aktiviteten på et nytt sted, slik de som flytter bort må gjøre. Dette kan være en barriere.

Ungdom i Finnmark ser ut til å følge trenden hvor trening på treningssenter / helsestudio har stor oppslutning. I en landsrepresentativ undersøkelse i 2010 oppga 32 % at de drev med denne typen trening (Seippel et al., 2011). En annen undersøkelse viser at i gruppen 15-24 år

trener 45 % av ungdommene en eller flere ganger i uka i private helsestudio / treningssenter. I denne undersøkelse svarte 46% av jentene og 39 % av guttene at de trente i private helsestudio (Breivik, 2013). Aldersgruppen i denne undersøkelsen er yngre, noe som kan tyde på at ungdom i Finnmark i alle fall ikke deltar i denne treningssammenhengen mindre enn ungdom ellers i landet.

Treningssammenhengen på egenhånd benyttes av 44 % av jentene og 37 % av guttene. En annen studie viser at 59 % av ungdommene svarte at de hadde trent på egenhånd (Breivik, 2013). Deltakelsen er noe lavere i min studie noe som kan forklares med at Norsk Monitor har tall for en større aldersgruppe (15-20 år). Vi ser at trening på egenhånd og i trenings- og helsestudio gjennomføres mer av jenter enn gutter. Jentenes bosituasjon eller om de er samiske eller norske endrer ikke deltakelsen. Den store deltakelsen og kjønnsforskjellen kan forstås som uttrykk for individualisering: en individualisering som ungdommene verdsetter (Krange & Øia, 2005).

Den moderne velferdsstaten har løst de fleste materielle basisbehovene, og når disse er oppfylt kommer behovene for mer menneskelighet, varme, mykere verdier og demokrati tydeligere fram (ibid.) Øia (2002) mener derfor at dagens unge verdsetter selvrealisering, kreativitet og myke verdier. Jenter er ofte foregangspersoner i forhold til livsstilstrender, der selvrealisering, treningsprogrammer og kreativitet går igjen. En av de største kanalene er nettsider og blogger. Funnene viser at ved valg av treningssammenhenger er det tydelig at jenter i mye større grad enn gutter velger individuelt og personlig, de tar ansvar og bevisst styring over egne treningsvalg. Dette kan tyde på en større grad av kommersialisering og livsstilsendring blant jentenes treningssammenhenger og sosiale relasjoner (Giddens, 1997). De fleste videregående skoler i Finnmark ligger i litt større senter, og for de som flytter kan dette forstås som en grad av urbanisering. I tillegg er det et moment slik Frønes sier det:

«Urbant forstås som ungdommelig men ikke tenåringspreget.» «Urbanisering knyttes ofte sammen med en flyttelevegelse til bykjernen» (Frønes & Brusdal, 2000, pp. 98-99).

Gutter velger mer tradisjonelt både når det gjelder treningssammenheng og aktivitet. Kjønn er også av størst betydning for treningssammenheng, når det gjelder trening i idrettslag. Guttene bruker fotballanlegget mest, noe som gjenspeiler at flere gutter enn jenter spiller fotball. For alpinanlegg er det samkorrelasjon mellom kjønn og bosituasjon. Gutter som bor hjemme bruker anlegget mest. Aktiviteten krevet dyrt utstyr, i tillegg til at det er relativt

kostbart å holde på med aktiviteten, og kan forklare hvorfor de som bor hjemme deltar oftere. Hverken bosituasjonen, kjønn og etnisitet har betydning for bruken av de andre idrettsanleggene. Generelt kan vi si at bruken av tradisjonelle idrettsanlegg synker med stigende alder. Dette gjelder for alle anleggstyper, bortsett fra vekt- og styrkerom, der tendensen er motsatt. (Breivik & Rafoss, 2012; Mjaavatn et al., 2013; Seippel et al., 2011). Tallene i min undersøkelse bekrefter at denne utviklingen også har funnet sted blant ungdommene i Finnmark.

Danning av identitet er en individuell og en relasjonell prosess på samme tid (Krange & Øia, 2005). Disse prosessene foregår kontinuerlig og for ungdom i Finnmark som flytter bort i ung alder, kan dette oppfattes som et brudd med foreldregenerasjonen. Bruddet går på kjønn, tradisjon, etnisitet og klasse (ibid.). Mange borteboere må gjøre huslige sysler som å handle og lage mat, i tillegg til skolegang, og kan føre til en ytterligere avstand til generasjonen før. Enda i dag finner man ungdommer som er de første i sin familie som reiser bort for å gå på videregående skole. Foreldrenes erfaringer, livserfaringer, innsikt og kunnskap blir mindre relevant for denne gruppen ungdom. Dette kan betegnes som et brudd som medfører raske endringer i ungdommenes samfunnsstruktur. Dette kan ytterligere forklare skolelevnes individualistiske interesser og aktiviteter. Ungdommene i Finnmark følger derfor de typiske trekkene til urban ungdom. Endringens rekkevidde betegnes som brudd nummer to. Dette gir seg utslag i at ungdommer i hele Finnmark trener slik trendene sier det skal gjøres over hele Norge og verden.

Det kan også være en mulighet for at disse bruddene ikke alltid er like bastante på alle områder, slik som for eksempel kjønn og etnisitet. I forhold til individualiseringen som preger veien mot dagens ungdommers identitet, er denne individualiseringen tvetydig (Krange & Øia, 2005). Familien og kjønnsroller, holdninger og formelle ordninger endres i retning av mer likestilling. Tvetydigheten vises når forventninger ikke innfris, for eksempel når mange endrer familie- og samlivsformer som gjør at det skapes nye roller og forventninger til arbeidsfordeling mellom kjønnene. Dette vil kunne føre til at de gamle institusjonelle bestemmende faktorene mister påvirkningskraft (ibid.). Jentene som er de som er flinkest på skolen, og som har større planer for videre skolegang lar seg ikke i samme grad som tidligere generasjoner styre av tradisjon, de gjør seg opp egne meninger og handler ut fra dette individualistisk (Markussen et al., 2012). Dette vises ved at de fleste som ønsker å trene på egenhånd og ta styring og planlegge sitt eget liv, gjør nettopp dette, og det vises på de treningsammenhengene som jentene er mest aktive i.

De fleste av ungdomsaktivitetene i studien har liten deltakelse sammenlignet med idrettslagsaktiviteter og trening på helsestudio. Gutter driver i større grad med ungdomsaktivitetene; skateboard, snowboard, slalom og twin-tip. I denne studien svarte 13 % av gutter og 11% av jenter at de kjørte snowboard. Ung i Norge 2002 viste at hver tredje i aldersgruppen 13-19 år, drev med snowboard (Krange & Strandbu, 2004). Den samme studien fant at nærmere to av ti ungdom drev med snowboard en eller flere ganger i uka. Det er videre signifikante forskjeller mellom jenter og gutter når det gjelder klatring.

Det som er karakteristisk for de fleste ungdomsaktivitetene er at de som utfører aktivitetene er mottakelig for hva som rører seg i tiden og hvilke vinder som blåser (Krange & Øia, 2005). I tillegg er det slik at de fleste i løpet av ungdomstiden skal danne seg et sett av egne meninger og holdninger. Det vil i denne sammenhengen være naturlig å prøve ut nye, og noen ganger både grensesprengende og (halv)risiko-aktiviteter. De som prøver ut disse aktivitetene har fått påvirkning fra venner, det de har sett og lært fra dem, fra internett, ofte fra andre deler av verden. Konstruksjon av identitet og valg av aktiviteter henger nøye sammen (Beck, 1997). Noe som kan være årsaken til utprøving av nye og grensesprengende idretter (Langseth, 2012). Ungdomskulturer og aktiviteter fører ofte til felles tankegods, livsstiler og forståelse og kan muligens forklare mange av de funnene man finner når man ser på hvorfor ungdommer deltar. Når det gjelder danning av ungdommens identitet er det en vanlig oppfatning om at den referansegruppa som ungdommene ønsker å være en del av, for eksempel et snowboardmiljø, har disse verdiene. Det å bli akseptert i miljøet av sine jevnaldrende er veldig viktig (Sisjord, 2012). I og med at deltakelsen i ungdomsaktivitetene i Finnmark er relativt lav reises spørsmålet om ikke konstruksjonen av identitet i like stor grad finner sted hos jevnaldrende innen organisert idrett. For gutter gir det å være flink i fotball høy status! Giddens (2011) peker også i denne sammenhengen på flere trekk ved moderniteten og på endringer i selvidentitetens uttrykksformer. Identiteten blir mangfoldig, skiftende, personlig, selvrefleksiv og åpen for innovasjon. Livsstil og identitetsdanning er viktige momenter, noe også ungdommene utforsker, prøver ut og må gjennom, og gjerne en periode med deltakelse i typiske ungdomsidretter. Men som tidligere påpekt er det nok en stor del av identitetsdanningen som også foregår blant gutter i fotballmiljøer, mens jentene i større har endret valg av treningssammenheng.

5.2 Deltakelse i friluftslivsaktiviteter- mellom tradisjon og modernitet

Vi finner at bosituasjon ikke påvirker til deltakelse i friluftslivsaktiviteter. Det er store forskjeller i deltakelse mellom kjønnene. Gutter deltar klart mest på fottur og på skitur. Samiske gutter driver mest med sykkeltur i terreng. Vi ser at det bare er for aktivitetene bærplukking og egg- og soppstaking at det er flere jenter. Vi finner ikke andre signifikante forskjeller men tallene viser at de samiske elevene er mer aktive.

En annen studie viser at Nord Norge ikke skiller seg fra resten av landet (Breivik & Rafoss, 2012). Det finnes ikke sammenligningstall i forhold til skolelevers bosituasjon og deltakelse i den tradisjonelle friluftslivsaktiviteten fottur. Breivik (2013) fant at i aldersgruppen 15-24 år deltok 65 % i friluftslivsaktiviteter (Breivik, 2013). En annen undersøkelse viser at deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter blant ungdom går nedover. Her svarte 55 % sa at de aldri eller nesten aldri drev med friluftsliv (Kränge & Strandbu, 2004). Mine tall er ikke sammenfallende, men jeg har en mindre gruppe, 16-19 åringer. Det er grunn til å tro at deltakelsen øker fra 19 til 24 års-alderen. En nyere studie (Rafoss & Seippel, 2015), som tar for seg aldersgruppen 15 – 20 år, viser en kraftig økning i bruken av de mest utbredte tradisjonelle friluftslivsaktivitetene. Forfatterne hevder at den kraftige veksten i disse aktivitetene har styrket allmenngjøringen av i friluftslivet i perioden 1995-2013. Veksten i aktivitetsnivået gjelder både tradisjonelle aktiviteter og aktiviteter som har et mer instrumentelt preg (Seippel, 2015).

Ungdom på mindre steder er mye mer aktive i friluftslivsaktiviteter enn ungdom som bor i byer og større plasser (Kränge & Strandbu, 2004). Deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter viser tydelige kjønnsforskjeller for aktivitetene fottur og skitur. Dette stemmer med tall fra tilnærmet samme aktivitet for aldersgruppen 13 – 19 år (Kränge & Strandbu, 2004). Forfatterne fant at ca. 15 % av ungdommene gikk på tur en eller flere ganger i uka, mens 12 % av ungdommene gikk på skitur i skog og mark. Andre undersøkelser finner også signifikante kjønnsforskjeller på høstingsaktiviteten fiske. 10 % av guttene driver med fiske i sjø eller vann, med eller uten stang (Kränge & Strandbu, 2004). I denne studien finner vi en større deltakelse, 17 % på denne typen aktivitet, blant ungdommer i Finnmark, både for gutter generelt og for samiske gutter spesielt.

Bosituasjon påvirker ikke deltakelsen i noen av høstingsaktivitetene. Videre fremgår det at for høstingsaktivitetene er det store forskjeller mellom samisk og norsk ungdom. Det er en utbredt oppfatning at samisk ungdom er mer aktive i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og

ikke minst i høstingsaktiviteter, noe denne studien bekrefter. Det tradisjonelle forsterkes ytterligere ved at det er samiske gutter som skaper ulikhetene. Et annet arbeid fra Rafoss og Hines (2015), som bygger på det samme datamaterialet finner at samisk ungdom er mer aktive enn norsk ungdom, på ulike fritidsarenaer og friluftslivarenaer, nærmere bestemt høstingsaktiviteter og snøskuterkjøring. Kjønnsforskjeller kan forklare variasjonene: samiske gutter driver i langt større grad enn samiske jenter med høstingsaktiviteter og snøskuterkjøring (Rafoss & Hines, 2015). Analyser i min undersøkelse bekrefter disse funnene på høstingsaktivitetene der det viser seg at det er samkorrelasjon mellom kjønn og etnisitet. Samiske gutter deltar signifikant mer i alle høstingsaktivitetene, bortsett fra bærplukking, der de samiske jentene er mest aktive.

Vi finner at etnisitet og kjønn er mer bestemmende enn bosituasjonen for deltakelse i de aller fleste høstingsaktivitetene. For å utøve sykkeltur i terreng, som krever egnet sykkel, og jakt- og fiskeaktivitetene som krever våpen og utstyr, kan nok utstyrskravet føre til at aktiviteten ikke er like tilgjengelig som andre friluftaktiviteter. I tillegg til relativt kostbart utstyr, er det også krav om jegerprøver, fiskekort og spesialkunnskap og ferdigheter. I og med at ungdom i Finnmark stort sett bor i nærheten av friluftslivsterreng og natur, det være seg tur, jakt eller fiske, er det et argument for bruk av aktivitetene. Det viser seg at jo nærmere man bor aktiviteten man ønsker å drive med, jo mer driver man på med aktiviteten, dette gjelder spesielt for friluftslivsaktiviteter (Erikson, 2011). Tilgang til utmark kan forklare et høyere aktivitetsnivå blant ungdom i Finnmark.

Giddens trekker fram ekspertssystemer og moderne institusjoner i vestlige politiske system (Giddens, 1997). Dette vises i Norge i friluftslivet gjennom system for jegerprøve, våpenlisenser, fisketillatelse og fiskekort. Finnmarkseiendommen (FeFo) og staten styrer i stor grad denne typen friluftsliv, og det gjør noe med tilgjengeligheten. Det er tydelig at de samiske ungdommene er mer aktive i alle typene av friluftsliv. Dette har de fått fra foreldre- og besteforeldregenerasjonen så tett og nært av vi må kunne si at de er sosialisert inn i disse aktivitetene. Deres kunnskapsvervelse til å utøve tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og noen høstingsaktiviteter ligger ikke innenfor det som Giddens omtaler som ekspertssystemer.

Ungdom trenger ikke guider for å ferdes på fjellet og muligens samisk ungdom i minst grad, selv om utviklingen går i retning av at vi mer og mer må ha tillitt til ekspertssystemer for å utøve aktiviteter. En fottur eller skitur i fjellet i Finnmark er ikke det samme i dag som for foreldregenerasjonen. Vi har blitt avhengig av, og lar oss styre av værmeldinger som melder været time for time, i tillegg til at vi forventer dekning på mobiltelefonen uansett, hvor vi har

tenkt oss, de fleste har med GPS, i tillegg kommer alle mulige tur-, planlegging-, og treningsprogrammer. Muligens tar ikke de samiske hensyn til disse tingene i like stor grad. De kjenner til naturen gjennom generasjonene før, gjennom sosialiseringen de utsettes for.

I henhold til Giddens kan dette betegnes som refleksiviteten, hvor det reflekteres over tradisjonene (Giddens, 1997). De samiske ungdommene handler i en viss grad i forhold til tradisjon når det gjelder deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og bruk av utmark til høstingsaktivitetene. Tradisjonen kan tydeligvis legitimeres også i den nye refleksiviteten. Det samiske miljøet stiller nok også noen forventninger om at dette er tradisjonsaktiviteter man utfører og som også tillegges klare identitetsskapende effekt. Disse aktivitetene som de samiske ungdommene sosialiseres inn i ligger mellom det tradisjonelle og det moderne. Fiske- og jaktaktivitetene er utbredte aktiviteter, med relativt høy status i urbane strøk, og populære aktiviteter i Finnmarkssammenheng. Det er vanlig og i mange miljø forventes det at alle unge menn, og etter hvert mange kvinner, deltar i disse aktivitetene i løpet av ungdomstiden. Et annet moment er at de tradisjonelle kjønnsrollene, og de mindre moderne tradisjonene henger mer igjen i det samiske. Det er nok ikke alle samiske ungdommer som har hatt jegerprøven eller fiskekortene i lomma før de har startet med høstingsaktivitetene. Høstingsvanene overleveres naturlig fra tidligere tradisjoner. Menn drar oftere til fjells (Markussen et al., 2012), for jakt og reindrif, mens kvinner har ansvaret for matlaging og bærplukking.

5.3 Motsetninger i fritidsaktivitetene i moderne ungdom sitt sosiale og aktive liv

Borteboerne bruker mer tid på skjermaktiviteter enn de som bor hjemme, særlig gjelder dette borteboende gutter som i større grad enn andre ungdommer i Finnmark bruker mer tid på skjermaktiviteter. Bosituasjonen fører til at elever erfarer mer alenetid og mindre grensesetting, og muligens større behov for å kommunisere med familie og venner på hjemlassen (Markussen et al., 2012). Åtte av ti jenter og noen flere av guttene bruker to timer eller mer per dag på skjermaktiviteter. Analyser viser at det er gutter som bor borte på hybel som signifikant bruker mest tid på skjermaktiviteter. Ung i Norge 2010 har også spurt om PC bruk og tid på sosiale medier, fordelt etter ulike treningsaktiviteter. Blant de som er inaktive bruker 74 % to timer eller mer, blant de som trener på egenhånd 68 %, blant de som trener på private treningssenter 63 % og i idrettslag 61 %. I undersøkelsen skiller ikke ungdom i Finnmark seg fra ungdom i resten av landet (NOVA, 2014a). I denne studien finner vi også at det er ingen forskjeller mellom de samiske og de norske ungdommene for tid brukt på skjermaktiviteter.

Markussen (2012) kartla deltakelse på flere fritidsområder. Et av områdene var nett, musikk og pc-orientert, med kategoriene, er på internett sosialt, Facebook, skype, osv. Her fant man signifikante forskjeller mellom gutter og jenter. Gutter er mer dataorienterte enn jenter (Markussen et al., 2012).

Rafoss og Hines (2015) fant ut fra samme datamateriale som jeg har brukt, men med noe ulike variabler, og en annen operasjonalisering, at guttene er mer skjermaktive mens jentene er litt mer sosialt aktive. Forfatterne fant ingen forskjeller mellom samisk og norsk ungdom (Rafoss & Hines, 2015). Dette samsvarer med mine funn.

Når det gjelder hvilke sosiale aktiviteter skoleelevene deltar på er bositasjonen bestemmende for aktiviteten, med venner hjemme hos meg. Borteboende ungdommer er oftere hjemme sammen med venner, enn annen ungdom i Finnmark. For sosiale, venne- og hjemmekjære aktiviteter er ni av ti skoleelever hjemme hele kvelden en eller flere kvelder i uka. Kjønn er ikke en avgjørende faktor. Aktiviteter med mor / far viser samkorrelasjon mellom kjønn og bositasjon. Jenter som bor hjemme driver signifikant mer med denne aktiviteten.

Opp mot halvparten av ungdommen har brukt to eller flere kvelder siste uke sammen med venner (NOVA, 2014a). Ung i Norge-undersøkelsen fra 2002 viser en økning i forhold til 1992-tallene, og tallene har fortsatt å stige fram til 2010 (Seippel et al., 2011). Mine tall er enda høyere og viser en fortsatt dreining mot hjemmekjære, venne og sosiale- aktiviteter. Skoleelever i Finnmark som bor på hybel har mindre grensesetting, større behov for å være med venner (Markussen, 2012), og mine tall kan tyde på at deres hybel fungerer som et sted å være sammen med venner.

Markussen (2012) kartla deltakelse på flere fritidsområder som fritidsklubb, ungdomshus eller ungdomskafe, og hjemmekjær aktiviteter som å være hjemme alene eller sammen med familie hele kvelden. Han fant signifikante forskjeller mellom gutter og jenter. Jentene er mer hjemmekjære, mens guttene er mer venneorienterte (Markussen et al., 2012).

I diskusjonen om de sosiale aktivitetene vil jeg trekke frem et sitat fra Krangle & Øia som belyser dette:

«Det moderne velferdssamfunnet har løst de materielle basisbehovene for det store flertallet av befolkningen, og da kommer behovene for menneskelighet, varme, demokrati og mykere verdier klarere til syne. Selvrealisering, kreativitet og myke verdier vil derimot være typiske verdier dagens unge verdsetter.» (Krangle & Øia, 2005, p. 25).

Dagens ungdommer i Finnmark og deres deltakelse i sosiale-, venne- og hjemmeaktiviteter, kan sies å passe inn i beskrivelsen av moderne ungdommer og disses mykere verdier.

Organisasjonsdeltakelsen varierer noe mellom ungdom i Finnmark, men det er ingen signifikante forskjeller. Fire av 10 ungdommer er medlemmer i en organisasjon nå, mens 45 % har vært medlemmer tidligere. Ung i Norge undersøkelsen avdekket en noe høyere deltakelse, 45 % er medlemmer i idrettslag, mens 40 % hadde vært aktive tidligere (Seippel et al., 2011). Hvorvidt forskjellen skyldes at de som er flyttet på hybel har vært med tidligere, og ikke lenger er medlemmer fordi bor på hybel, og går på videregående skole vites ikke. Men det kan være en ulempe å bo på hybel og skulle ordne alle dagligdagse gjøremål selv. Det kan tolkes som at det å etablere seg i fritidsaktiviteter ikke prioriteres høyest blant hybelboerne (Markussen et al., 2012). Dette er også et argument for at guttene som bor hjemme fortsatt deltar mer i idrettslag enn alle de andre gruppene.

En annen undersøkelse som kartla hvilke ungdommer som trener eller deltar i idrettskonkurranser, er på møte i en organisasjon, forening, lag eller lignende, fant signifikante forskjeller mellom gutter og jenter. Guttene er noe mer orientert mot organisert virksomhet / aktivitet (Markussen et al., 2012).

For å kunne se på organisasjonsdeltakelse i en større sammenheng vil jeg trekke inn Giddens begrep «utleiring». Med utleiring menes det at sosiale systemer / relasjoner løftes ut av lokale interaksjonssammenhenger og rekonstrueres på tvers av uendelige spenn av tid og rom. Sosiale relasjoner kan ofte bli reorganisert. En av disse utleiringsmekanismene er det Giddens kaller for etableringen av ekspertsystemer.

Flere organiserte fritidsaktiviteter har utdannede instruktører og trenere og må kunne betegnes som ekspertsystemer. Anleggene og mye av utstyret på et treningssenter er avansert og man må ha en del grunnleggende kunnskap og ferdigheter for i det hele tatt å kunne delta. I tillegg er det slik at de fleste organiserte aktivitetene barn og unge er deltakere i koster penger. De største og mest brukte betalingsaktivitetene, private trenings- og helsestudio, fungerer ikke uten en stor grad av tillitt til dette ekspertsystemet. Denne treningsformen kan sees på som en salgsvare, en vare til slags, der man kjøper et produkt som inneholder en holdning og livsstil. Den oppslutningen som denne treningsformen har hatt de siste tjue årene hadde ikke vært mulig uten at de som er selgere av varen avgir og oppnår stor grad av tillitt hos kundene. Denne tillitten gjelder både før, under og etter treningen, i tillegg til at brukerne kontinuerlig påvirkes av ekspertenes råd om kosthold og livsstil også utenom selve treningen.

«Ekspertsystemer er systemer av teknisk art eller faglig ekspertise som organiserer store områder av det materielle og sosiale miljøet vi lever i i dag. Men de systemene hvor ekspertenes viten er integrert, påvirker mange aspekter av det vi gjør på en kontinuerlig måte.» (Giddens, 1997, p. 28).

Ungdom er svært mottakelig for hva som rører seg i tiden og hvilke vinder som blåser (Krangle & Øia, 2005). Det viser seg at ungdom ønsker treninger som ikke er for seriøse og med større grad av frihet til å velge aktivitet selv, og ikke for mange ganger i uka (Arntsen & Kobbeltvedt, 2012). Det er verdt å nevne Osloundersøkelsen som viste at de to klart viktigste grunnene tidligere idrettslagsmedlemmer oppga for å slutte i idrettslaget var: *«for strenge krav om å være god»* og *«jeg måtte bruke mer tid på skolearbeidet»* (Seippel et al., 2011, p. 24). Frønes & Brusdal trekker frem et annet moment i forhold til identitetsdannelsen: *«I kunnskapssamfunnet vil ungdomsfasen bli særlig viktig som en periode for valg og kvalifisering»* (Frønes & Brusdal, 2000, p. 42). Det presset som ofte hviler på ungdom for at de skal ta de rette valgene og jobbe hardt med skolearbeidet, vil kanskje ligge sterkere hos de som bor på hybel og må klare seg selv i hverdagen med betydelig økonomisk støtte hjemmefra. Det er mange valg og standpunkt ungdommer i denne fasen må ta stilling til, og det er mulig det kan bli for mange krav og forventinger om ulike valg som bør tas. Individualisering og styring over eget liv oppleves nok meget forskjellig hos ungdommene og identitetsdanningen fører til større avstand mellom generasjonene.

Ungdom ønsker å prøve ut forskjellige aktiviteter, bestemme selv og ha det mest mulig gøy (Arntsen & Kobbeltvedt, 2012), kanskje nettopp fordi de er i søken etter et sett av egne meninger og holdninger. Dette kan være årsaken til frafall fra den organiserte idretten slik ungdom opplever den oppover i tenårene.

Forskjellene mellom borteboere og hjemmeboere ungdom var mindre enn hva jeg trodde jeg skulle finne. Det er forholdsvis like fritidsvaner når man ser på bosituasjon, om de er samiske eller norske eller gutt eller jente. Den økte globaliseringen, som jeg utdyper senere, og ikke minst individualiseringen som kjennetegner utviklingen av det moderne samfunnet, i tillegg til bruk og kommunikasjon gjennom skjermaktiviteter, kan være med å forklare resultatene på hvorfor det store bildet viser at det ikke er så store forskjeller mellom de ulike gruppene av ungdommer i Finnmark. Men på den annen side er det mulig at ungdommenes flytting fra hjemmeplassen for å ta utdanning, på noe lengre sikt, vil kunne føre til at de tar høyere utdanning og på den måten vil det kunne føre til større avstander mellom generasjonene.

Bruk av og tilgang til skjermaktiviteter fører til at ungdom i Finnmark vil kunne føle en tilhørighet og delaktighet uansett hvor de måtte befinne seg, uansett bakgrunn og bosituasjon. Ungdommenes evne til å tilpasse seg store og raske endringer på mange områder taler også for at skillene mellom ungdommene blir mindre. De vet at deres liv ikke kan sammenlignes med foreldrenes ungdomstid, historisk eller sosialt, og at de i sterkere grad må være styrende i sin egen ungdomstid (Krange & Øia, 2005). Dette kan føre til større avstand mellom generasjonene. Denne informasjonsinnhenting kan også føre til en stor grad av refleksivitet noe som medfører en usikkerhet om denne nye vitens sannhet. Følgene av innhenting av informasjon kan være at det blir ytterligere avstand mellom generasjonene. Dette kan forklare hvorfor ungdom bruker så mye tid på skjermaktiviteter i tillegg til at de bruker mye tid på trygge sosiale-, venne-, og hjemmeaktiviteter.

I forhold til forskjellene mellom de samiske og de norske ungdommen er det et annet moment i Giddens` dynamikker som er relevant i forhold til etnisitet. Det reflekteres over tradisjonene, men det handles bare i overensstemmelse med tradisjonene hvis tradisjonen kan legitimeres i den nye refleksiviteten og den nye kunnskapen (Giddens, 1997). Refleksivitet er beslutninger som er basert på en aktiv informasjonsbehandling. En refleksivitet som vanligvis river det moderne mennesket bort fra tradisjoner. Mange av de samiske ungdommene handler til en viss grad i samsvar med tradisjonen når det gjelder deltakelse i høstingsaktiviteter og friluftslivsaktiviteter. Tradisjonen kan tydeligvis gjenkjennes og medbringes inn i den nye refleksiviteten.

Ungdommene i Finnmark følger de nasjonale trendene i forhold til bruk av private trenings- og helsestudio (Breivik & Rafoss, 2012). I forhold til den økte globaliseringen kan det se ut som ungdom i Finnmark uavhengig av bosted følger med på, og er en del av den globaliseringen som den verden de lever i utesettes for (Krange & Øia, 2005). Teknologien opphever og strekker avstanden i tid og avstanden i rom, alle ungdommer i Finnmark kan delta i den teknologiske «globale landsbyen». Omfanget av tidlig og romlig strekking er langt større nå enn noen gang før, og relasjonene mellom lokale og fjerne sosiale former og begivenheter blir tilsvarende strukket, slik at sosiale kontekster og regioner blir kjedet sammen.

Et annet moment hos Giddens handler om tillit. Tillit er essensen i moderne samfunn. Tillit og troverdighet til abstrakte systemer og til ekspertise. Tillitten som vanlige aktører har til ekspertsystemene er uttrykk for en kalkulering av fordeler og risikoer i situasjoner der ekspertkunnskap kommer med fasiten og man kontinuerlig må foreta en kalkulering og

refleksjon over denne samme kunnskapen. Konsekvensen av dette, og at moderniteten er blitt globalisert, er at ingen kan melde seg helt ut av disse abstrakte systemene som moderniteten og moderne systemer fører med seg (Giddens, 1997). Vi ser at ungdommer i Finnmark følger trender. Vi ser at jenter driver mest med individuelle aktiviteter, trening på egenhånd, trening på trenings- og helsesenter og vekt- og styrkerom. I disse treningssammenhengene kan ungdom trene når det passer dem: de kan selv velge tid og rom. At ungdommene i Finnmark følger nasjonale og internasjonale aktivitetstrender kan videre knyttes til individualisering. Dette kan sees på som en identifikasjonskilde i den nye ungdomskulturen. Forbrukerkulturen tilbyr uante muligheter til valg av livsstil, manifestert gjennom varer og utfoldelse som anvendes som symbolmarkører og uttrykk for individualitet (Sisjord, 2012). Det moderne samfunnet, gjennom forbrukerkulturen, setter i stadig større grad nytelse, egoisme og selvdyrkelse framfor det tradisjonelle (Løvehaug, 1999). Treningen er ofte koblet til en aktiv, sunn og moderne livsstil, gjerne med en bestemt bekledning som ikke bare benyttes under treningen. I undersøkelsen er det flest jenter som driver med denne typen aktiviteter, jentene er opptatt av moderne aktiviteter, der kropp er redskapet og i fokus, i motsetning til guttenes mer tradisjonelle konkurranser.

Den økte globaliseringen som innebærer at ungdom orienterer seg etter, eller i forhold til, internasjonale standarder (Krange & Øia, 2005), kan alene brukes som forklaring på hvorfor ungdom i Finnmark i hovedsak er relativt lik annen ungdom fra andre kanter av landet, både når det gjelder deltakelse på fritidsarenaer og valg av fritidsaktiviteter. Giddens kaller endringenes rekkevidde for et brudd. En betegnelse på store endringer i samfunnet som betyr at nesten alle områder på joden kobles sammen (Giddens, 1997). Det innebærer at ungdom må forholde seg til store og raske endringer på mange områder. Skjermaktiviteter er blitt en hverdagsaktivitet for alle, en helt nødvendig aktivitet. Utdanning og arbeidsliv i stadig endring stiller nye krav til ungdommen. Dette er et eksempel på moderne samfunnstrekk som rett og slett ikke fantes i tidligere historiske epoker eller generasjoner (Giddens, 1997).

Adskillelsen av tid og rom er en dynamikk som er avgjørende i et moderne samfunn (Giddens, 1997). Dette gjelder også for ungdommer som bor borte under utdanning i Finnmark. På tross av adskillelse i tid og rom er det mulig å interagere og samhandle med familie og venner, på tvers av tid og rom. Dette gjøres effektivt gjennom felles interaktive rom, selv om man befinner seg på ulikt sted. Uansett hvor ungdommene er kan de finne noen som driver på med det samme som de selv. I det moderne samfunnet må ungdommer kunne

beherske denne avstanden i tid og rom for ikke å falle utenfor (Giddens, 1997; Kaspersen, 2001), noe ungdommen i Finnmark viser at de behersker.

Uavhengig av hvilken bakgrunn ungdommene har, møter de nye utfordringer og oppgaver enn hva deres foreldre gjorde på samme alder. Dette fører til økt avstand mellom generasjonene (Krange & Øia, 2005). Denne avstanden gjør det lettere for ungdom å delta på nye aktiviteter som typiske ungdomsaktiviteter eller ekstremспорт aktiviteter. Ifølge Giddens innebærer slike valg at moderniteten tilsidesetter viten basert på tradisjon til fordel for viten basert på fornuft (Giddens, 1997).

Ungdommene er ikke så styrt av tradisjon, historie og føringer som foreldregenerasjonen. Ungdommer adopterer lett trender fra andre steder. Dette fører til at det raskt danner seg ungdomskulturer med felles tankegods og livsstiler (Krange & Øia, 2005). Et eksempel på et slikt brudd er den store deltakelsen vi finner på trenings- og helsestudio og vekt- og styrkerom på de fleste plasser i Finnmark. Denne aktivitetsformen fordrer selvkontroll og fremtidsrettet konsentrasjon om egen kropp og selvframstilling, og tyder på en økt individualisering og kommersialisering blant de unge (Krange & Strandbu, 2004).

Verdsettelse av selvrealisering, kreativitet og myke verdier, gir ungdommen økt liberal frihet. Ungdom står i en fri og ubunden relasjon til den sosiale og kulturelle konteksten som omgir deres liv. Det at ungdom i Norge i dag, inkludert ungdom i Finnmark, er sosiale og hjemmekjære (NOVA, 2014a), kan tyde på at de verdsetter mykere verdier. De er opptatte av å være med venner, i tillegg til at de vil være en del hjemme. Ungdommene viser at de har denne økte liberale friheten til i stor grad å velge uforpliktende og rolige sosiale aktiviteter, på tross av forventninger og press om å ta de riktige valg og jobbe målrettet (Frønes & Brusdal, 2000).

Individualiseringen kan sees på som et av modernitetens kulturelle kjennetegn (Krange & Øia, 2005). Dette ser vi uttrykt i fritidsaktiviteter som har fått økt utbredelse de siste årene, aktiviteter som kjennetegnes ved individualisering. Ungdommene innehar modernitetens refleksive karakter, som en av Giddens` dynamikker. Når ungdommen handler foretar de en konstant reflektiv handlingsregulering: en refleksivitetsprosess som foregår konstant i det moderne samfunnet. Denne økte refleksjonen kommer som en følge av kommunikasjonsmidlenes utvikling, der kunnskapsinnhenting og bruk av ny viten er viktig (ibid.). Dette gjør ungdom i Finnmark enten de bor hjemme eller borte, er gutt eller jente, samisk eller norsk.

6. Studiens svar

Et mål med studien var å undersøke om bosted hadde betydning for ungdommens deltakelse på ulike fritidsarenaer. Denne studien av hjemmeboende og borteboende ungdoms deltakelse på ulike fritidsarenaer viser at det er små forskjeller.

Borteboere bruker i mye større grad mer tid per dag på skjermaktiviteter, enn de som bor hjemme. Borteboende gutter bruker i mye større grad mer tid enn jentene. De samiske og de norske ungdommene bruker omtrent like mye tid på skjermaktiviteter som ungdom ellers i landet. Borteboere har i mye større grad enn de som bor hjemme, venner hjemme hos seg selv.

Studien undersøkte videre betydningen av kjønn og etnisitet i forhold til deltakelsen på ulike fritidsarenaer. Det jeg fant var at for deltakelse på tradisjonelle friluftslivsaktiviteter er de som bor hjemme i større grad deltakere på fotturer. De samiske guttene utøver mer enn de norske ungdommene tradisjonelle friluftslivsaktiviteter. De som bor hjemme og de som bor borte deltar i samme grad på høstingsaktivitetene, men etnisitet er avgjørende for deltakelsen. De samiske ungdommene deltar i mye større grad enn de norske på alle typer høstingsaktiviteter. Jenter deltar i større grad på aktiviteten egg-soppsanking, mens guttene deltar i mye større grad enn på jakt med våpen og fiske med stang i elv eller vann og sjø og isfiske.

Det store bildet viser at ungdom i Finnmark uavhengig av kjønn driver med de samme fritidsaktivitetene, og utøver disse i samme grad som ungdom ellers i landet. De viktigste aktivitetene som har størst deltakelse er skjermaktiviteter og sosiale-, venne- og hjemmeaktiviteter. Videre er det tydelig at trening på private treningssenter / helsestudio og styrkerom er den viktigste treningsarenaen, deretter er det trening på egenhånd og trening i idrettslag.

Et videre studium i forhold til mine funn kunne være å se på tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og på høstingsaktivitetene, som var der jeg fant de største forskjellene mellom samisk og norsk ungdom. Det kunne vært interessant å se på bruken av utmark til fritidsaktiviteter, blant norske og samiske ungdommer. En kartlegging av den utbredte bruken av snøskuterkjøring på vinter og ATV kjøring om sommeren sammenlignet med deltakelse i tradisjonelle friluftslivsaktiviteter og høstingsaktiviteter, sommer og vinter.

Referanser

- Altaposten. (2015). Samisk ungdom best på friluftsliv. Retrieved from www.altaposten.no/lokalt/nyheter/article11180760.ece
- Arntsen, M., & Kobbeltvedt, B. (2012). Treningsmotivasjon og fysisk aktivitet blant unge. Forskjeller mellom aktive og inaktive. *Nordisk Tidsskrift for Helseforskning*, 2 / 2012, 45-58.
- Bakken, A., & Ungdata. (2013). *Ungdata: nasjonale resultater 2010-2012* (NOVA Rapport 10 / 2013). Retrieved from Oslo:
- Beck, U. (1997). *Risiko og frihet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Breivik, G. (2013). *Jakten på et bedre liv. -Fysisk aktivitet i den norske befolkningen 1985-2011*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Breivik, G., & Rafoss, K. (2012). *Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet - en oppdatering og revisjon*. Retrieved from Oslo / Alta:
- Chaudhary, M. (2011). Utdanning: sju av ti fullfører videregående opplæring. *Samfunnsspeilet, tidsskrift for levekår og livsstil*, 5-6/2011, 24-33.
- Eriksen, G. H. (2015). Ungdata. Retrieved from www.ffk.no/opplaring/for-fagfolk/undersokelser/ungdata.536468.aspx
- Erikson, S. (2011). Hverdagsfriluftsliv - friluftsliv i nærmiljøet. Retrieved from www.dirnat.no/friluftsliv/narmiljo
- Frønes, I., & Brusdal, R. (2000). *På sporet av den nye tid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Giddens, A. (1997). *Modernitetens konsekvenser. The Consequences of Modernity* (A. Eriksen, Trans.). Oslo: Pax Forlag A/S.
- Halvorsen, K. (2009). *Å forske på samfunnet - en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Hellevik, O. (2003). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- iFinnmark. (2010). Å hindre avhoppere. Retrieved from www.ifinnmark.no/leder/article5402272.ece
- Jacobsen, D. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand S: Høyskoleforlaget.
- Kaspersen, L. B. (2001). *Anthony Giddens -introduktion til en samfundsteoretiker*. København: Hans Reitzels Forlag.

- Krange, O., & Strandbu, Å. (2004). Ungdom, idrett og friluftsliv. Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992 til 2002. *NOVA (norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring)*, 16/04(16).
- Krange, O., & Øia, T. (2005). *den nye moderniteten ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag AS.
- Langseth, T. (2012). *Spenningsøkingens sosialitet-en sosiologisk undersøkelse av verdisystem i risikosport*. (Dr. grad), Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Løvehaug, B.-A. (1999). *Fjellvandring og rafting-en beskrivelse og sammenligning sett i lys av det moderne samfunn*. (Master), Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Markussen, E., Lødding, B., & Hole, S. (2011). Frafall i videregående opplæring - i Norge og andre land. *Bedre skole*(Nr 1).
- Markussen, E., Lødding, B., & Holen, S. (2012). *De` hær e`kke nokka for mæ. Om bortvalg, gjennomføring og kompetanseoppnåelse i videregående skole i Finnmark skoleåret 2010-2011*. (NOVA Rapport 10/2012). Retrieved from Oslo:
- Mjaavatn, P., Rafoss, K., Skille, E., & Seippel, Ø. (2013). *Deltakelse i organisert idrett på fritiden*. Paper presented at the Samling Masterstudiet i Idrettsvitenskap Universitetet i Tromsø, Campus Alta, Alta.
- NOVA. (2013). Ungdata - Metode og dokumentasjon. In v. o. a. Norsk institutt for forskning om oppvekst (Ed.). NOVA Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- NOVA. (2014a). Ungdata, nasjonale resultater 2014. In v. o. a. Norsk institutt for forskning om oppvekst (Ed.), *NOVA Rapport 7/14* (Vol. Rapport). Oslo: NOVA
- NOVA. (2014b). Ungdataundersøkelsen i Finnmark 2014. In v. o. a. Norsk institutt for forskning om oppvekst (Ed.), *NOVA Rapport 10/14*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Rafoss, K., & Breivik, G. (2012). *Idrett og anlegg i endring*. Oslo: Akilles - idrettens eget forlag.
- Rafoss, K., & Hines, K. (2015). *Ung i Finnmark - En studie av bruk av fritidsarenaer og deltakelse i fritidsaktiviteter blant samisk og norsk ungdom*.
- Rafoss, K., & Seippel, Ø. (2015). Friluftslivsaktiviteter i den norske befolkningen -en studie av utviklingstrekk og sosiale forskjeller i perioden 1990-2013. In T. Lund Fasting, T. Lundhaug, L. E. Magnussen, & Østrem (Eds.), *Ute Friluftsliv-Pedagogisk, historisk og sosiale perspektiver* (pp. 185-2010). Oslo: Fagbokforlaget.
- Rafoss, K., & Tangen, J. O. (2008). *Kampen om idrettsanleggene Planlegging, politikk og bruk*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold, samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rossow, I. (2003). Ungdommen nå til dags - tall fra "Ung i Norge 2002". *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 2003(1(3)), 89-97.
- Seippel, Ø. (2015). Sprek, vakker og kjedelig? Trening og mening blant ungdom: 1985-2013. (pp. 1-19). Upublisert kapittel.
- Seippel, Ø., Strandbu, Å., & Sletten, M. (2011). *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer* (NOVA Rapport 3/2011). Retrieved from Oslo:
- Sisjord, M.-K. (2012). Nye ungdomsidretter - bidrag til mangfold og endring av idrettsfeltet. In r. Hanstad, Breivik, Sisjord, & Skaset (Eds.), *Norsk idrett - indre spenning og ytre press* (pp. 87-104). Oslo: Akilles.
- Skolemiljøutvalget. (2013). Referat fra Skolemiljøutvalget 16.nov. 2013 (pp. 1). Nordkapp maritime fagskole og videregående skole: Skolemiljøutvalget.
- Solstad, K. J., & Thælin, A. A. (2006). *Skolen og distrikta - samspel eller konflikt?* Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1 Spørsmål fra Ungdata 2014

Velkommen til Ungdata!

Du skal klikke eller krysse av i den ruta som passer best. Er det spørsmål som du synes er vanskelige, eller som du ikke har lyst til å svare på, kan du hoppe over dem.

Takk for at du vil være med i undersøkelsen!

Er du gutt eller jente?
☐ Gutt
☐ Jente

Hvilket klassetrinn går du i?
☐ 8. trinn
☐ 9. trinn
☐ 10. trinn
☐ Videregående trinn 1
☐ Videregående trinn 2
☐ Videregående trinn 3

Organiserte fritidsaktiviteter

Er du, eller har du tidligere vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10
☐ Ja, jeg er med nå
☐ Nei, men jeg har vært med tidligere
☐ Nei, jeg har aldri vært med

Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag?	Ingen ganger	1–2 ganger	3–4 ganger	5 ganger eller oftere
Idrettslag				
Fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb				
Religiøs forening				
Korps, kor, orkester				
Kulturskole/musikkskole				
Annen organisasjon, lag eller forening				

Fritidsaktiviteter

Her blir det nevnt en del aktiviteter som du kan bruke fritida di til. Tenk tilbake på den siste uka (de siste 7 dagene). Hvor mange ganger har du ...	Ingen ganger	1 gang	2–5 ganger	6 ganger eller mer
Gått på burgersted, gatekjøkken og lignende				
Gått på kafé, kaffebar og lignende				
Gjort noe sammen med mor og far (drevet med hobby, spill, trening eller lignende)	☐	☐	☐	☐
Vært sammen med venner hjemme hos meg				
Vært sammen med venner hos dem				
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner/kamerater				
Spilt onlinespill med andre størstedelen av kvelden				
Vært sosial på nett eller mobil størstedelen av kvelden (snakket, chattet eller lignende)	☐	☐	☐	☐

Her er det nevnt en del aktiviteter som du kan bruke fritida di til. Tenk tilbake på den siste uka (de siste 7 dagene). Hvor mange ganger har du ...	Ingen ganger	1 gang	2–5 ganger	6 ganger eller mer
Shoppet eller ruslet rundt i butikker for å se				
Kjørt eller sittet på med bil, motorsykkel eller moped for moro skyld (kjørt for å kjøre en tur)	☐	☐	☐	☐
Oppholdt deg sammen med venner på et gatehjørne, utenfor en kiosk, et kjøpesenter, bensinstasjon eller lignende	☐	☐	☐	☐
Vært hjemme hele kvelden				
Drevet med stell og pass av dyr				
Hatt lønna ekstrajobb				
Drevet med musikk (spilt instrument, i band, kor)				
Spilt fotball, basket eller andre ballspill med venner (ikke i idrettslag)				
Skatet, kjørt snowboard, twin-tip eller lignende				

Fysisk aktivitet

	Aldri	Sjelden	1–2 ganger i måneden	1–2 ganger i uka	3–4 ganger i uka	Minst 5 ganger i uka
Hvor ofte er du så fysisk aktiv at du blir andpusten eller svett?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor ofte trener du eller driver du med følgende aktiviteter?	Aldri	Sjelden	1–2 ganger i måneden	1–2 ganger i uka	3–4 ganger i uka	Minst 5 ganger i uka
Trener eller konkurrerer i et idrettslag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trener på treningsstudio eller helsestudio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Driver med annen organisert trening (dans, kampsport eller lignende)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm (TV, data, nettbrett, mobil) i løpet av en dag?
☐ Ikke noe tid
☐ Mindre enn 1 time
☐ 1–2 timer
☐ 2–3 timer
☐ 3–4 timer
☐ 4–6 timer
☐ Mer enn 6 timer

Organisert trening

Driver du med noen form for organisert trening (idrettslag, dansekurs eller lignende)?
☐ Ja
☐ Nei, men jeg har drevet med organisert trening tidligere
☐ Nei, jeg har aldri drevet med noen form for organisert trening

Hvor gammel var du da du sluttet å drive med organisert trening?

- 12 år eller yngre
- 13 år
- 14 år
- 15 år
- 16 år
- 17 år
- 18 år eller eldre

Bosituasjon inneværende skoleår i videregående? Sett ett kryss.

- Går på skole på hjemlassen og bor hjemme
- Går på skole på hjemlassen, men bor i privat hybel/leilighet eller internat/hybelhus
- Dagpendler med buss eller bil til en skole utenfor hjemlassen, men bor hjemme
- Har flyttet til en annen by/sted for å gå på skole - bor i privat hybel/leilighet eller internat/hybelhus

Hvilken utdanningsretning går du på inneværende skoleår?

- Studieforbereende utdanningsprogram
- Yrkesfaglig utdanningsprogram

I hvilke av sammenhengene nedenfor har du drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året? Gjerne flere svar.

I idrettslag

I private helsestudio

Sammen med venner/naboer/arbeidskamerater

På egenhånd

Dersom du har krysset av for flere sammenhenger, hvilken har du drevet mest med det siste året? Ett svar.

- I idrettslag
- I private helsestudio
- Sammen med venner/naboer/arbeidskamerater
- På egenhånd

Finmark – Fysisk aktivitet

Hvor ofte driver du idrett eller fysisk aktivitet på følgende steder i sesongen?	Aldri	Sjeldnere enn en gang per måned	En eller et par ganger i måneden	En eller to ganger i uka	3-4 ganger i uka	5 eller flere ganger i uka
Fotballanlegg						
Svømmehall						
Alpinanlegg						
Lysløype						
Turløyper og/eller tursti						
Privat treningscenter/helsestudio						
Idrettshall - for eksempel til håndball, bandy eller volleyball	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Friidrettsanlegg						
Vekt- og styrketreningsrom						

Finmark - Friluftsliv

Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong?	Aldri	Sjeldnere enn en gang per måned	En eller et par ganger i måneden	Omtrent en gang i uka	Flere ganger i uka
Jakt- med våpen (har tatt jegerprøven)					
Fiske med stang i elv og vann					
Sjøfiske med stang, juksa eller garn					
Isfiske					
Eggsanking og-/eller soppstaking					
Fugletitting					
Bærplukking					

Hvilke og hvor mange ganger drev du med følgende aktiviteter siste hele sesong?	Aldri	Sjeldnere enn en gang per måned	En eller et par ganger i måneden	Omtrent en gang i uka	Flere ganger i uka
Stått på snowboard, slamomski, twin-tip, eller lignende	☐	☐	☐	☐	☐
Sykkeltur i terreng eller fjell					
Fottur i fjell, skog og mark					
Skitur i fjell, skog og mark					
Hundekjøring					
Padlet kano eller kajakk					
Klatring					
Kiting på vann eller snø					

